

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Biomedicinska biblioteket

PERIODIKA

[*J. 53.210.]

ÅRSBERÄTTELSE

N:o 18

FRÅN

ALLMÄNNA OCH SAHLGRENSKA SJUKHUSET

I GÖTEBORG

UNDER ÅR 1908

UTGIFVEN AF

MED. D:R H. KÖSTER

SJUKHUSETS DIREKTÖR OCH ÖFVERLÄKARE VID DESS MEDIC. AFDELNING.

GÖTEBORG.

MEYER & KÖSTERS BOKTRYCKERI
1909.

ÅRSBERÄTTELSE

N:o 18

ALLMÄNNA OCH SÄMLINGSKA SÖKNÄMNET

FÖR GÖTTFORS

UNDER ÅR 1884

MED DR. H. KÖSTER

GÖTTFORS
KALIN & SÖNERS BOKTRYCKERI
1885

Styrelse.

Ordförande:	Fördelningsläkaren	Carl Lamberg.
v. „ :	Handlanden	M. Fränckel.
Kassaförvaltare:	„	Gustaf Bratt.
Ledamöter:	„	George Murray.
	Med. Lic.	M. Bergengren.
	Handlanden	Gustaf Lamm.
	„	A. F. Lybeck.
	Öfverläkaren	H. Köster, sjukhusets direktör.
	Arkitekt	R. Steen.
Suppleanter:	Handlanden	Edv. Lithander (för kassaförval- taren).
	Med. Lic.	G. Bergendal.
	Handlanden	Fr. Berndtsson.
	Öfverste	G. Åhlund.
Sekreterare:	Polisdomaren	Ivar Berger.

Läkare.

Öfverläkare:	H. Köster (Medic. afdeln., utnämnd 1891).
	G. Naumann (Kirurg. „ „ 1898).
Andre läkare:	John E. Arfwedsson (Med. afd. $1/1-31/3$).
	G. Söderbergh („ „ $1/4-31/12$).
	A. Wallin (Kir. afd. $1/1-31/12$).
Amanuenser:	G. Söderbergh (Med. afd. $1/1-31/3$ tjänstledig).
	H. Fries („ „ $1/5-31/12$).
	Med. Kand. L. Schrödl (Med. afd. $1/1-24/4$ t. f.).
	E. Helling (Kir. afd. $1/1-31/10$).
	T. Lundén („ „ $1/11-31/12$).
Prosektor:	Gösta Göthlin (utnämnd 1906, tjänstl. $1/11-31/12$).
	I. Heineman ($1/11-31/12$ t. f.).

Årsberättelse från Allmänna och Sahlgrenska Sjukhuset för år 1908.

*Under året hafva följande åtgärder vidtagits beträffande
sjukhusbyggnaderna ¹⁾ och deras omgivning:*

Kloakledningarna hafva delvis omlagts för en kostnad af 823 Kronor.
Hvalfven öfver korridorerna i paviljongerna I, II, III och VI hafva på
grund af sprickor ommurats för en kostnad af Kronor 7,390.
De tre nya paviljongerna hafva under året uppförts och kommit under tak.

Mathållning: ²⁾

Ingen förändring.

Inventarier, utredningspersedlar och instrument:

Följande inventarier hafva anskaffats:
150 filter för en kostnad af 1,735:—, en multostat för 324:85, ett nytt
operationsbord för 800:—, en rotaxafbrytare för Röntgenapparat för 228:49.

Ordningsstadgar ²⁾ och bestämmelser för patienters intagning:

Ingen förändring.

*Följande förändringar hafva inträffat beträffande den vid
sjukhuset anställda personalen: ³⁾*

Ingen förändring.

¹⁾ I händelse att nybyggnader och större förändringar blifvit utförda, torde i särskild bilaga en mera omfattande redogörelse lämnas med bifogande af kartor och planritningar.

²⁾ I händelse större ändringar vidtagits beträffande mathållningen eller ordningsstadgarne, torde bifogas tryckta exemplar af den nya spisordningen eller de nya ordningsstadgarna.

³⁾ Beträffande betjäningen lämnas endast summariska uppgifter.

Följande viktigare åtgärder hafva hos direktionen blifvit föreslagna såsom varande af behovet påkallade:

Kontrakt har afslutats med byggmästarefirman A. Krüger & Son om uppförande af de nya paviljongerna.

Öfriga anmärkningsvärda förhållanden:

Under året har sjukhusstyrelsens mångårige kassaförvaltare, Herr Gustaf Bratt, aflidit, och har styrelsen till protokollet låtit uttrycka sin tacksamhet för hans plikttrogna och nitiska arbete i sjukhusets tjänst.

Till Änggårdens sjukhus har af Öfverläkaren H. Köster öfverlämnats ett belopp af 3,275 Kronor, som på hans 50-årsdag till honom lämnats af hans patienter, med rätt för honom att bestämma om fondens användning. Enligt af Dr Köster gjorda särskilda bestämmelser skall afkastningen af densamma användas till understöd åt sköterskor vid nämnda sjukhus, som på grund af sjukdom eller öfveranstängning äro i behof af hvila,

På grund af beslut af Herrar Stadsfullmäktige har öfvervakandet af sjuktransportväsendet från sjukhusets styrelse öfverflyttats till Hälsovårdsnämnden, hvarjämte taxa för dessa transporter, som förut voro kostnadsfria, faststälts.

Bilaga A.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska Sjukhuset
för år 1908
angående intagna, döda, underhållsdagar, utrymme samt afgifter.

	Antal patienter		Underhållsdagar	Antalsängar	Medeltal vårdade för dag und. året	Högsta antalet vårdade för dag	Medellängd af sjukhusvistelsen	
	intagna	döda						
A.¹⁾ Lasarettssjukhuset . . . Hela sjukhuset . . . (54 patienter från Med. afd. till Kirurg., 32 patienter från Kirurg. afd. till Med.) afdrages här	—	—	—	—	—	—	—	
	3,103	293	132,028	410	362	396	42,54	
B.²⁾ Medicinska afdeln. . (17 st. inskrifne friske personer afdragna)	1,481	199	58,819	186	160	183	39,72	
Kirurgiska afdeln. .	1,708	83	54,146	164	147	169	31,70	
Afd. för ögonsjukdomar	678	11	18,794	60	51	65	27,70	
	Dagafg.							
	Kr. öre							
C.³⁾ Å enskildt rum .	6	—	28	589	12	4	8	20,44
„ „ „ .	5	—	47	944				
„ half-ensk. rum .	4	—	53	1,532	40	14	26	28,52
„ „ „ .	3	—	136	3,859				
„ „ „ .	—	—	—	—	358	290	385	36,10
„ allmänt rum .	2	25	344	9,300				
„ „ „ .	1	—	981	25,474				
„ „ „ .	—	—	—	—				
„ „ „ .	ingen	2,139	—	90,330				

¹⁾ Här meddelas uppgifter från *samtliga* sjukhus.

Flyttas en patient från lasarettssjukhuset till afdelningen för sinnessjuka eller för veneriskt sjuka eller omvänt, upptages han såsom intagen å hvardera af dessa afdelningar.

I uppgiften intagna för hela sjukhuset må deremot samma patient ej upptagas mer än en gång.

²⁾ Här meddelas uppgifter endast från kliniker och sådana sjukhus, vid hvilka lasarettssjukhuset är uppdelad i särskilda afdelningar.

En patient, som öfverflyttas från t. ex. den medicinska till den kirurgiska afdelningen, upptages här såsom intagen å hvardera af dessa afdelningar.

³⁾ Här upptagas ätven underhållsdagar för friska personer, som åttöljt de sjuka under sjukhusvistelsen.

Bilaga B.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska Sjukhuset
för år 1908

angående inkomster och utgifter samt personalens storlek och löneförmåner.

Inkomster:	Kronor	öre
	1. Afgifter af patienter	74,247
2. Afkastning af donationer (fastigheter eller kapital)	26,422	41
3. Anslag ¹⁾ af Göteborgs kommun	199,440	57
4. Öfriga inkomster (Tolagsmedel 6,000: —, levererad ljus 1,897: 85, räntor 754: 47)	8,652	32
<i>Summa inkomster</i> ²⁾	308,762	30

¹⁾ Här upptages endast den del af anslaget, som under året blifvit utanordnad.²⁾ Som bristen eller behållningen från det ena året till det andra i denna uppgift ej anföres, behöfva summan inkomster och summan utgifter ej stämma med hvarandra.

Utgifter:	Kronor	öre	Kostnad för underhållsdag	
			Kronor	öre
1. Läkemedel	13,031	52	—	9,8
2. Mineralvatten, vin, is, näringspreparat och dylika förbrukningsartiklar	4,880	15	—	3,69
3. Förbandsartiklar ¹⁾	14,457	59	—	10,95
4. Patienternas utspisning	61,080	35	—	46,2
5. Annat kosthåll	35,394	68	—	1,19
6. Aföningar o. pensioner	80,051	13	—	60,63
7. Uppvärmning o. belysning	27,030	22		
8. Tvätt och renhållning	17,379	24		
9. Kläder	6,460	19		
10. Instrument och apparater	3,957	40		
11. Inventarier af andra slag	18,148	25		
12. Underhåll af gård, park och vägar	5,114	98		
13. Underhåll o. mindre reparationer af byggnader	7,471	30		
14. Nybyggnader och större reparationer	2,824	34		
15. Diverse utgifter (som ej kunna uppföras under annan här angifven rubrik, hyra för konvalescentafdeln. 6,000: —, vatten 8,045: 04, sjuktransport 432: 40)	27,503	38		
<i>Summa utgifter</i>	324,784	72	²⁾ 2	43

¹⁾ Här upptages kostnaden för samtliga för sårbehandling erforderliga förbrukningsartiklar.²⁾ Här anföres *hela* utgiftssumman beräknad på underhållsdag, med afdrag af kostnaden för nybyggnader och större reparationer å byggnader.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska Sjukhuset för år 1908

angående personalens storlek och löneförmåner.

	Sma Lön Kr.	Andra förmåner
1 Öfverläkare kr. 4,000:— och Direktör kr. 1,500:—	5,500:—	
1 Öfverläkare	4,000:—	
2 Andre läkare à 2,500:—	5,000:—	Bostad och fri kost etc.
2 Amanuenser à 2,000:—	4,000:—	d:o
1 Läkare å konvalescentafdeln.	1,500:—	
1 Patologisk anatom.	4,000:—	(Har äfven lön å Hälsovårdsnäm-
lön kr. 3,200:—		dens stat).
Kommissarien personl. lönetillägg kr. 800:—	4,000:—	Bostad
D:os biträde	1,200:—	
1 Skrifbiträde (konv.-afdeln.)	600:—	
Sekreteraren	600:—	
Predikanten	1,500:—	
Organisten	200:—	
1 Husmoder lön 750:— pers. lönetillägg 150:—	900:—	Bostad och fri kost etc.
1 Förestånderska å konv.-afdeln.	600:—	d:o
1 Första operationssköterska	600:—	d:o
1 Andra d:o	450:—	d:o
1 Polikliniksköterska	450:—	d:o
13 Afdelningssköterskor à 450 kr.	5,850:—	d:o
2 D:o (konv.-afd.) à 450 „	900:—	d:o
6 Nattsköterskor à 300 „	1,800:—	d:o
Ålderstillägg t. 7 sköt. à 150 kr.	1,050:—	
D:o t. 1 „ à 150 kr. i 7 mdr.	87:50	
Vikariatsarvode för poliklinik- sköterskorna	150:—	
1 Husmoderns biträde	400:—	Bostad och fri kost etc.
1 Hushållerska, lön 600 kr. per- sonligt lönetillägg 200 kr.	800:—	d:o
1 Kokerska	400:—	d:o
1 D:o (konv.-afd.)	400:—	d:o
1 Ängköksa	400:—	d:o
7 Köksbiträden à 240 kr.	1,680:—	d:o
2 D:o (konv.-afd.) à 180 kr.	360:—	d:o
1 Tvättförestånderska	500:—	d:o
4 Tvättbiträden à 240 kr.	960:—	d:o
16 Städerskor à 216 kr.	3,456:—	d:o
1 D:o (konv.-afd.)	180:—	d:o
1 Baderska	300:—	d:o
1 Badbiträde	240:—	d:o
1 Telefonbiträde	360:—	
1 Sömmerska	240:—	Bostad och fri kost etc.

	Sma Lön Kr.	Andra förmåner
1 Sifferrevisor	150:--	
1 Förste vaktmästare	1,000:--	Bostad
3 Andre d:o à 420 kr.	1,260:--	Bostad och fri kost etc
1 Obduktionsvaktmästare	700:--	d:o
1 Trädgårdsmästare	1,350:--	
1 Öfvermaskinist	2,000:--	Bostad
1 Andre d:o	1,500:--	d:o
1 Eldare	1,350:--	
3 D:o à 600	1,800:--	Bostad och fri kost etc.
1 Portvakt	840:--	Bostad
1 Snickare och reparatör	1,400:--	

(Faint, mirrored text from the reverse side of the page, likely bleed-through from another page. The text is largely illegible due to fading and orientation.)

(Faint text at the bottom of the page, possibly a signature or administrative note, also appearing to be bleed-through or very faded.)

Ekonomisk öfversikt för 1908.

Af D:r H. KÖSTER.

	Med. afdel- ningen	Kirurg. afdel- ningen	Konva- lescent- afdeln.	För sjukh. i sin helhet	År 1907
Mom. I.					
<i>Vårdade sjuke:</i>					
Kvarliggande från år 1907	161	129	57	290	—
Intagne under år 1908	1,489	1,717	678	3,206	—
Summa	1,650	1,846	735	3,496	$\frac{3511}{719}$
Utskrifne friska, förbättrade eller oförbättrade	1,275	1,613	670	2,824	
Afifne år 1908	199	83	11	293	268
Kvarliggande till år 1909	176	150	54	380	
Summa	1,650	1,846	735	3,496	$\frac{3511}{719}$
Dödlighetsprocenten för året ut- gjorde	12	4,49	1,49	8,98	7,6
Mom. II.					
<i>Underhållsdagar o. betal- ningsklasser:</i>					
a) Underhållsdagarnes antal voro	58,930	54,304	18,794	132,028	135,334
b) Dagliga medeltalet vårdade sjuka utgjorde	161	149	51	362	370
c) Medeltalet underhållsdagar för hvarje sjuk utgjorde	35,71	29,42	-5,57	37,76	38,54
d) Inom olika betalningsklasser					
I) i privatrum à 6 kr. ²⁾	13	15	—	28	29
II) d:o à 4 kr. ³⁾	27	26	—	53	66
III) d:o à 5 kr. ⁴⁾	27	20	—	47	41
IV) d:o à 3 kr. ⁵⁾	84	52	—	136	149
Summa	151	113	—	264	285

1) Då å konvalescentafdelningen endast intages från själfva sjukhuset utskrifna, inberäknas under mom. I ej de å det förra intagne i denna kolumn.

2) Patienter från främmande kommun å helenschildt rum.

3) " " " " å halfenschildt "

4) " " Göteborg å helenschildt rum. (afgift år 1907 4 kr.)

5) " " " " å halfenschildt "

	Med. afdel- ningen	Kirurg. afdel- ningen	Konva- lescent- afdeln.	För sjukb. i sin helhet	År 1907
V) i allmän sal å kr. 2,25 ¹⁾ .	82	262	(12)	344	408
VI) d:o å kr. 1,— ²⁾ .	436	545	(122)	981	891
Summa	518	807	(134)	1,325	2,046
VII) i allmän sal å Fri N:o . .	1,057	1,078	(601)	2,135	1,299
d:o Silfverhjelmska frisängen	1	3	—	4	3
Summa	1,058	1,081	(601)	2,139	2,049
Totalsumma	1,727	2,001	(735)	3,728	3,633
Skillnaden i slutsumman här (3,728) och den under moment I anförda (3,496) beror därpå, att 232 sjuka måst uppföras under olika betalningsvilkor.					
e) antalet underhållsd. har utgj.:					
I) För betalande å 6 kr. . . .	378	211	—	589	835
II) " " å 5 kr. . . .	621	323	—	944	918
III) " " å 4 kr. . . .	760	772	—	1,532	1,655
IV) " " å 3 kr. . . .	2,386	1,473	—	3,859	3,707
V) " " å kr. 2,25	2,645	6,529	126	9,300	10,820
VI) " " å 1 kr	11,312	12,340	1,822	25,474	26,922
Summa	18,102	21,648	1,948	41,698	44,857
VII) För å friplats intagne . . .	40,828	32,656	16,846	90,330	90,477
Summa Summarum	58,930	54,304	18,794	132,028	135,334
Sängantalet utgör å:					
Allmän sal	162	136	60	358	358
Privatrum:					
å med. afd.: 12 rum å 2 sängar					
å kir. " 12 " å 1 säng					
och 8 rum å 2 sängar	24	28	—	52	52
Summa	186	164	60	410	410
Sedan sjukhuset öppnades i Mars 1782 till den 1 Jan. 1908 uppgår antalet vårdade till					
	—	—	—	136,794	133,588

¹⁾ Patient från främmande kommun. (avgifter 1907 2 kr.)

²⁾ " " staden. (avgifter 1907 kr. 0:75)

Mom. III.	Med. afdel- ningen	Kir. afdel- ningen	Konva- lescent- afdeln.	För sjukh. i sin helhet	År 1907
De under året å Allmänna och Sahlgrenska Sjukhusets Med. och Kir. afdelningar vårdade tillhörde följande församlingar:					
Göteborgs Domkyrkoförsamling	—	—	—	355	816
„ Kristine „	—	—	—	161	234
„ Garnisons „	—	—	—	13	2
„ Gamlestads „	—	—	—	228	186
„ Carl Johans „	—	—	—	430	351
„ Haga „	—	—	—	324	413
„ Masthuggs „	—	—	—	380	798
„ Katolska „	—	—	—	—	1
„ Mosaiska „	—	—	—	—	1
„ Lundby „	—	—	—	153	162
„ Annedals „	—	—	—	260	—
„ Oskar Fredriks „	—	—	—	278	—
„ Wasa „	—	—	—	384	—
Främmande församl. inom riket	—	—	—	501	515
Utländingar	—	—	—	29	32
Summa	—	—	—	3,496	3,511
Med afseende å yrken hafva följande vårdats:					
a) <i>Manliga:</i>					
Tjänstemän	—	—	—	13	24
Arbetare	—	—	—	669	662
Barn	—	—	—	184	121
Eldare och Maskinister	—	—	—	61	49
Handtverkare	—	—	—	157	288
Fabriksarbetare	—	—	—	22	23
Handlande och Biträden	—	—	—	109	50
Bokhållare och Kontorister	—	—	—	60	58
Kuskar	—	—	—	9	17
Källarmästare och Kypare	—	—	—	10	12
Landtbrukare	—	—	—	38	46
Militärer	—	—	—	25	27
Sjöfolk	—	—	—	137	142
Typografer	—	—	—	20	14
Vaktbetjänte och Poliser	—	—	—	82	91
Ynglingar	—	—	—	133	180
Andra klasser	—	—	—	329	175
Summa	—	—	—	2,057	1,979

	Medic. afdel- ningen	Kirurg. afdel- ningen	Konvale- scentafdel- ningen	För sjuk- huset i sin helhet	År 1907
b) Kvintliga:					
Barn	—	—	—	145	135
Enkor	—	—	—	106	124
Fabriksarbeterskor	—	—	—	36	39
Hustrur	—	—	—	391	411
Ogifta	—	—	—	162	282
Sjukvårdsbetjäning	—	—	—	71	58
Sömmerskor	—	—	—	78	90
Tjänstehjon	—	—	—	200	233
Andra klasser	—	—	—	250	160
Summa	—	—	—	1,439	1,532
Mom. IV.					
<i>Sjukvårdsafgifter hafva enligt diarium utgjort:</i>					
Å privatrum	15,571.—	10,388.—	—	25,959.—	26,423.—
A allmän sal	17,263.25	27,030.25	2,105.50	46,399.—	42,472.—
Summa	32,834.25	37,418.25	2,105.50	72,358.—	68,895.—
Till kassaförvaltaren hafva af- lämnats Kr. 71,790: 50 jämte in- komst af Lesseska Fonden Kr. 4,693: 23.					
Mom. V.					
<i>Utgifter för den egentliga sjukvården:</i>					
Summan af årets utgifter för den egentliga sjukvården har utgjort:	121,009.21	133,106.31	24,168.64	278,284.16	268,638.62
Egentliga kostnaden för hvarje sjuk pr dag	2.05	2.45	1.29	2.11	1.98
Kostnaden för hvarje sjuk i me- deltal	73.34	72.15	32.88	79.60	76.51
Medelkostnaden för hvarje under året upptagen sjuksäng har utgj.: Kostnaden för hvarje sjuk pr dag (beräknad genom att dividera sjukhusets samtliga utgifter, efter afdrag af större nybyggnadsarbe- ten och för bokföringsändamål upp- tagne siffror, eller Kr. 321,960: 38 med antalet underhållsdagar) har utgjort	751.61	893.33	473.89	768.62	726.05
				2.43	2.32

	Medic. afdel- ningen	Kirurg. afdel- ningen	Konvale- scentafdel- ningen	För sjuk- huset i sin helhet	År 1907
Mom. VI.					
Utspisningskostnaden:					
För patienter	26,356.74	25,999.—	8,724.61	61,080.35	61,494.96
„ tjänstemän	15,197.56	15,197.56	2,745.—	33,140.12	30,309.33
„ läkare	1,127.28	1,127.28	—	2,254.56	2,160.80
Dagliga medelkostnaden för hvarje patient öre	44.7	47.0	46.5	46.2	45.4
Följande ordinarie portioner hafva utspisats:					
Helpportioner	205	688	18,794	19,687	19,111
Normalportioner	19,067	27,906	—	46,973	51,726
Konvalscentportioner	20,979	21,193	—	42,172	44,808
Sjukportioner	8,027	511	—	8,538	7,782
Nollportioner	8,069	1,018	—	9,087	5,590
Helpportioner E ₁ (privatrum)	1,946	2,959	—	4,905	4,758
Halfportioner E ₂ d:o	637	29	—	666	1,559
Utskrifningsportioner	—	—	—	—	—
Summa portioner	58,930	54,304	18,794	132,028	135,334
Af extra mat har rekvirerats:					
Buljong port.	931	1,644	—	2,575	4,057
Oskummad mjölk „	93,227	26,676	—	119,903	115,487
Ägg st.	18,170	19,993	—	38,163	50,577
Biffstek port.	459	60	—	519	1,329
Kalfstek „	82	48	—	130	372
Kotlett „	3,112	190	—	3,302	4,945
Köttbullar „	52	743	—	795	877
Fisk „	1,755	2,100	—	3,855	4,493
Smör „	15,177	15,667	—	30,844	38,578
Fr. bröd „	6,448	343	—	6,791	5,002
Rågbröd, groft „	268	300	—	568	444
D:o fint „	865	94	—	959	1,857
Skorpor st.	23,164	3,797	—	26,961	21,510
Knäckebröd port.	1,733	2,799	—	4,532	4,431
Sagosoppa „	131	66	—	197	300
Fruktsoppa „	439	72	—	511	843
Hafresoppa „	4,896	1,111	—	6,007	5,367

	Medic. afdel- ningen	Kirurg. afdel- ningen	Konvale- scentafdel- ningen	För sjuk- huset i sin helhet	År 1907
Välling port.	22	5	—	27	54
Äggmjölk "	806	18	—	824	425
Rågmjölgröt "	128	28	—	156	10
Hafregrynsgröt "	186	7	—	193	149
Risgrynsgröt "	—	—	—	—	7
Mannagrynsgröt "	30	—	—	30	—
Risvatten "	8	20	—	28	—
Kaffe "	2,549	4,424	—	6,973	8,859
Té "	3,892	4,327	—	8,219	8,390
Choklad "	383	2,893	—	3,276	5,463
Smörgås med sofvel st.	1,455	130	—	1,585	1,157
do utan do "	4	—	—	4	47
Potatis port.	—	—	—	—	3
Sill "	—	—	—	—	—
Svagdricka "	20	58	—	78	84
Katrinplommon "	88	149	—	237	293
Gräddkaka "	—	—	—	—	—
Pannkaka eller plättar "	—	—	—	—	14
Risgrynskaka "	—	—	—	—	—
Lingon med grädde "	—	—	—	—	—
Summa	180,480	87,762	—	268,242	285,424
eller dagligen port.	494	240	—	735	721
som fördelade på dagliga antalet patienter utg. för hvarje vårdad pat.	3.—	1.6	—	2.—	2.2
Af hufvudsakliga proviantartik- lar hafva under året (däri ej inbe- räknadt för konv.-afd.) levererats:					
Bröd, råg, fint st.	—	—	—	34,745	35,195
" " groft "	—	—	—	13,980	17,575
" " franskt "	—	—	—	96,250	98,660
" " knäcke- kakor	—	—	—	12,300	10,700
Skorpor st.	—	—	—	234,830	226,195
Bönor, bruna kg.	—	—	—	293	260
Choklad "	—	—	—	31	12
Fläsk, salt och färskt, späck "	—	—	—	1,248	1,516
Fläskkottlett "	—	—	—	177	232

	Medic. afdel- ningen	Kirurg. afdel- ningen	Konvale- scentafdel- ningen	För sjuk- huset i sin helhet	År 1907
Grädde liter	—	—	—	6,491	6,363
Ingefära kg.	—	—	—	1	1
Kaffe, brasil- D:o java- } rostadt, omal. "	—	—	—	275	245
Gryn, sago- "	—	—	—	965	805
" ris- "	—	—	—	209	220
" manna- "	—	—	—	1,971	2,106
" hafre- "	—	—	—	750	695
Kabeljo "	—	—	—	3,620	3,435
Kanel "	—	—	—	560	587
Oxkött, alla slag "	—	—	—	13	9
Fårkött "	—	—	—	7,478	8,144
Kalkkött "	—	—	—	928	1,115
Kalkkotlett "	—	—	—	4,599	5,525
Salt kött med ben "	—	—	—	1,328	1,488
Salt kött, s. k. kallskuret "	—	—	—	—	—
Köttben "	—	—	—	707	379
Köttfärs "	—	—	—	593	516
Körsbär "	—	—	—	25	543
Hvetemjöl "	—	—	—	—	373
Rågmjöl "	—	—	—	1,900	1,633
Mjök, oskummad liter	—	—	—	3,035	3,604
D:o skummad "	—	—	—	94,030	102,900
Ost kg.	—	—	—	97,200	95,750
Oxsvansar "	—	—	—	1,271	1,219
Oxblod liter	—	—	—	16	25
Peppar kg.	—	—	—	10	16
Potatis hl.	—	—	—	26	27
Potatismjöl kg.	—	—	—	260	242
Russin "	—	—	—	450	480
Saltsjöfisk "	—	—	—	762	809
Sill "	—	—	—	5,160	5,111
Sirup "	—	—	—	1,410	1,080
Smör, bord- "	—	—	—	170	109
" mat- "	—	—	—	4,279	4,273
Socket, mat- "	—	—	—	1,619	1,450
D:o raffinad, i bitar "	—	—	—	4,167	3,580
Svagdricka liter	—	—	—	2,091	1,987
				6,780	7,180

	Medic. afdel- ningen	Kirurg. afdel- ningen	Konvale- scentafdel- ningen	För sjuk- huset i sin helhet	År 1907
Sviskon kg.	—	—	—	542	617
Té (prima) "	—	—	—	71	73
Ärter, gröna. "	—	—	—	307	632
D:o gula "	—	—	—	647	280
Ägg st.	—	—	—	144,680	158,060
Mom. VII.					
Medikamentskostnaden Kr.	6,389.05	5,908.82	733.65	13,031.52	12,715.23
Dagliga medelkostnaden för me- dikamenter för hvarje sjuk har utgjort. öre	10.8	10.8	3.9	9.8	9.4
Mom. VIII.					
Förbrukningsartiklar för sjuk- vården, efter afdrag af Kronor 2,000: — för kirurgiska poliklini- ken belöpa sig till. Kr.	4,415.48	16,812.99	421.51	21,649.98	19,864.86
Dagliga medelkostnaden af för- brukningsartiklar för hvarje pa- tient. öre	7.49	30.96	2.24	16.40	14.67
Under året hafva följande artiklar anskaffats:					
232 kg. benzin. Kr.	—	—	—	127.88	132.31
7 flaskor bläck. "	—	—	—	15.75	31.50
2,434 kg. bomull. "	—	—	—	2,680.63	2,482.40
1,525 liter sprit "	—	—	—	1,576.74	869.99
Borstar, skurdon till värde af "	—	—	—	572.05	490.09
221 bundtar katgut. "	—	—	—	568.59	190.70
18 st. termoforer "	—	—	—	153.—	170.—
27 ,, liggkransar "	—	—	—	173.50	119.25
85 ,, isblåsor "	—	—	—	230.51	163.58
745 par gummihandskar. "	—	—	—	1,768.77	1,538.98
529 met. gummislangar och drainagerör "	—	—	—	280.28	228.43
92 kg. cacao "	—	—	—	231.52	237.60

	Medic. afdel- ningen	Kirurg. afdel- ningen	Konvale- scentafdel- ningen	För sjuk- huset i sin helhet	År 1907
44,997 met. oappr. för- bandsgas Kr.	—	—	—	8,542.48	7,674.36
10 st. appr. förbandsgas	—	—	—	145.—	430.—
325 kg. gips	—	—	—	32.50	32.50
106 ton is (jämte isinläggn.)	—	—	—	611.97	1,349.26
300 burkar köttextrakt	—	—	—	294.—	245.—
41 hl. kalk	—	—	—	48.55	43.20
515 gross säkerhetsnålar	—	—	—	455.—	384.32
126 paket stearinljus	—	—	—	81.90	83.80
583 kg. maskinolja	—	—	—	265.39	353.09
2,006 lit. fotogén	—	—	—	336.83	272.44
350 askar putspomada	—	—	—	140.—	143.40
60 kg. gulsten	—	—	—	16.—	12.80
52 „ oxalsyra	—	—	—	59.—	46.—
40 „ perlsand	—	—	—	2.40	2.40
3,900 ark hyllpapper	—	—	—	151.69	139.31
2 ris skrifpapper	—	—	—	20.—	43.—
425 ark läskpapper	—	—	—	34.29	64.—
47 bundtar klosettpapper	—	—	—	368.—	338.—
25 ris silkespapper	—	—	—	106.25	85.—
110 kg. soda, kalcinerad	—	—	—	12.65	9.25
5,075 „ d:o kristall	—	—	—	293.15	232.50
2,000 „ tvättpulver	—	—	—	600.—	676.—
400 „ skurpulver	—	—	—	100.—	125.—
820 „ socker, kross-	—	—	—	484.60	555.50
50 „ d:o druf-	—	—	—	37.51	47.10
180 „ d:o strö-	—	—	—	116.20	79.10
1 låda tändstickor	—	—	—	40.—	—
9 lådor tvål, perfekt-	—	—	—	207.—	234.—
160 kg. d:o aseptin-	—	—	—	224.—	203.—
7 lådor d:o byk-	—	—	—	108.96	—
36 dussin febertermometrar	—	—	—	540.—	645.—
5,793 fl. mineralvatten	2,167 fl.	3,626 fl.	868 fl.	743.26	919.51
422 meter oljeduk	—	—	—	640.20	585.78
454 but. viner	—	—	—	576.30	748.—
25 kg. vaselin	—	—	—	23.75	65.08
12,300 kg. såpa, glycerin- (för tvätt 5,400 kg., för renhållning 7,900 kg.)	—	—	—	4,218.70	3,281.04

	Medic. afdel- ningen	Kirurg. afdel- ningen	Konvale- scentafdel- ningen	För sjuk- huset i sin helhet	År 1907
750 kg. såpa, grön- Kr.	—	—	—	257. ²⁵	158.76
Af under förbrukningsartik- lar upptagne utgifter haf- va und. året användts för:					
Förbandsartiklar "	999. ³⁸	11,219. ⁷⁸	238. ⁴³	12,457. ⁵⁹	10,056. ⁰⁸
Förbrukningsartiklar "	3,416. ¹⁰	5,593. ²¹	183. ⁰⁸	9,192. ³⁹	9,798. ⁷⁸
Tillkommer förbandsartiklar å kirurg. kliniken "	—	2,000.—	—	2,000.—	2,000.—
Summa Kr.	4,415. ⁴⁸	18,812. ⁹⁹	421. ⁵¹	23,649. ⁹⁸	21,854. ⁸⁶
Mom. IX.					
Eldningsämnen hafva kostat:					
Stenkol 1.382 ton (häraf un- gefärligen beräknadt: för tvätt- och värmeledning 800 ton, för köket 43 ton, för uppvärmning 539 ton) Kr.	—	—	—	21,598. ⁸⁰	19,386. ⁵⁴
Gas 10,381 kub.-mtr. "	—	—	—	1,038. ¹⁰	1,731. ²³
Ved 80 famnar "	—	—	—	2,840.—	2,464. ²⁵
Mom. X.					
Vattenförbrukningen har un- der året uppgått till 55,174 kub.-mtr. "	—	—	—	8,045. ⁰⁴	9,675. ³⁵
Mom. XI.					
Beklädnad. "	—	—	—	6,460. ¹⁹	5,055. ¹⁷
Glas och porslin "	—	—	—	3,534. ⁵²	2,815. ³⁹
Instrumenters anskaffning . D:o underhåll "	—	—	—	2,186. ¹⁶	1,778. ⁹⁵
Nya inventarier "	—	—	—	991. ⁶²	601. ⁵⁵
Sängkläder "	—	—	—	3,929. ⁸⁶	4,013. ⁷⁹
Underhåll af Röntgenapparat "	—	—	—	5,657. ⁰²	4,478. ⁵⁰
				779. ⁶²	1,097. ⁷⁵

	Medic. afdel- ningen	Kirurg. afdel- ningen	Konvale- scentafdel- ningen	För sjuk- huset i sin helhet	År 1907
Mom. XII.					
Utgifterna för parkens un- derhåll och dess anlägg- ning hafva uppgått till . Kr.	—	—	—	6,965.07	6,027.45
Från densamma hafva för- sålts grönsaker och foder för "	—	—	—	1,850.09	1,772.09
Summa	—	—	—	5,114.98	4,255.86
Mom. XIII.					
Aflöningar.					
2:ne öfverläkare Kr.	4,000.—	4,000.—	—	8,000.—	8,000.—
Direktörens arvode "	750.—	750.—	—	1,500.—	1,500.—
2:ne andre läkare "	2,500.—	2,500.—	—	5,000.—	5,000.—
2 amanuenser "	2,000.—	2,000.—	—	4,000.—	4,000.—
1 patologisk anatom "	2,000.—	2,000.—	—	4,000.—	3,000.—
Läkaren å konv.-afd. "	—	—	1,500.—	1,500.—	1,500.—
Kommissariens lön "	1,600.—	1,600.—	—	3,200.—	3,200.—
D:os personl. lönetillägg "	400.—	400.—	—	800.—	400.—
D:os biträde "	600.—	600.—	—	1,200.—	1,200.—
Predikanten "	600.—	600.—	300.—	1,500.—	1,500.—
Sekreteraren "	300.—	300.—	—	600.—	600.—
Organisten "	100.—	100.—	—	200.—	200.—
Betjäningen, dess skatter och extra hjälp "	20,738.66	21,276.17	3,566.30	45,581.13	43,215.76
Summa Kr.	35,588.66	36,126.17	5,366.30	77,081.13	73,315.76

Sjukhusets utgifter för driften och inkomster år 1908, specificerade under sina särskilda titlar efter kassaförvaltarens räkenskaper, förhålla sig som följer:

	Medicinska afdelningen	Kirurgiska afdelningen	Konvalescent- afdelningen	För sjukhuset i sin helhet	År 1907
Utgifter:					
A. Utgifter för den egentliga sjukvården.					
Utpisning af patienterna	26,356	74	—	61,080	35
” ” tjänstepersonalen	15,197	56	—	33,140	12
” ” 4 läkare	1,127	28	—	2,254	56
Medikament	6,389	05	5,908	733	65
Laboratoriet	471	12	471	942	24
Lyshållning	366	30	366	820	70
Eldningsämnen	11,595	32	11,595	2,286	25
Tvätt	3,025	71	3,025	1,343	40
Renhållning	646	75	646	9	40
Div. förbrukningsartiklar efter afdrag af 2,000 kr. till kir. kliniken	4,415	48	16,812	421	51
Div. omkostnader	2,328	46	2,328	153	55
Aföningar	35,588	66	36,126	5,366	30
Inventarier och reparation af d:o	13,500	78	13,500	1,564	27
	121,009	21	133,106	24,168	64
				278,284	16
				268,638	62

	Medicinska afdelningen	Kirurgiska afdelningen	Konvalescent- afdelningen	För sjukhuset i sin helhet	År 1907
B. Andra utgifter:					
Förbandsartiklar, kirurg. kliniken.					Kr.
Pensioner.				2,000	—
Renhållning { Kr. 8,095: 73				2,970	—
" { 585: 78				8,681	56
Maskinförnödenheter				1,365	53
Vattenförbrukning				8,045	04
Byggnadsunderhåll { Kr. 10,286: 04				10,863	27
" { 578: 23				1,027	83
Diverse { Kr. 887: 93				5,114	98
" 139: 90				432	40
Park C:to { Kr. 4,843: 57				6,000	—
" 271: 41				324,784	72,320,634
Sjuktransport C:to				—	19
Årlig hyra till staden för konvalesc.- afdelningens byggnad				—	—
S:ma S:rum Utgifter Kronor				—	—

Inkomster:

	År 1908		År 1907	
Behållning {Sjukhuset 26,217: 93} {Konvalesc. 3,467: 09} . Kr.	29,685	02	36,087	25
Stadskassans anslag „	199,440	57	205,159	10
Intrassekonto {Sjukhuset 545: 10} {Konvalesc. 209: 37} „	754	47	1,253	88
Tolagsmedel „	6,000	—	6,000	—
Donationsafkastning „	21,729	18	20,080	73
Inkomst för {Sjukhuset 71,790: 50} betalande {Konvalesc. 2,456: 50} „	74,247	—	72,794	08
Inkomst af Lesseska fondens medel „	4,693	23	4,693	23
Diverse inkomster. „	1,897	85	—	—
Summa Kronor	338,447	32	346,068	27

Bokslut den 31 December 1908
för Donationer till Sahlgrenska och Allm. & Sahlgr. sjukhuset.

	Balance Konto	
	Placering	Fonder
Donationer till Sahlgrenska Sjukhuset .		304,176 39
D:o till Allm. & Sahlgr. Sjukh.:		
af E. C. Thomeé . . . Kr. 15,000: —		
,, W:m Gibson m. fru ,, 10,000: —		
,, Axel Borgenström . . . 8,112: 39		33,112 39
Albertina Dorothea Jacobsens Donation		29,606 07
Westrings Donation med inbesparade räntemedel		41,410 47
Westrings Bokdonationsfond		1,257 84
Afkastning af Jacobsens Donation . .		13,129 96
J. J. Ekmans och Fr. Langs Donation		5,265 95
Alrik Lindhs Pensionsfond.		5,211 38
Sahlgr. Sjukhusets hemman i Halland .	70,000 —	
Kassa-Konto.	2,563 68	
Giro-Konto	1,270 39	
Värdepappers Konto:		
Obligationer 8 st. à 5,000 Kr. 39,125: —		
5 akt. i Kampenhofs A-B. ,, 6,000: —		
Reverser ,, 140,000: —		
Kapitalräkning (Doktor Lindhs Fond). ,, 5,211: 38		
P. P. Ekmans Donation (Inteckn. i Kilanda) . . . ,, 1,000: —		
A.-B. Göteborgs Hypo- tekskassas 13 st. 4 ¹ / ₂		
% Obligationer ,, 53,000: —		
6 st. 5 % Obligationer ,, 40,000: —	284,336 38	
Fastigheten vid Östra Hamngatan. . .	75,000 —	
Kronor	433,170 45	433,170 45

Göteborg den 27 Februari 1909.

Edvard Lithander.

*Öfversikt af Allm. & Sahlgrenska Sjukhusets ekonomiska
ställning den 31 December 1908.*

	Tillgångar		Skulder	
Sjukhusbyggnaderna och tomten Kr.	1,700,000	—		
Inventarie Konto „	115,000	—		
Löpande Räkning „	14,206	42		
Ved och Kol Konto Behållning af 21 famnar ved och 38 ton kol. „	1,349	—		
Kassa Konto „	175	70		
Nybyggnads Konto „	365,522	36		
Nybyggnads Anslag „			368,251	54
Öfverskott å stadskassans anslag „			14,382	12
Kapital Konto „			1,813,619	82
Kronor	2,196,253	48	2,196,253	48

Göteborg den 27 Februari 1909.

Edvard Lithander.

Öfversigt af År 1800's Räkenskaper
 i År 1800's Räkenskaper i År 1800's Räkenskaper

År 1800's Räkenskaper		År 1800's Räkenskaper	
Postering	Belopp	Postering	Belopp
Kapital Konto	2,198,233	Kapital Konto	2,198,233
Andra		Andra	
Öfverskott & andrakassa		Öfverskott & andrakassa	
Nyhyggnads Anska		Nyhyggnads Anska	
Nyhyggnads Konto		Nyhyggnads Konto	
Kassa Konto		Kassa Konto	
Ved och 38 ton kol		Ved och 38 ton kol	
Besättning af 21 sammar		Besättning af 21 sammar	
7 ved och 2 kol Konto		7 ved och 2 kol Konto	
I 59-års Besättning		I 59-års Besättning	
Inventaris Konto		Inventaris Konto	
Tomten		Tomten	
Stubbhöggrändarna och		Stubbhöggrändarna och	
Andra		Andra	
Kassa		Kassa	
Öfverskott		Öfverskott	
Totalt	2,198,233	Totalt	2,198,233

År 1800's Räkenskaper
 i År 1800's Räkenskaper i År 1800's Räkenskaper

År 1800's Räkenskaper		År 1800's Räkenskaper	
Postering	Belopp	Postering	Belopp
Kapital Konto	2,198,233	Kapital Konto	2,198,233
Andra		Andra	
Öfverskott & andrakassa		Öfverskott & andrakassa	
Nyhyggnads Anska		Nyhyggnads Anska	
Nyhyggnads Konto		Nyhyggnads Konto	
Kassa Konto		Kassa Konto	
Ved och 38 ton kol		Ved och 38 ton kol	
Besättning af 21 sammar		Besättning af 21 sammar	
7 ved och 2 kol Konto		7 ved och 2 kol Konto	
I 59-års Besättning		I 59-års Besättning	
Inventaris Konto		Inventaris Konto	
Tomten		Tomten	
Stubbhöggrändarna och		Stubbhöggrändarna och	
Andra		Andra	
Kassa		Kassa	
Öfverskott		Öfverskott	
Totalt	2,198,233	Totalt	2,198,233

År 1800's Räkenskaper
 i År 1800's Räkenskaper i År 1800's Räkenskaper

Bilaga C.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska Sjukhusets
 Medic. Afdeln. för år 1908
 angående **intagna sjukdomsfall äfvensom döda**

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
<i>I. Bildningsfel och medfödda sjukdomar.</i>					
	Thymus persistens	—	1	—	1
<i>I. Ålderssjukdomar.</i>					
	Marasmus senilis	1	—	1	—
<i>III. Akuta infektionssjukdomar.</i>					
5	Morbilli	—	1	—	—
6	Scarlatina	1	—	—	—
	Febricula	4	2	—	—
11	Febris typhoides	22	17	5	2
	„ paratyphoides	5	3	—	1
12	Dysenteria ex amoeba	1	—	—	—
14	Cholera nostras	1	—	—	—
16	Influenza epidemica	4	34	—	—
20	Erysipelas faciei	12	10	—	—
	„ extremitatum	5	7	—	2
21	Pyæmia	—	1	—	1
	Septichæmia	3	4	2	2
	Parotitis septica	—	1	—	—
	Lymphadenitis septica	3	1	—	—
24	Gonorrhœa ¹⁾	5	3	—	—
	Cystitis gonorrhœica	—	1	—	—
	Conjunctivitis gonorrhœica	1	—	—	—
	Rheum. art. „	4	1	—	—
25	Meningitis cerebrospinalis epid.	1	—	1	—
26	Tetanus	1	—	1	—

¹⁾ Samtliga fall.

		Sjukdom		Intagna		Döda	
				m.	kv.	m.	kv.
<i>IV. Kroniska infektionssjukdomar.</i>							
32	Tuberculosis ¹⁾	102	73	13	10		
	„ pulmonum	98	63	10	4		
	„ meningum	2	4	—	3		
	Spondylitis tuberculosa	4	2	—	1		
	Coxitis „	—	1	—	—		
	Osteitis „	—	1	—	—		
	Lymphadenitis „	3	1	—	—		
	Tuberculosis uro-genitalis	5	2	—	—		
	„ laryngis	2	—	—	—		
	„ intestinorum	2	1	—	—		
	Appendicitis tuberculosa	1	—	—	—		
	Tuberculosis peritonei	1	2	—	—		
	„ miliaris acuta	2	2	3	2		
33	Syphilis acquisita ¹⁾	4	2	1	1		
	„ cerebri	—	2	—	—		
	„ cordis	1	—	1	—		
	Aortitis luetica	2	—	—	—		
	Cirrhosis hepatis luetica	—	1	—	1		
<i>V. Konstitutionella sjukdomar.</i>							
37	Arthritis urica	3	—	—	—		
	Serophulosis	3	3	—	—		
39	Rachitis	1	2	—	—		
40	Scorbutus	1	—	—	—		
41	Chlorosis	—	3	—	—		
	Anæmia	2	16	—	—		
42	Morbus maculosus Werlhoffi	—	3	—	1		
	Purpura	2	—	—	—		
43	Leuchæmia	—	1	—	—		
	Pseudoleuchæmia	1	—	—	—		
44	Anæmia perniciosa progressiva	2	4	1	1		
	Degeneratio amyloidea organum	3	1	—	—		
<i>VI. Kroniska förgiftnings- sjukdomar.</i>							
52	Alcoholismus chron. ¹⁾	96	8	5	—		

¹⁾ Samtliga fall.

	Sjukdom	Intagna		Döda		
		m.	kv.	m.	kv.	
	Dipsomania	—	2	—	—	
	Delirium tremens	30	2	—	—	
	Epilepsia potatorum	15	—	—	—	
	Neuritis alcoholica	8	1	—	—	
	Myocarditis „	1	—	—	—	
	Cardiosclerosis „	4	—	1	—	
	Gastritis „	—	1	—	—	
	Cirrhosis hepatis alcoholica	10	—	4	—	
	Nephritis chron, „	5	1	—	—	
	VII. <i>Sinnessjukdomar.</i>					
54-57	Paranoia	1	1	—	—	
58	Demetia paralytica	4	—	—	—	
	Psychosis	2	3	—	—	
	Imbecillitas	1	—	—	—	
	VIII. <i>Nervsystemets sjukdonar.</i>					
62	Hæmorrhagia submeningeale	1	1	—	—	
	„ cerebri	5	1	4	—	
63	Thrombosis „	11	18	2	3	
	Embolia „	5	1	1	—	
	Encephalomalacia traumatica	1	—	—	—	
64	Encephalitis	1	3	—	2	
	Abscessus cerebri	—	1	—	—	
65	Meningitis serosa	—	1	—	—	
	Pacchymeningitis hæmorrhagica interna	2	—	1	—	
	Hydrocephalus chronicus	1	1	—	—	
	Hemiparesis	—	1	—	—	
	Cephalalgia	1	—	—	—	
68	Pacchymeningitis cervicalis hypertrophica	1	—	—	—	
	Myelitis chronica	1	—	—	—	
69	Tabes dorsalis	4	1	—	—	
70	Sclerosis disseminata	3	2	—	—	
71	Poliomyelitis anterior acuta	—	1	—	—	
	Paralysis spinalis spastica	1	—	—	—	
	Sclerosis lateralis amyotrophica	1	—	—	—	
	Ataxia Friedreichii	1	—	—	—	

		Sjukdom		Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.		
	Hæmatomyelia	1	—	—	—		
	Compressio medullæ spinalis	2	—	—	—		
74	Neuritis n. ischiadici	—	1	—	—		
	„ n. peronei	1	—	—	—		
	„ degenerativa multiplex	1	—	—	—		
75	Neuralgia n. trigemini	—	2	—	—		
	„ brachialis	1	—	—	—		
	„ n. ischiadici	13	2	—	—		
	„ pedum	1	—	—	—		
76	Paralysis n. facialis	1	1	—	—		
	„ chordæ vocal.	—	1	—	—		
	„ n. radialis	—	1	—	—		
79	Epilepsia	3	3	—	1		
80	Eclampsia	1	—	—	—		
	Convulsiones	1	1	—	—		
82	Chorea	—	11	—	—		
84	Hysteria	1	9	—	—		
86	Neurasthenia	16	23	—	—		
87	Morbus Basedowii	—	4	—	—		
88	Diabetes mellitus	5	1	2	—		
	Athetosis	—	1	—	—		
	Myxœdema infantile	1	—	—	—		
<i>IX. Ögonsjukdomar.</i>							
97	Conjunctivitis	—	1	—	—		
	Ulcus corneæ	—	1	—	—		
	Herpes „	1	—	—	—		
112	Retinitis albuminurica	—	1	—	—		
116	Athrophia nervi optici	1	—	—	—		
<i>X. Öronsjukdomar.</i>							
138	Otitis media	4	4	—	—		
<i>XI. Cirkulationsorganens sjukdomar.</i>							
143	Pericarditis	5	10	—	—		

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
	Hydropericardium	1	—	—	—
	Synechia pericardii	8	4	—	—
144	Myocarditis acuta	1	—	—	—
	Endocarditis „	5	10	—	2
	Ruptura myocardii	—	1	—	—
	Infarctus „	2	—	—	—
145	Cor adiposum, Degeneratio cordis	7	6	—	1
146	Vit. org. cordis	56	68	8	11
	Dilatatio cordis acuta	4	3	—	—
148	Arteriosclerosis, Cardiosclerosis	48	30	5	7
	Stenosis ostii art. coronar.	1	—	—	—
149	Aneurysma aortæ	7	2	—	—
	„ art. vertebralis	1	—	—	—
	„ „ omenti majoris.	1	—	—	—
150	Varix	1	—	—	—
	„ œsophagi ruptur.	1	—	—	—
152	Thrombosis cordis	4	2	—	—
	„ venæ anonymæ	—	1	—	—
	„ „ cavæ et renalis	1	—	—	—
	„ „ hypogastricæ.	1	1	—	—
	„ art. iliacæ.	1	—	—	—
	„ venæ femoralis	3	3	—	—
	„ „ saphenæ	1	—	—	—
	Embolia art. pulmonalis	1	1	—	1
	„ „ iliacæ.	1	—	—	—
	Infarctus lienis	2	2	—	—
	Hypertrophia lienis	1	—	—	—
XII. Andningsorganens sjukdomar.					
156	Ozæna	—	1	—	—
158	Laryngitis acuta	—	2	—	—
	Stenosis laryngis	—	1	—	—
160	Pleuritis exsudativa	51	35	—	—
	„ sicca	7	2	—	—
	„ hæmorrhagica	1	—	—	—
	Empyema	10	2	1	—
161	Pyopneumothorax	2	1	—	—
	Hydrothorax	8	7	—	—

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
162	Bronchitis acuta	12	16	—	—
	„ chronica	25	24	—	—
	„ capillaris	1	1	—	1
	Bronchiectasia	3	2	—	—
	Hæmoptysis	41	27	—	—
	Infarctus pulmonum	5	7	—	—
166	Pneumonia acuta	80	38	16	8
	Bronchopneumonia	35	27	3	—
	Pneumonia chron. interstitialis	2	2	—	—
168	Gangræna pulmonum	2	—	1	—
169	Emphysema „	28	17	—	1
170	Asthma bronchiale	2	4	—	—
	Abscessus pulmonum	2	2	—	—
<i>XIII. Matsmältningsorganens sjukdomar.</i>					
	Stomatitis	—	1	—	—
	„ gangrænosa	—	1	—	—
	Parotitis	—	2	—	—
174	Angina tonsillaris	7	24	—	—
	Stenosis oesophagi	1	—	—	—
	Diverticulum oesophagi	—	1	—	—
177	Gastritis chronica	4	5	—	—
178	Ulcus ventriculi	25	69	1	4
	Ventriculus bisaccatus	—	1	—	—
	Hæmatemesis	14	19	—	—
179	Dilatatio ventriculi	1	1	—	—
180	Dyspepsia	—	7	—	—
	Cardialgia	1	—	—	—
	Hyperaciditas	1	—	—	—
181	Entero-colitis acuta	23	11	—	—
	„ „ chronica	5	6	—	—
	Cat. gastro-intestinal. chron.	2	—	—	—
	Colitis ulcerosa	1	1	—	—
182	Appendicitis	6	11	—	—
183	Colica	1	—	—	—
	Obstipatio	1	—	—	—
184	Ileus	1	—	—	—

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
185	Hernia lineæ albæ	1	—	—	—
	Enteroptosis	—	2	—	—
188	Proctitis chronica	1	—	—	—
	„ ulcerosa	—	1	—	—
	Periproctitis	1	—	—	—
	Fissura ani	1	—	—	—
	Hæmorrhagia intestinal.	3	1	—	—
192	Helminthiasis	7	15	—	—
193	Peritonitis acuta	9	2	1	—
	„ chronica	1	—	—	—
	Ascites	9	7	—	—
194	Icterus catarrhalis	9	9	—	—
	„ chronicus	—	1	—	—
195	Cholelithiasis	5	18	—	—
	Cholecystitis	—	2	—	—
	Pylethrombosis	1	—	—	—
	Abscessus hepatis	—	1	—	—
197	Cirrhosis hepatis.	7	2	2	—
 <i>XIV. Urinorganens och manliga könsorganens sjukdomar.</i> 					
199	Nephritis acuta	26	11	2	—
	„ chronica	55	43	12	6
	Pyelo-nephritis	2	4	2	1
	Pyelitis	2	6	—	—
201	Lithiasis renalis	4	2	—	—
	Hydronephrosis	—	1	—	—
	Uræmia	4	6	—	—
	Infarctus renum	3	1	—	—
	Albuminuria cyclica	4	14	—	—
	Hæmaturia	2	1	—	—
203	Cystitis acuta	4	9	—	—
	„ chronica	4	2	—	—
	Diverticul. ves. urin. c. pericystit.	1	—	—	—
205	Enuresis diurna	1	—	—	—
	Abscessus prostatae	2	—	—	—

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
<i>XV. Kvinnliga könsorganens sjukdomar.</i>					
	Salpingo-oophoritis	—	1	—	—
226	Parametritis	—	2	—	—
227	Pelvo-peritonitis	—	1	—	—
229	Abortus	—	1	—	—
	Emesis gravidarum	—	1	—	—
<i>XVI. Rörelseorganens och ben-systemets sjukdomar.</i>					
239	Myitis acuta	15	3	—	—
	„ chronica	2	1	—	—
	Myositis acuta	1	—	—	—
243	Synovitis genus	1	3	—	—
	Hydarthrosis genus	1	1	—	—
	Arthrosis genus	—	1	—	—
244	Rheumatismus articul. acutus	41	31	—	—
	„ „ chronicus	6	3	—	—
	Peliosis rheumatica	—	1	—	—
245	Arthritis deformans	—	2	—	—
	Malum coxæ senile	1	—	—	—
249	Osteomyelitis acuta femoris	1	—	—	—
	Periostitis alveolaris	1	3	—	—
	Pes planus	1	1	—	—
<i>XVII. Hudsjukdomar och sjukdomar i bindväfven.</i>					
252	Erythema nodosum	3	8	—	—
	„ multiforme	—	2	—	—
253	Urticaria	1	—	—	—
254	Herpes zoster	3	—	—	—
255	Psoriasis	—	1	—	—
257	Eczema	3	2	—	—
259	Acne rosacea	1	—	—	—
268	Abscessus	8	5	—	—
	„ subphrenicus	1	1	1	1
271	Ulcus anticururis	1	2	—	—

Sjukdom		Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
XVIII. <i>Svulster.</i>					
276	Cancer ¹⁾	21	24	13	12
	„ ventriculi	17	8	9	2
	„ oesophagi	2	1	2	1
	„ intestinale	1	—	—	—
	„ coli	1	—	—	—
	„ recti	—	1	—	—
	„ hepatis	7	7	—	1
	„ vesicæ felleæ	—	2	—	2
	„ peritonei	—	5	—	—
	Cysta pancreatis cancerosa	—	1	—	1
	Cancer pleuræ	1	6	—	1
	„ pulmonum	1	1	1	1
	„ mediastini	—	2	—	—
	„ prostatæ	—	—	1	—
	„ mammæ	—	1	—	1
	„ uteri	—	3	—	—
	„ vulvæ	—	1	—	1
	„ ovarii	—	2	—	—
	„ lienis	—	1	—	—
	„ ossium	—	2	—	—
	„ col. vertebral.	—	1	—	1
278	Kystoma ovarii	—	3	—	—
284	Myoma uteri	—	1	—	—
	Polypus uteri	—	1	—	—
	„ nasi	—	1	—	—
289	Sarcoma pulmonum	1	—	—	—
	„ mediastinale	1	—	1	—
	„ retroperitoneale	1	—	1	—
	„ pelvis	1	—	—	—
290	Struma	—	2	—	—
292	Tumor cerebri	5	—	2	—
	„ mediastinale	1	—	—	—
	„ abdominis	—	1	—	—

¹⁾ Samtliga fall.

Bilaga F.

**Uppgift från Allm. och Sahlgrenska Sjukhusets
Medic. afdeln. för år 1908**
angående de för nedanstående veneriska sjukdomar
intagna, med hänsyn till den landsdel, inom
hvilken smittan ådragits.

Län	Syfilis recens		Gonorrhoea acuta			Ulcus molle			
	män	ej prost. kv.	prost. kv.	män	ej prost. kv.	prost. kv.	män	ej prost. kv.	prost. kv.
Göteborgs och Bohus län,	stad	—	1	—	2	1	—	—	—
	landsb.	—	—	—	1	—	—	—	—

Bilaga G.

**Ålder, kön, civilstånd samt sättet för smittans
öfverförande.**

Sjukdom	Summa	Den smittades										Smittan har öfverförs på annat sätt än genom konsumtionen				
		civilstånd		ålder												
		opgift	gift	under 10 år	10-15 år	15-20 år	20-25 år	25-30 år	30-40 år	40-50 år	50-60 år		öfver 60 år	okänd		
Syfilis recens	ej prost. kvinnor	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gonorrhoea acuta	män	3	2	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	1
	ej prost. kvinnor	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—

Ett 3 veckors barn, smittadt af modern.

Bilaga H.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska Sjukhusets Medic.
Afdeln. för år 1908 angående för skador och förgiftningar
intagna, med hänsyn till skadans natur och påföljd.

Skadans natur	Intagna		Skadans påföljd		
	mån	kvinnor	döden	Kvarskän- de men	Över- stående
Sår utan komplikationer (vulnus)	3	—	—	—	3
Benbrott, enkelt (fractura simplex) ¹	5	—	—	1	4
Hjärnskakning (commotio cerebri)	2	2	1	—	3
Öfriga skador:					
Asphyxia e submersione.	2	2	—	—	4
Strangulatio	1	—	—	—	1
Förgiftning ex inhalat. acidi nitrico-nitrosi	1	—	1	—	—
„ med cytisis laburnum's frukter	1	3	—	—	4
„ „ kolos	3	—	1	—	2
„ „ sublimatlösning	1	2	1*	—	2
„ „ alkohol	2	—	—	—	2
„ „ ammoniak	1	—	—	—	1
„ „ korf	1	—	—	—	1
„ „ chloras kalicus	—	1	—	—	1
Summa	23	10	4	1	28

¹) Brott å hjärnskålens botten upptagas ej här.

*) Ej inskrifven.

Bilaga I.

**Uppgift från Allm. och Sahlgrenska Sjukhusets Medic.
Afdeln. för år 1908 angående för skador och förgift-
ningar intagna, med hänsyn till skadans tillkomstsätt.**

Skadans tillkomstsätt	Intagna		Skadans påföljd		
	män	kvinnor	döden	Kvarstående men	Öfverlevande
<i>A. Olycksfall i yrkesarbete.</i>					
Vid arbetsmaskiner inom kemisk-tekniska industrien	1	—	1	—	—
Genom fall från stege, afsats, ställning,; genom halkning, nedstörtande föremål, ras	1	1	—	—	1
vid jordbruksarbete					
inom andra industrier	1	1	—	—	2
Vid körning	1	—	—	—	1
Genom förgiftning med kolos	3	—	1	—	2
” ” ” ammoniak	1	—	—	—	1
” ” ” korf	1	—	—	—	1
” ” ” cytissus laburnum	1	3	—	—	4
” ” ” chloras kalicus	—	1	—	—	1
Vid sjöfarten	1	2	1	—	2
<i>B. Olycksfall utom yrkesarbete.</i>					
Vid badning	1	—	—	1	—
” lek	—	1	—	—	1
Under rusets inflytande	7	1	—	—	8
I följd af sjukdom (epilepsi, svimning m. m.)	1	—	—	—	1
<i>C. Själfmordsförsök.</i>					
Med skärande vapen	1	—	—	—	1
” hängning	1	—	—	—	1
” förgiftning med sublimat	1	1	1*	—	1
Summa	23	10	4	1	28

* Ej inskrifven.

Öfversikt af Hufvuddödsorsakerna

å Medicinska Afdelningen.

A. *Patienter döde inom 3 dygn efter inkomsten.*

	män	kv.
Febris typhoides 1)	1	—
Pyæmia 2)	—	1
Septichæmia 3)	1	—
Meningitis cerebro-spinalis epidemica	1	—
Tetanus	1	—
Tuberculosis pulmonum 4)	3	—
Meningitis tuberculosa 5)	—	1
Encephalitis acuta 6)	—	1
Hæmorrhagia cerebri 7)	2	—
Epilepsia 8)	—	1
Diabetes mellitus	1	—
Endocarditis acuta	—	1
Vit. org. cordis 9)	1	2
Cardiosclerosis 10)	2	1
Pneumonia acuta 11)	4	2
Emphysema pulmonum 12)	—	1
Cirrhosis hepatis 13)	1	—
Nephritis chronica 14)	4	2
Pyelo-nephritis 15)	2	—
Cancer ventriculi 16)	1	—
Sarcoma mediastinale 17)	1	—
Intoxicatio e vaporibus candentium 18)	1	—
„ ex acidi nitrico-nitrosi 19)	1	—
Summa	28	13

B. Öfriga patienter.

	män	kv.
a) Obotliga sjukdomar:		
Hyperplasia gland. thymi persistens 20)	—	1
Marasmus senilis 21)	1	—
Tuberculosis pulmonum 22)	7	4
Meningitis tuberculosa 23)	—	2
Spondylitis tuberculosa 24)	—	1
Tuberculosis miliaris 25)	3	2
Cancer pleuræ 26)	—	1
„ pulmonum 27)	1	1
„ œsophagi 28)	2	1
„ ventriculi 29)	8	2
„ hepatis 30)	—	1
„ vesicæ felleæ 31)	—	2
Cysta pancreatis cancerosa 32)	—	1
Cancer prostatæ 33)	1	—
„ mammæ 34)	—	1
„ vulvæ 35)	—	1
„ columnæ vertebralis 36)	—	1
Sarcoma retroperitoneale 37)	1	—
Tumor cerebri 38)	2	—
Summa	26	22
b) Öfriga sjukdomar:		
Febris typhoides 39)	4	2
„ paratyphoides 40)	—	1
Erysipelas anticurris 41)	—	2
Septichæmia 42)	1	2
Syphilis cordis 43)	1	—
Anæmia perniciosa progressiva 44)	1	1
Morbus maculosus Werlhofii 45)	—	1
Thrombosis cerebri 46)	2	3
Hæmorrhagia cerebri 47)	2	—
Encephalitis acuta	—	1
Embolia cerebri 48)	1	—
Encephalomalacia traumatica 49)	1	—
Pachymeningitis hæmorrhagica interna 50)	1	—

	män	kv.
Diabetes mellitus 51)	1	—
Endocarditis ulcerosa 52)	—	1
Vit. org. cordis 53)	7	9
Degeneratio cordis	—	1
Cardiosclerosis 54)	4	6
Embolia art. pulmonalis 55)	—	1
Bronchitis capillaris 56)	—	1
Empyema 57)	1	—
Pneumonia acuta 58)	12	6
Bronchopneumonia 59)	3	—
Gangræna pulmonum 60)	1	—
Ulcus ventriculi 61)	1	4
Peritonitis acuta 62)	1	—
Cirrrosis hepatis 63)	5	1
Nephritis acuta 64)	2	
„ chronica 65)	8	4
Pyelo-nephritis 66)	—	1
Abscessus subphrenicus 67)	1	1
Summa	61	49

- 1) 1 fall: Febris typhoides + Nephritis acuta suppurativa.
- 2) 1 „ Pyæmia + Lymphadenitis et mesenteritis intest. tenui suppur. c. perforatione ad intest. ilei + Abscessus hepatis.
- 3) 1 „ Septicæmia + Abscessus pulmonum.
- 4) 1 „ Tuberculosis pulm. + Tabes dorsalis + Aortitis luetica + Deg. cordis.
- 1 „ Tuberculosis pulm. + Pleuritis exsudativa.
- 5) 1 „ Meningitis tuberculosa + Tuberculosis. pulm. c. cavernis.
- 6) 1 „ Encephalitis hæmorrh. acuta + Vit. org. cord. (Ins. valv. mitr.) + Cardiosclerosis + Nephritis chron. parenchym.
- 7) 1 „ Hæmorrhagia pontis + Encephalomalacia hemispheri d.
- 1 „ cerebelli + Cardiosclerosis + Aortitis chron. (luet?) + Nephritis chron. interstitial.
- 8) 1 „ Epilepsia + Hyperæmia cerebri + Brønchopneumonia bilateralis.
- 9) 1 „ Vit. org. cord. (Insuff. et sten. ostii mitr. et stenosis ostii tricuspid.) + Endocarditis valv. mitral., tricuspid. et aortæ + Synechia pericardii partial. + Nephritis acuta + Bronchopneumonia.
- 1 „ „ „ „ (Sten. et insuff. valv. mitral. et aortæ) + Endocarditis ulcerosa + Myocarditis chron. + Bronchitis chron. + Nephritis chron. par. c. exacerbatione.

- 1 fall: Vit. org. cord. (Insuff. et sten. ostii mitral.) + Cardiosclerosis +
Encephalomalacia cerebri d. + Bronchopneumonia.
- 10) 2 " Cardiosclerosis + Bronchopneumonia + (1 fall Pleuritis exsud.
d. + Nephritis acuta.)
1 " " + Nephritis chron. interst. + Cirrhosis hepatis
+ Emphysema pulm. + Bronchitis chron.
- 11) 1 " Pneumonia acuta + Pleuritis hæmorrh. purulenta.
1 " " " + Synechia pericardii.
1 " " " + Tuberculosis apicis pulm. amb.
2 " " " + Cardiosclerosis + (1 fall Cirrhosis hepatis
hypertrophica + Nephritis acuta + Cysta
apoplectif. nuclei lentic. d.)
- 12) 1 " Emphysema pulm. + Nephritis chron. + Bronchitis chron.
- 13) 1 " Cirrhosis hepatis alc. + Hæmorrh. intestin. + Degen. et dilata-
tio cordis + Nephritis acuta.
- 14) 2 " Nephritis chron. + Bronchopneumonia.
4 " " " + Arterio-cardiosclerosis + (1 fall Hydrothorax,
1 fall Aneurysma art. vertebralis sin. +
Hæmorrhagia cerebri + Bronchopneumonia
+ Cholelithiasis, 1 fall Pneumonia acuta
bilateral., 1 fall Infarctus myocardii.)
- 15) 1 " Cysto-pyelonephritis chron. + Cystitis ulcerosa + Abscessus
prostatæ.
1 " " " " c. exacerbatione acuta apostematosa
d. + Bronchopneumonia bilater. +
Thrombosis cerebri bilater.
- 16) 1 " Cancer ventriculi et hepatis et intestini + Cholelithiasis.
- 17) 1 " Sarcoma mediastinale (e. gland thymi?) c. metastas. pulm. amb. et
compressio venæ cavæ sup. + Pleuritis exsud. bilat.
- 18) 1 " Intoxicatio e vapor. cand. + Dilatatío cord. + Bronchopneumonia
bilat.
- 19) 1 " " ex acidi nitrico-nitrosi + Bronchitis capillaris +
Aneurysma sinus Valsalvæ et aortæ ascendent.
+ Cardiosclerosis + Nephritis acuta.
- 20) 1 " Hyperplasia gland. thymi persistens. + Hypoplasia aortæ +
Struma.
- 21) 1 " Marasmus senile + Myodegeneratio cord. + Infarct. renis sin et
lienis + Tuberculos. pulm. obsolet.
- 22) 1 " Tuberculosis pulm. + Appendicitis tuberc. + Bronchopneumonia bilat.
1 " " " + Thrombosis cordis.
1 " " " + Thrombosis venæ hypogastricæ c. embolia
art. pulmon. et infarct. multipl. pulm.
1 " " " c. cavernis + Lymphadenitis tuberc.
1 " " " + Nephritis chron.
2 " " " et intestin. + (1 fall Pneumothorax, 1 fall Ne-
phritis chron. amyloidea.)
- 23) 1 " Meningitis tuberculosa + Tubercul. gland. lymphat. bronch.
1 " " " + Tubercul. apicis pulm. + Pyosalpinx
sin c. communicat. ad rectum et ulcus tubercul. recti + Tu-
bercul. miliaris hepatis + Nephritis chron. parenchymatosa.
- 24) 1 " Spondylitis tubercul. c. abscessu epidural. et compressio med. spin.
+ Nephritis chron. amyloidea.
- 25) 2 " Tuberculosis miliaris acuta + Meningitis tuberculosa.

- 1 fall: Tuberculosis miliaris acuta + Pleuritis exsudat. sin. + Ulcus tub. intestini c. perforatione et peritonit. + Tuberc. pulm. amb.
- 26) 1 " Cancer pleuræ (endothelioma) sin. c. metastas. pleuræ d. + Diverticulum tractionis oesophagi.
- 27) 1 " Cancer pulmonis d. c. metastas. mediastini et hepatis + Bronchopneumonia d. + Cardio-arteriosclerosis.
1 " " " d. gelatin. (e broncho) c. metastas. pleuræ, pericardii et costarum + Pleuritis serofibrinosa d. c. dislocatione cordis et ptosis hepatis excessiva + Cholelithiasis.
- 28) 1 " Cancer oesophagi c. metastas. mediastini, pleuræ, hepatis et lienis.
1 " " " multiplex c. perforatione br onchi sin. + Bronchopneum.
1 " " " c. metastas. pulmon. sin., hepatis, renum et submucosæ ventriculi + Bronchopneumonia gangrænosa c. caverna lobi sup. d.
- 29) 1 " Cancer ventriculi gelatinos. et peritonei et pleuræ.
1 " " pylori + Tuberculosis pulmonum.
1 " " ventriculi et pleuræ et hepatis + Bronchopneumonia sin. Pneumonia acuta.
1 " " " et pulmonum + Cystis hæmorrhagica (aneurysma?) omenti majoris.
1 " " " et hepatis + Hæmorrhagia ventriculi e varic. rupt. oesoph.
1 " " " + Cysta ovarii c. metastas. cancer.
1 " " " + Bronchopneumonia.
1 " " " c. perforatione et peritonitid. purulent. + Nephrit. chr.
1 " " " et gland. lymphat. portæ hepatis c. compressione duct. choledoch. + Tubercul. pulm. + Arteriosclerosis.
- 30) 1 " Cancer hepatis prim. et pleuræ + Cirrhosis ovar. + Hydrops univers.
- 31) 1 " " vesicæ felleæ c. metastas. hepatis, pulmonum, peritonei, omenti majoris, vesicæ urinariæ et ovar. amb. + Peritonitis serofibrinosa diffusa + Cholelithiasis et cholecystitis chron. indurativa.
1 " " vesicæ felleæ + Cholelithiasis + Metastas. gland. lymphat. periportal. et subcutan. abdominis + Emphysema pulm. + Bronchiectasia diffusa.
- 32) 1 " Cysta pancreatis cancerosa c. metastas. peritonei, hepatis, ventriculi et ovariorum + Compressio duct. hepatis.
- 33) 1 " Cancer prostatæ c. metastas. columnæ vertebral., costar., claviculæ, sterni, pulmonum, vesicæ urinariæ, trachæe et laryngis.
- 34) 1 " " mammæ c. metastas. hepatis, pleuræ d., peritonei, vertebr. dors., costarum, partis petrosi ossis temporis d.
- 35) 1 " " vulvæ c. metastas. vaginæ, hepatis, lienis et cerebri + Emphys. pulm.
- 36) 1 " " vertebræ dors. III c. compressione medullæ spinal. + Cancer hepatis (et medullæ spinal?) + Cysto-pyelonephritis suppurativa + Tumor ovarii d. solid. + Cysta ovarii sin.
- 37) 1 " Sarcoma retroperitoneale + Sarcoma pleuræ, pulmon. et hepatis + Pleuritis exsudativa + Cholelithiasis.

- 38) 1 fall: Tumor cerebri (glioma) et cystis hemispheri sin. cerebelli + Synechia pericardii + Hydrocephalus internus.
 1 " " " (infundibili?) c. hydrocephal. int.
- 39) 2 " Febris typhoides + Hæmorrhagia intestin.
 2 " " " + Peritonitis perforativa + (1 fall Bronchopneumonia).
 1 " " " + Nephritis chronica.
- 40) 1 " Febris parathyphoides + Peritonitis perforativa.
- 41) 1 " Erysipelas gangrænosa anticurris + Parotitis septica + Cardiosclerosis.
 1 " Erysipelas anticurris + Cor adiposum + Nephritis acuta + Cholelithiasis.
- 42) 1 " Septicæmia + Ulcus anticurris gangrænosum + Cardiosclerosis + Bronchopneumonia sin.
 1 " " + Enterocolitis follicularis + Lymphadenitis hæmorrhagica universal.
 1 " Septichopyæmia (Embolia art. pulmon. amb. c. infaret. pulm. et absces. pulm. + Thrombophlebitis plex. pampiniformis et venæ hypogastr. sin. + Nephritis acuta.
- 43) 1 " Gamma myocardii (septi interventricular. et intramusculare) c. aneurysma aortæ et pulmon + Dilatio excessiva et hypertrophia cordis + Cirrhosis (syphilitica?) hepatis.
- 44) 2 " Anæmia perniciosa progressiva + Nephritis chron. + (1 fall Pleuritis exsudativa sin., 1 fall Degeneratio cordis + Cardiosclerosis + Hæmorrhagiæ subpericardial. et subpleural).
- 45) 1 " Morbus maculosus Werlhofii + Stomatitis gangrænosa + Enterocolitis ulcerosa + Cirrhosis hepatis + Vit. org. cordis (Stenosis ostii mitralis) + Bronchopneumonia bilateral.
- 46) 1 " Thrombosis cerebri + Vit. org. cordis (Stenos. ostii mitral) + Nephritis chron. interstitial.
 3 " " + Cardiosclerosis + (1 fall Pneumonia acuta + Nephritis chron. interst., 1 fall Bronchopneumonia).
- 47) 1 " Hæmorrhagia cerebelli + Cardiosclerosis + Bronchopneumonia.
 1 " " cerebri + Cardiosclerosis + Bronchopneumonia + Cholelithiasis.
- 48) 1 " Embolia cerebri + Cardiosclerosis + Thrombosis cordis + Thromb. art. iliacæ.
- 49) 1 " Encephalomalacia traumatica lob. front. sin. + Hæmorrhagia subarachnoidal. + Bronchopneumonia.
- 50) 1 " Pacchymeningitis hæmorrhagica interna bilat. præcipue sin. + Bronchopneumonia + Myocarditis chron. fibrosa + Cardiosclerosis + Glomerulonephritis acuta + Tuberc. indur. apicis pulm. sin.
- 51) 1 " Diabetes mellitus + Bronchopneumonia bilater.
- 52) 1 " Endocarditis ulcerosa valv. aortæ et mitral. + Encephalitis acuta + Bronchopneumonia bilater. + Infarctus lienis.
- 53) 1 " Vit. org. cord. (Insuffic. valv. aortæ) + Aortitis luetica.
 1 " " " (Insuffic. et sten. ostii mitral.) + Endocarditis ulcerosa valv. mitral. + Infarctus pulm. et lienis + Nephritis subacuta + Synechia pericardii.
 1 " " " " (Stenosis ostii mitral. et sclerosis valv. aortæ) + Endocarditis acuta valv. mitral.

- 1 fall: Vit. org. cord. (Insuffic. et stenosis ostii mitral.) + Thrombosis auriculæ d. + Synechia pericardii + Ascites + Cirrhosis hepatis + Nephritis acuta.
- 1 " " " " (Insuffic. et stenosis ostii mitral. et aortæ)
- 1 " " " " (Insuffic. et stenosis ostii mitral.) + Hæmorrhagia cerebri + Endocarditis verrucosa valv. mitral et aortæ + Nephritis chron. - acuta + Infarctus pulm. et lienis + Tuberculosis pulm.
- 1 " " " " (Stenosis ostii mitral.) + Bronchopneumonia bilat. + Synechia pericardii + Emphysema pulm.
- 1 " " " " (Insuffic. et stenosis ostii mitral.) + Pericarditis fibrinosa + Endocarditis valv. aortæ subacuta et tricuspidal. + Nephritis chron. par. + Hydrothorax.
- 1 " " " " (Insuffic. valv. mitral. et tricuspidal. relat.) + Ascites + Hydrothorax + Icterus + Infarctus pulm.
- 1 " " " " (Stenosis et insuffic. valv. mitral.) + Endocarditis acuta valv. mitralis + Pleuritis d. tuberc. + Infarctus pulmonis d.
- 1 " " " " (Insuffic. et stenosis ostii mitral. et stenosis ostii tricuspidal.) + Nephritis chron. interst. + Ulcus anticurris.
- 1 " " " " (Stenosis et insuffic. valv. mitral. et aortæ) + Dilatio cordis + Aneurysma aortæ + Encephalomalacia cerebri d. et lobi tempor. sin. et cerebelli + Bronchopneumonia bilateral.
- 1 " " " " (Insuffic. et stenosis ostii aortæ et mitral. et stenosis ostii tricuspidal.) + Infarctus pulm. d.
- 1 " " " " (Stenosis ostii mitral.) + Dilatio cordis + Hydrodrops universal.
- 1 " " " " (Insuffic. et stenosis ostii mitral. et insuffic. relat. valv. tricuspidal.) + Endocarditis chron. valv. aortæ et mitral. + Hydropericardium, Ascites, Hydrothorax + Infarctus pulm., lienis et renis sin.
- 1 " " " " (Insuffic. et stenosis ostii mitral. et insuffic. valv. aortæ) + Infarctus pulm. + Embolia art. fossæ Sylvii.
- 54) 1 " Cardiosclerosis + Thrombosis cerebri sin. + Infarctus pulmonum.
- 3 " " + Bronchopneumonia + (1 fall Myodegeneratio cordis + Delirium tremens, 1 fall Aneurysma aortæ arcus ascend. et trunc. anonym.).
- 1 " " + Thrombosis cordis + Pleuritis exsud. d.
- 1 " " + Nephritis chron. + Bronchitis chron. + Ascites.
- 1 " " + Emphysema pulm. + Hydrocephalus internus + Enterocolitis ulcerosa.
- 1 " " + Pericarditis chron. + Dilatio part. ascend. aortæ levis + Bronchopneumonia bilater. + Nephritis chron. interst. + Cysta minima lobi occipitalis cerebri d.
- 1 " " + Nephritis chron. interst. + Hydrothorax + Diverticul. flex. sigmoid. c. mesosigmoiditid. chron. retrahent. + Bronchitis chron.

- 1 fall: Cardiosclerosis + Thrombosis cordis + Embolia art. fossæ Sylvii
c. Encephalomalacia capsul. int. et gangl.
central. bilat. + Infarctus pulm. et renis d.
+ Hæmorrhagia jejuni e causa? + Peritoni-
tis chron. adhæsiva.
- 55) 1 " Embolia art. pulmonalis + Ruptura myocardii ventriculi sin. +
Cholelithiasis et cholecystitis chron.
- 56) 1 " Bronchitis capillaris + Vit. org. cord. (Stenosis ostii mitral.) +
Endocarditis acuta + Thrombosis venæ anonymæ et subclaviæ.
- 57) 1 " Empyema dextr. + Tuberculosis pulm. + Lymphadenitis caseosa
+ Tuberculosis caseosa lienis + Pericarditis acuta.
- 58) 2 " Pnenmonia acuta + Vit. org. cordis (1 fall Stenosis et insuffic.
valv. aortæ, 1 fall Insuffic. valv. aortæ +
Aortitis luetica?).
- 2 " " " + Delirium tremens + (1 fall Aortitis luetica).
- 2 " " " + Tuberculosis pulm. + (1 fall Degeneratio
cordis).
- 2 " " " + Empyema pleuræ + (1 fall Pericarditis).
- 2 " " " + Nephritis acuta + (1 fall Gangræn. pulm.
+ Septicopyæmia + Abscessus pulm., re-
num et cutis).
- 1 " " " + Myodegeneratio cordis.
- 1 " " " + Nephritis chron.
- 1 " " " + Abscessus pulmonum.
- 59) 1 " Bronchopneumonia + Enterocolitis acuta + Degeneratio cordis
bilater. + Fractura costarum + Delirium tremens.
- 60) 1 " Gangræna pulmonum post pneum. acut.-chron. indurat. + Bron-
chiectasia lobi inf. sin. + Tubercul. pulm. ambor. indurativa.
- 61) 1 " Ulcus ventriculi c. strictura et ventricul. bisaccat. + Bronchitis
diffusa + Bronchopneumonia bilateral.
- 1 " " " + Nephritis acuta + Cardiosclerosis lev. +
Myocardit. chron. + Bronchiectasia lobi med.
d. + Bronch. chron.
- 1 " " " c. rexi vas. ventricul. et hæmorrhagia + Tu-
bercul. obsoleta apicis pulm.
- 1 " " " + Tuberculosis pulm. apicis sin. obsol. + Ven-
triculus bisaccatus + Anomalia situs visce-
rum abdominis.
- 62) 1 " Peritonitis acuta e diverticul. multipl. vesicæ urinariæ c. pericysti-
tid. phlegmon. + Nephritis chron. parenchym. + Sclerosis
disseminata medullæ spinalis.
- 63) 1 " Cirrhosis hepatis + Peritonitis fibrinosa levis. c. ascitide + Ne-
phritis acuta. + Hydrothorax.
- 1 " " " + Cardiosclerosis levis + Dementia paralytica.
- 1 " " " c. carcinoma sec. + Cardiosclerosis levis +
Nephritis chron.
- 1 " " " hypertrophica + Bronchopneumonia bilater. +
Varices rupt. oesophageal. c. hæmorrhagia.
- 1 " " " c. gummat. multiform. et hepar. lobat. + Aor-
titis fibrosa luetica + Infarctus lienis et
renum + Bronchopneumonia bilater.
- 1 " " " + Pylethrombosis + Ascites.
- 64) 1 " Nephritis acuta + Hydrothorax + Ascites.
- 1 " " " + Pyelonephritis chron. sin. + Bronchopneu-
monia bilat.

- 65) 4 fall: Nephritis chron. + Cardiosclerosis + (1 fall Bronchopneumonia, 1 fall Hæmorrhagia subpile fossæ Sylvii, 1 fall Tuberculosis pulm.)
- 3 " " " + Bronchopneumonia + (1 fall Synechia pericardii, 1 fall Cirrhosis hepatis, 1 fall Emphysema pulm. + Bronchitis chron. + Hydro-nephrosis + Cholelithiasis).
- 1 " " " + Thrombosis cordis + Infarctus myocardii + Pericarditis fibrinosa + Cardiosclerosis + Embolia art. iliacæ d. et vas. art. brachii sin. + Bronchopneum.
- 1 " " " + Peritonitis acuta.
- 1 " " " + Cirrhosis hepatis + Emphysema pulm. + Hydrops univers.
- 1 " " " amyloidea + Deg. amyloidea hepatis et intestin. + Lymphoma colli.
- 1 " " " + Thrombosis venæ femoralis, iliacæ, cavæ inf. et renal. amb. c. degeneratio et necrosis renum + Hydrops univ. + Tuberculosis pulm. lobi super.
- 66) 1 " Pyelonephritis chron. sin. + Septichæmia + Bronchopneumonia.
- 67) 1 " Abscessus subphrenicus incapsulat. + Hepatitis et pancreatitis chron. fibrosa + Dilat. duct. choledochi, hepatis et pancreatis + Nephrolithiasis.
- 1 " Abscessus subphrenicus ex ulcere ventriculi perfor. + Pleuritis serofibrinosa bilater. + Bronchopneumonia bilat. + Fibroma ovarii d.

Patienter, döde, innan de hunnit inskrifvas:

- 1) 49-årig kv.: Uretero-pyelo-nephritis chron. tubercul. sin. + Cystitis chron. tub.
- 2) ?- " man: Degen. cordis + Dilatatio cordis acuta + Myocarditis chron. + Aortitis luetica c. aneurysma.
- 3) 79- " kv.: Pneumonia acuta lob. sup. d. c. gangræna sec.
- 4) 50- " man: Ruptura aortæ ad mediastin. et in pleuram sin.
- 5) 55- " kv.: Vit. org. cord. (Stenosis ostii aortæ) + Ascites + Bronch. diff.
- 6) 62- " man: Meningitis suppurativa ex otitide med. + Valv. bicuspidal. aortæ.
- 7) 34- " " Hyperæmia cerebri excessiva + Aortitis (luetica?) + Bronchopneumonia (Polioencephalitis acutissima?).
- 8) 49- " kv.: Vit. org. cordis (Stenosis ostii mitral.) + Cirrhosis hepatis.
- 9) ?- " man: Bronchopneumonia + Cardio-arteriosclerosis.
- 10) 16- " " Vulnus reg. frontal. contus. + Empyema sin. frontal. + Meningitis suppurativa.
- 11) 64- " kv.: Ileus (Pancreatitis acuta) + Fettnekros + Nephritis acuta + Bronchopneumonia bilater. + Synechia pericardii + Cholelithiasis.
- 12) 41- " " Septichopyæmia + Abscessus pulmon. et renum + Arthritis suppurativa + Nephritis acuta.
- 13) 52- " man: Hæmorrhagia punctiformis oliv. d. medullæ oblongatæ et thalam. optic sin. c. malacia + Cardio-arteriosclerosis.

- 14) 34-årig kv.: Nephritis chron. + Tuberculosis apicis pulm.
 15) 12- " gosse: Enterocolitis follicularis.
 16) 35- " man: Synechia pericardii + Dilatatio cordis + Bronchitis diffusa.
 17) 38- " kv.: Myocarditis chron. fibrosa + Cardio-arteriosclerosis + Dilatatio cordis acuta + Vit. org. cordis (Stenosis ostii mitralis) + Hydrothorax + Ascites + Hydropericardium.
 18) 42- " man: Paratyphus abdominalis + Nephritis acuta.
 19) 44- " " Vit org. cord (Insufficiens valv. aortæ) + Stenosis ostii art. coronar. + Aortitis luetica + Emphysema acutum + Ascites.
 20) 38- " kv.: Gastro-enterocolitis acuta + Thymus persistens + Struma.
 21) 51- " " Hæmorrhagia cerebri + Nephritis chron. interstitial.
 22) 34- " man: Intoxicatio e chloret. hydragr. corrosiv.

**Summariskt sammandrag af årsrapporterna för Medic.
afdelningen under 1891—1908.**

	Vårdade.	Döde.	Poliklinik.
1891	— 1,011	— 107	— 1,500
1892	— 1,190	— 112	— 7,000
1893	— 1,273	— 80	— 7,648
1894	— 1,201	— 90	— 9,747
1895	— 1,211	— 103	— 10,284
1896	— 1,413	— 104	— 11,412
1897	— 1,428	— 96	— 11,388
1898	— 1,485	— 140	— 11,672
1899	— 1,431	— 113	— 9,642
1900	— 1,477	— 126	— 5,100
1901	— 1,557	— 138	— 4,295
1902	— 1,653	— 175	— 4,201
1903	— 1,478	— 166	— 4,904
1904	— 1,651	— 179	— 4,048
1905	— 1,811	— 174	— 4,419
1906	— 1,738	— 193	— 3,983
1907	— 1,605	— 173	— 3,798
1908	— 1,650	— 199	— 3,892

Bilaga C.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska Sjukhusets
Kirurg. Afdeln. för år 1908
angående intagna sjukdomsfall äfvensom döda

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
I. <i>Bildningsfel och medfödda sjukdomar.</i>					
	Spina bifida	1	—	—	—
	Cataracta	—	1	—	—
	Labium leporinum	3	1	—	—
	Palatoschisis	1	1	—	—
	Hernia inguinalis	6	—	—	—
	Phimosi s	2	—	—	—
	Kryptorchismus	5	—	—	—
	Luxatio femoris	2	—	—	—
	Pes varus vel varo-equinus	—	2	—	—
	Hydroftalmus	1	—	—	—
II. <i>Ålderssjukdomar.</i>					
1	Marasmus senilis	1	1	—	—
2	Gangræna „	3	—	1	—
III. <i>Akuta infektionssjukdomar.</i>					
6	Scarlatina	2	—	—	—
11	Febris typhoides	—	4	—	—
16	Influenza epidemica	2	3	—	—
20	Erysipelas	7	1	—	—
21	Pyæmia. Septichæmia.	3	—	3	—
23	Ulcus molle	1	—	—	—
24	Gonorrhœa ¹⁾	5	3	—	—
	Epididymitis gonorrhœica	1	—	—	—
	Strictura urethræ gonorrhœica	4	—	—	—
	Bartholin. gonorrhœica	—	1	—	—
	Rheumatismus gonorrhœic.	—	3	—	—
26	Tetanus	3	—	2	—
	Bubo inguinal.	1	—	—	—

¹⁾ Samtliga fall.

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
	<i>IV. Kroniska infektionssjukdomar.</i>				
32	Tuberculosis ¹⁾	85	74	2	2
	" pulmonum	16	10	—	—
	" ossium et articulationum	34	29	1	—
	" cutis. Lupus vulgaris	2	4	—	—
	" glandularum lymph.	21	27	—	—
	" apparatus urogenitalis	19	3	—	—
	" laryngis	1	2	—	1
	" peritonei	5	9	—	—
	" intestinorum	—	1	—	—
	" miliaris acuta, universalis	1	1	1	1
	Abscessus tubercul.	6	4	—	—
33	Syphilis acquisita ¹⁾	2	2	—	—
	<i>V. Konstitutionella sjukdomar.</i>				
41	Chlorosis. Anæmia	—	2	—	—
	<i>VI. Kroniska förgiftnings- sjukdomar.</i>				
52	Alcoholismus ¹⁾	1	—	—	—
	Neuritis alcoholica	1	—	—	—
	<i>VII. Sinnnessjukdomar.</i>				
54-57	Insania simplex	—	2	—	—
60	Idiotia	1	—	—	—
	<i>VIII. Nervsystemets sjukdomar.</i>				
66	Hemiplegia ²⁾	1	—	—	—
65	Meningitis cerebri	3	—	1	—
70	Sclerosis disseminata	1	—	—	—
74	Neuritis. Polyneuritis ²⁾	1	—	—	—
75	Neuralgia ischiadica	1	—	—	—
79	Epilepsia	1	1	—	—
84	Hysteria	—	1	—	—
86	Neurasthenia	2	11	—	—

¹⁾ Samtliga fall. ²⁾ På alkoholism beroende fall upptagas ej här.

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
88	Diabetes mellitus	3	1	—	—
87	Morbus Basedowi	—	3	—	—
	Akromegalia	1	—	—	—
	Paralysis agitans	—	1	—	—
<i>IX. Ögonsjukdomar.</i>					
97	Conjunctivitis catarrhalis	2	—	—	—
	„ phlyctænulosa	1	2	—	—
	„ trachomatosa	1	—	—	—
98	Keratitis	1	—	—	—
99	Ulcus corneæ serpens	6	—	—	—
107	Ophthalmia sympathica	2	—	—	—
109	Glaucoma	1	1	—	—
110	Cataracta	1	2	—	—
114	Amotio retinæ	—	1	—	—
120	Panophthalmitis	1	2	—	—
123	Strabismus	—	1	—	—
	Dacryocystitis	—	2	—	—
<i>X. Öronsjukdomar.</i>					
138	Otitis media ¹⁾	13	7	—	—
	„ „ cum osteitide processus mastoidei	13	10	1	—
<i>XI. Cirkulationsorganens sjukdomar.</i>					
145	Cor adiposum ²⁾	1	1	1	—
146	Vitium organicum cordis	1	—	—	—
148	Endarteritis. Arteriosclerosis ²⁾	4	3	—	—
149	Aneurysma	1	—	—	—
150	Varix	22	12	—	—
152	Thrombosis. Embolia	4	9	2	—
	Hæmorrhoides	12	3	—	—
	Lymphangitis et -adenitis	20	7	—	—
	Hæmorrhagia	—	1	—	—

¹⁾ Samtliga fall. ²⁾ På alkoholism beroende fall upptagas ej här.

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
<i>XII. Andningsorganens sjukdomar.</i>					
156-157	Morbi cav. nas. et cav. acces. nas.	16	6	1	—
158	Laryngo-tracheitis	—	1	—	—
159	Oedema laryngis. Oedema glottidis	—	1	—	1
160	Pleuritis	3	1	—	—
162	Bronchitis acuta	1	—	—	—
	" chronica	4	2	—	—
166	Pneumonia acuta	4	2	—	—
	Bronchopneumonia	1	3	—	—
168	Gangræna pulmonum	—	1	—	—
169	Emphysema pulmonum	2	2	—	—
	Empyema pleuræ	8	2	2	1
	Bronchiectasia	—	1	—	—
<i>XIII. Matmältningsorganens sjukdomar.</i>					
174	Angina tonsillaris	3	4	—	—
	Hypertrophia tons. Veget. aden.	—	1	—	—
177	Gastritis acuta	5	3	—	—
178	Ulcus ventriculi vel duodeni	7	10	—	2
181	Enteritis et Colitis acuta	4	3	—	—
	" " " chronica	—	1	—	—
182	Typhlitis, peri- et paratyphlitis	111	112	5	6
183	Neuroses intestinales. Obstipatio	5	3	—	—
184	Ileus. Volvulus. Invaginatio	5	8	—	1
185	Hernia non incarcerata	88	16	—	—
	" incarcerata	17	34	4	5
186	Fistula intestin. Anus præternat.	2	1	—	—
188	Periproctitis et Fistula ani	28	1	—	—
189	Prolapsus ani vel recti	1	2	—	—
193	Peritonitis	26	28	2	5
195	Cholelithiasis et cholecystit.	1	21	—	2
196	Hepatitis, abscessus hepatis	3	1	—	—
197	Stricture oesophagi.	1	—	—	—
	Parotitis	—	1	—	—
	Fissura et contract. ani	4	3	—	—
	Incont. vel strict. ani p. oper.	1	1	—	—
	Pancreatitis	1	2	—	2

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
XIV. <i>Urinorganens och manliga könsorganens sjukdomar.</i>					
199	Nephritis chronica ²⁾	—	3	—	—
	Pyelitis. Pyelonephrit. Pyonephros.	6	9	2	—
201	Lithiasis renalis	5	3	—	—
202	Ren mobilis	—	2	—	—
203	Cystitis ³⁾ acuta	3	5	—	—
	” chronica	6	2	—	—
204	Lithiasis vesicalis	2	—	1	—
205	Neuroses vesicæ urinariæ	—	3	—	—
207	Hypertrophia prostatae	22	—	—	—
211	Retentio urinæ	26	3	—	—
212	Fistula urinaria	3	—	—	—
217	Hydro-, Hæmato-, Pyocele	20	—	—	—
	Strictura urethræ	10	—	—	—
	Divertic. ves. urin.	1	—	—	—
	Hæmaturia	2	2	—	—
	Phimosi et Para-	5	—	—	—
XV. <i>Kvinnliga könsorganens sjukdomar.</i>					
222	Metritis. Endometritis	—	4	—	—
	Prolapsus uteri et vaginæ	—	3	—	—
226-227	Parametritis, Pelveoperitonitis	—	4	—	—
229-230	Abortus, Hæmorrhag. post abortum.	—	2	—	—
232	Mola hydatidosa	—	1	—	—
233	Graviditas extrauterina	—	5	—	—
228	Hæmatocele retro-uterina	—	1	—	—
	Mastitis	—	5	—	—
	Salpingo-oophoritis	—	27	—	—
	Metrorrhagia	—	5	—	—
	Molim. menstrualia	—	3	—	—
	Hydrocele lig. rot.	—	1	—	—
	Vulvo-vaginitis	—	1	—	—
XVI. <i>Rörelseorganens och ben-systemets sjukdomar.</i>					
239	Myitis acuta	—	1	—	—

²⁾ På alkoholism beroende fall upptagas ej här.

³⁾ På dröppel beroende fall upptagas ej här.

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
	Myitis chronica	1	—	—	—
240	Tendovaginitis	1	5	—	—
241	Bursitis. Hygroma	8	7	—	—
242	Scoliosis. Kyphosis	2	—	—	—
	Genu valgum	—	1	—	—
	Pes planus	1	2	—	—
243	Synovitis. Arthrosis	5	7	—	—
244	Rheumatismus articularis acutus	1	—	—	—
	” ” chron.	2	1	—	—
246	Anchylosis	1	2	—	—
248	Corpus mobile in articulo	3	—	—	—
249	Osteomyelitis. Osteitis. Periostitis.	23	7	1	—
	Ganglion	3	—	—	—
	Coxa vara	2	—	—	—
	Torticollis	—	1	—	—
<i>XVII. Hudsjukdomar och sjukdomar i bindväfven.</i>					
257	Eczema	4	5	—	—
268	Phlegmone. Abscessus	24	11	1	—
269	Furunculus	8	2	—	—
270	Carbunculus	2	—	—	—
271	Ulcus	14	24	—	—
272	Gangræna	3	2	1	—
	Dermatitis	2	—	—	—
	Unguis incarnatus	4	1	—	—
	Clavus	—	1	—	—
	Defectus cutis p. oper.	2	—	—	—
<i>XVIII. Svulster.</i>					
274	Adenoma	—	4	—	—
275	Angioma	—	2	—	—
276	Cancer ¹⁾	19	31	6	4
	” ventriculi	8	7	1	1
	” recti	2	4	1	—
	” genitalium feminarum	—	10	—	1
	” mammæ	—	3	—	—
278	Kystoma ovarii	—	3	—	—

1) Samtliga fall.

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
284	Myoma uteri	—	10	—	—
289	Sarcoma	6	7	1	—
290	Struma.	1	3	—	1
292	Tumor cerebri.	1	—	1	—
	„ abdominis	—	2	—	—
	Cancer cutis	2	2	—	—
	„ maxill.	3	1	1	1
	„ intestin.	3	2	3	1
	„ glandularum	1	2	—	—
	Hypernefroma renis	2	—	2	—
	Cystis	3	4	—	—
	Lipoma	—	2	—	—
	Osteoma	1	—	—	—
	Tumor ves. urin.	1	1	—	—

Bilaga D.
Uppgift från Allmänna och Sahlgrenska Sjukhuset i Göteborg, Kirurgiska Afdelningen, för år 1908 angående operationer, utförda å intagna patienter.

Operation Enl. K. Med.-styres cirk. d. 11 Dec. 1891.	Antal	Sjukdom Enl. K. Med.-styres cirk. d. 28 Dec. 1891	Den sjukas ålder			Opera- tionens ut- gång			Anmärkingar
			under 15 år	15— 55 år	öfver 55 år	god	mindre god	dödlig	
I.									
Amputation å lår	3	Gangräna senilis	—	3	—	1	1	1	{ Fall m. m. god utg. läktes ej, dog senare. { Se obdsorsak N:o 14.
d:o	1	Cancer in ulcere anticurris	—	1	—	1	—	—	
d:o	1	Sarcomata intermusc. recid. crur. et anticurur.	—	1	—	1	—	—	
Amputation å underben d:o	5	Gangräna senilis	—	5	—	2	3	—	{ 1 2 fall reamput. senare, 1 fall läktes aldrig, dog senare (N:o 59).
d:o	1	Congelatio pedis	—	1	—	1	—	—	
Amput. å metakarpalben. Resektion av ena under- käkshalvan	2	Tbc tarsi c. fistulis	1	—	—	1	—	—	
d:o av revben.	1	Laceratio manus	—	2	—	2	—	—	Se obdsorsak N:o 13.
d:o av oss. ischii + karbol o. spritbeh.	1	Cancer maxillæ inferioris Osteitis tbc costæ	—	1	—	—	1	—	
Osteotomi	1	” tbc oss. ischii c. fistula	1	—	—	—	—	—	Läkt p. p. efter 10 dagar.
	1	Osteoma tuberositas tibiae	1	—	—	1	—	—	

Suprakondylär osteotomi	1	Genu valgum adolescent.	1	—	—	—	—	—	1	
Uppmejsling	2	Empyema sinus frontalis.	—	2	—	—	—	—	1	
"	4	Osteomyelitis acuta	2	—	—	—	—	—	3	
"	3	"	—	3	—	—	—	—	3	
Bensöm	1	Fractura antieur. simpl.	—	1	—	—	—	—	—	
"	1	" femoris	—	1	—	—	—	—	—	
"	2	" patellæ	—	2	—	—	—	—	2	
"	1	" maxillæ inferioris	—	1	—	—	—	—	1	
"	4	" compl. et commin.	—	3	1	—	—	—	3	
"	1	Tumor cerebri	—	1	—	—	—	—	—	1
Provtrepation										
Trepation + Upplyftning av benstycken	1	Fractura compl. cranii cum depressione et hæmatoma	—	1	—	—	—	—	—	—
Flyttning av övra fibulåndan in i tibia	1	Osteomyelit. ac. c. defec-tu diaphys. tibie	1	—	—	—	—	—	1	
Klyvning av nedra fibulåndan o. inplantering av mediala stycket i resten av tibiadiaf.	1	d:o d:o	1	—	—	—	—	—	1	
Reposition och rengöring	1	Fractura compl. et comm. antier.	—	1	—	—	—	—	—	
Incision och utskrapning	3	Osteitis tbc. c. abscessu.	2	1	—	—	—	—	1	
d:o	1	d:o chron. humeri	—	1	—	—	—	—	—	
II.										
Exartikulation i tå- eller fingerled	3	Laceratio	3	—	—	—	—	—	3	

Dog av meningit under 1909.
(Dog senare av sepsis och akut biidning, N:o 75).

{ I 2 fall ännu ej konsolidering.
En dog senare under 1909 av
asfr. chron.
Se åbblorsak N:o 65.

S:ma patient i 2 olika scåncer.

Operation Enl. K. Med.-styrs cirsk. d. 11 Dec. 1891	Antal	Sjukdom Enl. K. Med.-styrs cirsk. d. 28 Dec. 1891	Den sjukas ålder			Opera- tionens ut- gång			Anmärkningar
			under 15 år	15- 55 år	öfver 55 år	god	mindre god	dödlig	
Exartikul. i tä-el. fingerled d:o	1	Contractura dig I pedis .	—	1	—	1	—	—	Sjma pat. i sjma acéance.
d:o	2	Clavus inflammatus . . .	—	2	—	2	—	—	
d:o	1	Gangräna senilis . . .	—	—	1	—	—	—	
d:o	1	Osteitis chr. supp. . . .	—	1	—	1	—	—	
d:o	—	d:o tbc.	—	1	—	1	—	—	
Resektion i skulderled . .	1	Fractura humeri non sanata	—	—	—	—	—	—	
d:o i armbågsled (atyp.)	1	Vulnus sclopetar. + Frac- tura compl. et comm. . .	—	1	—	1	—	—	
d:o d:o	1	Tuberculosis cubiti	1	—	—	1	—	—	
d:o i höftled	2	Coxitis tbc. c. fistulis . .	1	1	—	—	2	—	
d:o i knäled	2	Tbc. genus san. c. sub- luxatione	—	—	2	—	—	—	
d:o av mediala ster- naländan	1	Osteitis tbc. c. abscessu .	—	1	—	1	—	—	
Artrektomi	1	Tuberculosis genus	—	—	—	—	—	—	
Artrotomi + Extraktion .	5	Corpus liber. art ^{is} genus .	1	—	5	—	3	—	
d:o d:o	1	d:o d:o d:o cubiti post fractur. epicond. humeri intern.	—	1	—	—	—	—	
Jodoform-glycerin-insprut- ning	1	Gonitis subac. rheumatica	—	1	—	—	—	—	2 misslyckade extraktionsförsök.
d:o	2	Synovitis genus	—	2	—	—	1	—	

Operation Enl. K. Med.-styrs cirk. d. 11 Dec. 1891	Sjukdom Enl. K. Med.-styrs cirk. d. 28 Dec. 1891	Den sjukas ålder		Opera- tionens ut- gång			Anmärkingar
		under 15 år	51- 55 år	över 55 år	god	mindre god	
III.							
Underbindn. av art. carot. comm.	Cancer maxill. infer.	—	1	—	—	1	Hjälperation vid underkäks- resektion (se N:o 93.)
Exstirpation + Underbindn. + Suturet	Aneurysma traumat. art. brachial.	—	1	—	1	—	
Exstirpation + Underbindn. + Suturet	Aneurysma traumat. art. radialis	—	1	—	1	—	
Underbindning av v. saph. magna	Varices cruris et anticurvis d:o d:o	—	3	—	3	—	I 1 fall rad. op. enl. Bassini i sma scéance. d:o.
Underbindn. + Exstirpat. av varicer	d:o d:o	—	19	—	19	—	I 1 fall I 6 fall dubbels. i sma scéance. d:o.
Underbindn. + Exstirpat. av varicer + Underbindn. av ven. saph. parva	d:o d:o	—	12	3	15	—	I 4 fall dubbelsid. i sma scéance. I flera fall har underbindningen av ven. saph. magna åtföljts av exstirpation av större el- ler mindre stycken av venen — enligt Mayo.
Underbindn. av ven. saph. magna och parva	d:o d:o	—	4	1	5	—	
Exstirpation av varicer	d:o d:o	—	1	—	1	—	
Nervsuturet å n. median. och ulnaris	Abscisio nervorum	—	1	—	1	—	

IV.									
Hagedorns operation . . .	4	Labium leporinum . . .	4	—	—	—	—	—	—
Etage-suturer av buken .	1	Hernia ventralis p. lapa- rotomiam	—	1	—	—	—	—	—
V.									
Exstirpation av lymfkörlar	32	Lymphomata tbc. colli .	6	26	—	32	—	—	—
d:o	7	d:o d:o axillæ . . .	—	6	1	7	—	—	—
d:o	2	d:o d:o inguinis . . .	1	1	—	2	—	—	—
d:o	1	Lymphadenitis cancerosa reg ^{is} gland. parot. . . .	—	—	1	1	—	—	—
d:o	1	Lymphadenitis cancerosa reg ^{is} submaxillaris . . .	—	—	—	—	—	—	—
d:o	1	Lymphaden. cancerosa colli	—	1	—	1	—	—	—
d:o	3	d:o d:o axillæ	—	1	2	3	—	—	—
d:o	1	d:o d:o sarcomatosa colli	—	1	—	1	—	—	—
d:o	2	d:o d:o suppur. inguinis	—	2	—	2	—	—	—
Exstirpation av tumörer .	2	Cancer	—	—	2	2	—	—	—
d:o	3	Sarcoma	—	3	—	3	—	—	—
d:o	5	Cystis	—	4	1	4	—	—	—
d:o	2	d:o d:o dermoides	—	1	1	2	—	—	—
d:o	4	Adenoma mammæ	—	4	—	4	—	—	—
d:o	1	Angioma	—	1	—	1	—	—	—
d:o	2	Lipoma	—	2	—	2	—	—	—
d:o	1	Ateroma	—	1	—	1	—	—	—
Exstirpation av en del av tumören	1	Melanosarc. inoper. inguin.	—	1	—	1	—	—	—

{ Inoperabel metastas efter förut
opererad kancer i munbotten.
Död senare.
Deloper. av Halsted's rad. op. för
cancer mammae.

Metastas från sarcoma gland. thy-
reoidese.

1 fall var recidiv. I 1 fall senare
amputatio femoris.

Operation (Enl. K. Med.-styres cirk. d. 11 Dec. 1891.)	Antal	Sjukdom (Enl. K. Med.-styres cirk. d. 28 Dec. 1891.)	Den sjukas ålder			Opera- tionens ut- gång			Anmärkingar
			under 15 år	15 - 55 år	öfver 55 år	god	mindre god	dödlig	
VI.									
Exstirpation av ena tung- halvan	1	Cancer lingvæ et gingivæ	—	1	1	—	—	1	Se dödsorsak N:o 9.
Exstirpation av tumören .	1	Tumor fibroides nasopha- ryngeal.	—	1	—	1	—	—	Som ljhjälpparvrat. tempor. resekt. av näsbenet.
Låg tracheotomi	1	Tracheo-Bronchitis fibrino- sa	1	—	—	1	—	—	(Sonare död N:o 55).
d:o	1	Oedema glottidis p. com- bustionem	1	—	—	—	1	—	
d:o	2	Tbc. laryngis e. stenosis .	—	2	—	—	2	—	
Exstirp. av thyreoidealob. d:o	3	Struma	—	3	—	—	3	—	
d:o	1	d:o maligna	—	1	—	—	—	1	Se dödsorsak N:o 81.
	5	Morbus Basedowi	—	5	—	—	5	—	
VII.									
Amputation av bröstkörtel enl. Halsted	1	Tumor cysticus mammæ .	—	—	1	—	1	—	Misstänktes vara cancer.
Amputation av bröstkörtel enl. Halsted	4	Cancer mammæ	—	2	2	—	4	—	

Torakocentes med forma- linbeh. enl. Murphy . . .	7	Empyema pleuræ . . .	1	6	—	3	4	—	(Se dödsorsak N:o 30 och 42.)
Torakotomi med revbens- resektion . . .	6	d:o . . .	1	5	—	1	4	1	Fall med m. g. utgång liktes ej. Se dödsorsak N:o 60 (och 46).
d:o . . .	1	Pyopneumothorax . . .	—	1	—	1	—	—	
d:o . . .	2	Abscessus subphrenicus . . .	1	1	—	1	1	—	
Explorativ laparotomi . . .	5	Cancer ventriculi inoperab.	—	3	2	5	—	—	
d:o . . .	2	Cancer intestin. inoperab.	—	1	1	2	—	—	
d:o . . .	2	Cancer ovar. inoperab. . .	—	1	1	1	—	—	
d:o . . .	1	Tumor inoperab. pancreatis	—	1	—	1	—	—	
d:o . . .	1	Diverticulum vesic. urinar.	—	—	1	1	—	—	
d:o . . .	1	Peritonitis chron. adhæsiva	—	1	—	1	—	—	
d:o . . .	1	Neurasthenia c. dolorib.	—	—	—	—	—	—	(Non quoad valetudinem.)
d:o . . .	2	abdomin.	—	1	—	1	—	—	
d:o . . .	2	Ileus recidiv. (negat. fynd)	—	1	1	2	—	—	
d:o . . .	1	Misstanke på cancer ven- triculi	—	1	—	1	—	—	
d:o . . .	3	Misstanke på appendicit- peritonit	2	1	—	2	—	1	Febris thyphoides. Se dödsorsak N:o 19
d:o . . .	1	Ileus e strangulat. + Gan- grän. intest. ten.	—	1	—	—	—	1	Gangrän i största delen av tunn- tarmen. Se dödsorsak N:o 47.
Laparotomi + Suturer . . .	8	Peritonitis tuberculosa . . .	2	6	—	7	1	—	
Resektion av ventrikels pylorusdel	4	Cancer ventriculi	—	2	2	2	—	2	Med gastroenterostomi enl. Roux. Se dödsorsak N:o 15 och 32.
Gastroenterostomi enligt Roux	1	Stenosis pylori e cancere ventriculi inoperab.	—	1	—	1	—	—	

Operation	Antal	Sjukdom Enl. K. Med.-styrs cirk. d. 28 Dec. 1891.	Den sjukes ålder			Opera- tionens ut- rång			Anmärkingar
			under 15 år	15- 55 år	öfver 55 år	god	mindre god	dödlig	
Gastroenterostomi enl. Roux	1		—	1	—	—	—	1	Se dödsorsak N:o 82.
d:o	2		—	—	2	—	—	—	
d:o	1		—	1	—	1	—	—	
d:o	1		—	1	—	1	—	—	
Kolecystostomi	1		—	1	—	1	—	—	
d:o	1		—	1	—	—	—	1	Se dödsorsak N:o 79.
d:o	2		—	1	—	1	—	1	Se dödsorsak N:o 43.
d:o	3		—	1	—	2	—	1	Se dödsorsak N:o 22.
d:o	1		—	—	1	—	1	—	Avförd död å annat ställe (N:o 86.)
d:o	1		—	1	—	—	—	—	
Kolecystectomi	1		—	1	—	—	—	—	

Operation Enl. K. Med.-styrs cirk. d. 11 Dec. 1891	Sjukdom Enl. K. Med.-styrs cirk. d. 28 Dec. 1891	Den sjuktes ålder			Opera- tionens ut- gång			Anmärkningar
		under 15 år	15- 55 år	öfver 55 år	god	mindre god	dödlig	
Laparotomi + Appendek- tomi + Obetydl. dränage	17	2	14	1	17	—	—	I 4 fall mkt obetydlig gangrän i appendix.
Laparot. + Appendektomi + Dränage i yttre sår- vinkeln	43	5	37	1	39	1	3	Appendix ej perforerad i 7 fall. Se dödsorsak N:is 21, 23, 78.
Laparot. + Appendektomi + Dränage + Delvis sut.	28	6	21	1	25	—	3	Appendix ej perforerad i 2 fall. Se dödsorsak N:is 44, 72, 88.
Laparot. + Appendektomi + Dränage + Delvis sut.	5	1	4	—	4	—	1	Se dödsorsak N:o 74.
Laparotomi + Tömning av abscess + Dränage . . .	8	1	6	1	5	—	3	I 1 fall senare recidiv och appen- dekt. Se dödsors. N:is 25, 37, 41.
Laparotomi + Appendek- tomi + Suturer	8	—	8	—	8	—	—	I 3 fall coecum mobile.
Tarmanastomos med knapp d:o mellan colon och flexura sigmoidea . .	10	—	6	4	7	3	—	{ Delop. i Roux' gastroenterostomi Fall med m. g. utgång avförda döda & annat ställe.
Tyflotomi (för behandling av tarmen)	1	—	1	—	1	—	—	
	1	—	1	—	1	—	—	

Operation (Enl. K. Med-styrs cir. d. II Dec. 1891.)	Antal.	Sjukdom (Enl. K. Med-styrs d. 28 Dec. 1891.)	Den sjuks ålder			Opera- tionens ut- gång			Anmärkingar
			under 15 år	15— 55 år	öfver 55 år	god	mindre god	dödlig	
Herniotomi + Radikalop. Radikaloperation	24	Hernia cruralis incarcerata Hernia umbilicalis	—	8	16	22	—	2	(18 fall män. { Se dödsorsak N:o 16 och 69.
Herniotomi + Radikalop. d:o + Suturer	2	Hernia umbilicalis incarc. d:o	1	—	—	1	—	—	
Laparotomi + Dubblering av aponeuroserna	1	Hernia lineæ albæ	—	1	—	1	—	—	
Radikaloperation	2	Saccus herniæ crural. c. peritonit. serosa	—	2	—	2	—	—	
Herniotomi + Framlägg- ning av tarm	1	Hernia crural. incarc. c. gangrän. intest.	—	—	1	—	1	—	Dög senare (arteriosclerosis) un- der 1909.
Incision + Tamponad	2	Hernia crural. (incarc.) re- posita c. gangr. intest. + Peritonitis diff.	—	—	2	—	—	2	Se dödsorsak N:is 12, 66.
Laparot. + Lossande av adhärens	2	Peritonitis chron. fibrosa adhäsiva	—	2	—	2	—	—	
Laparot. + Suture av såret + Dränage	1	Peritonitis diff. purul. ex ulcere perf. duodeni	—	1	—	—	—	1	Se dödsorsak N:o 65.
Laparot. + Suture av såret + Dränage	1	Peritonitis incipiens ex ul- cere perf. duodeni	—	1	—	1	—	—	

Laparot. + Appendektomi + Dränage	1	Peritonitis diff. seropurul. libera ex infarctu intestin. ten. partis superioris	1	1	—	—	1	Se dödsorsak N:o 76.
Laparot. + Appendektomi + Suturer	1	Peritonitis diff. purul. lib. (Pneumococci)	1	—	1	—	—	
Laparot. + Appendektomi + Suturer	1	Gastro-enterit. ac. (Miss-tanke på appendicit.)	1	—	1	—	—	
Laparot. + Kolecystostomi + Dränage	1	Peritonitis diff. serosa + Pancreatit. ac. + Cholelithiasis	—	1	—	—	1	Se dödsorsak N:o 86.
Laparotomi + Dränage	1	Peritonitis purul. incip. ex ulcere perfor. duoden. ?	1	—	1	—	—	
d:o d:o	1	Peritonitis purul. lib. e pyosalpingitide	—	1	—	—	1	Se dödsorsak N:o 62.
d:o d:o	1	Pancreatit. ac. c. ileo	—	1	—	—	1	Se dödsorsak N:o 49.
d:o d:o	1	Ileus e trombosi mesenterii c. gangräna intest. ten. + Lues tert.	—	1	—	—	1	Se dödsorsak N:o 89.
Laparot. + Mjölknings av tarm + Appendektomi	1	Ileus e strangulat. intest. ten.	1	—	—	—	1	Se dödsorsak N:o 71.
Relaparotomi + Mjölknings av tarm	5	Ileus post laparotomiam	1	4	—	3	2	Avförd döda å annat ställe (N:o 21, 44.)
Relaparotomi + Mjölknings av tarm	1	Volvulus part. intest. ten. post laparot.	1	—	—	—	1	Avförd död å annat ställe (N:o 72.)
Laparot. + Reposition	1	Invaginatio intest. ileo-cæcalis	1	—	—	1	—	

Operation Enl. K. Med-styrs cirk. d. 11 Dec 1891.	Antal	Sjukdom Enl. K. Med-styrs cirk. d. 28 Dec. 1891.	Den sjukas ålder			Opera- tionens ut- gång			Anmärkningar
			under 15 år	15- 55 år.	öfver 55 år	god	mindre god	dödlig	
Laparotomi + Spolning + Suturer	1	Vulnus perfor. abdom. c. hämorrhagia	—	1	—	1	—	—	
Laparotomi + Underbind- ning av mesenterialkärlet	1	Contusio abdominis + Hä- morrag. intraperitoneal.	1	—	—	1	—	—	
Laparotomi + Dränage .	1	Contusio + Ruptura renis + Hämorrhagia	—	1	—	1	—	—	
Laparotomi + Partiell ex- stirpation + Dränage .	1	Sarcoma retroperitoneale + Salpingo - oophoritis + Peritonitis diff. purul .	—	1	—	—	—	1	Se dödsorsak N:o 81.
Laparotomi + Mjölknig av tarm + Suturer . . .	1	Peritonitis ac. seropurul. c. ileo	—	1	—	1	—	—	
Laparotomi + Tömning av abscess + Dränage . . .	1	Abscessus congest. musculi ileo-psoat.	—	1	—	1	—	—	
Laparotomi + Tömning av abscess + Dränage . . .	1	Abscessus inspicatus + Pe- ritonit. adhes. p. op. . .	—	1	—	—	—	1	Läktes ej fullständigt. Död se- nare i hemmet.
Relaparotomi + Tömning av abscess + Dränage .	2	Abscessus pelvis. min. p. appendicit.	—	2	—	1	—	1	Avförd död å annat ställe (N:o 87).
Incision + Dränage . . .	1	Abscessus cavi Reizii . . .	—	1	—	1	—	—	
d:o fr. vagina + Dränage	2	d:o pelvis min. p. appendicit.	—	2	—	2	—	—	

VIII.

Dilatation forcée + Sphink- trotomi	18	Fistula ani s. abscessus ad anum	3	14	1	18	—	—
Dilatation forcée	7	Fissura et contractura ani	—	6	1	7	—	—
d:o + Paquelin	11	Tumores hæmorrhoidales .	—	9	2	11	—	—
d:o + Excision	1	d:o	—	—	1	1	—	—
Amputation av ändtarmen	1	Cancer recti	—	—	1	1	—	—
Epicystotomi + Exstirpat.	1	Papilloma vesicæ urinar. .	—	1	—	1	—	—
d:o	1	Fibro-myxo-sarcoma vesi-	—	—	—	—	—	—
d:o + Uttagning	2	cæ urin.	—	1	—	—	1	—
av sten.	2	Lithiasis vesicæ urinar. .	—	—	2	1	—	1
Inre uretrotomi	3	Strictura uretræ	—	1	2	3	—	—
Yttre d:o	1	d:o + Ruptura + In-	—	—	1	—	—	1
d:o	1	filtratio urin. perinei .	—	1	—	2	—	—
d:o	3	Strictura + Cystitis chron.	—	—	—	—	—	—
Phimosoperation - Dorsal-	1	Phimosi congenita.	1	2	—	3	—	—
snitt.	1	d:o agvisita	—	1	—	1	—	—
Phimosisop. - Circumsision	1	d:o cong. + Lithia-	—	—	—	—	—	—
d:o	13	sis præputialis	—	—	1	1	—	—
Winkelmanns radikal-op. .	5	Hydrocele testis.	2	8	3	13	—	—
Exstirpat. + Bassinisuturer	1	d:o funiculi	3	2	—	5	—	—
d:o + d:o	2	d:o ligamenti rotund.	—	1	—	1	—	—
Underbinding och exstir-	2	Varicocele.	—	2	—	2	—	—
pation av varicer	1	d:o	—	1	—	1	—	—
Terriers operation	1		—	—	—	—	—	—

Inoperabelt recidiv senare.
Se dödsorsak N:o 33.

Se dödsorsak N:o 11.

Operation (Enl. K. Med.-styrs cir. 11 Dec. 1891.)	Antal	Sjukdom (Enl. K. Med.styrs cir. d. 28 Dec. 1891.)	Den sjukas ålder			Opera- tionens ut- gång			Anmärkningar
			under 15 år	15- 55 år	över 55 år	god	mindre god	dödlig	
Ablatio testis	2	Hydrocele testis chron.	—	1	1	2	—	—	
d:o	8	Tbc. testis et epididymidis	—	8	—	8	—	—	
d:o	1	Ectopia testis	1	—	—	1	—	—	
d:o	2	Kryptorchismus	—	2	—	2	—	—	
d:o	1	Atrophia testis	—	1	—	1	—	—	
d:o	2	Sarcoma testis	—	2	—	2	—	—	
Resektion å testis och epi- didymis	1	Tbc. testis et epididymidis	—	1	—	1	—	—	Enda kvarvarande testis.
Resektion av epididymis .	2	Tbc. epididymidis	—	2	—	2	—	—	
Prostatektomi enl. Young	1	Hypertrophia prost. c. re- tent. urin.	—	—	1	—	—	1	Se dödsorsak N:o 61.
Lennanders plastik	1	Incontinentia alvi p. op. (Cancer recti).	—	—	—	—	—	—	
Neddragning av testis . .	2	Ectopia testis	—	1	—	—	1	—	
Dilat. forcée + Exstirpation	1	Tumor polyposus recti .	—	1	—	—	—	—	
Incisioner i perineum . . .	1	Strictura uretræ + Ab- scessus perinei	—	—	1	—	—	—	
IX.									
Främre och bakre kolporafi	2	Prolapsus uteri + Cystocele vag. d:o	—	1	1	2	—	—	Samtidigt kilexcision å cervix.
Kilexcision å cervix	2		—	1	1	2	—	—	

Provexision å cervix . . .	1	Hypertrophia cervicis uteri	1	1	—	—
Abrasion å uteruslemhinan . . . d:o	2	Endometritis . . .	2	—	—	—
Abrasion å uteruslemhinan + Provexision . . .	1	Cancer inoperabilis cervicis uteri . . .	1	—	—	—
Evulsio . . .	1	Cancer cervicis uteri . . .	1	—	—	—
d:o	1	Myoma necrotic. cavitat. uteri . . .	1	—	—	—
Supracervikal uterusstirpation . . . d:o	3	Myoma peduncul. cavitat. uteri . . .	1	—	—	—
d:o	1	Uterus myomatosus . . .	3	—	—	—
Total uterusstirpation . . . enl.	1	HämATOMa intra- et retro-peritoneale p. op. (Ut-skalning av myom)	1	—	—	—
Wertheim . . .	4	Myomata uteri intraligament. . .	1	—	—	—
Laparotomi + Utskalning	1	Cancer cervicis uteri . . .	4	—	—	—
Exstirpation av ena tuban d:o av ena sidans adherer. . .	1	Myomata subserosa uteri . . .	1	—	—	—
d:o	1	Pyosalpinx + Peritonitis supp. incip. . .	1	—	—	—
d:o	1	Salpingo-oophoritis subchron. . .	1	—	—	—
d:o	1	Salpingo-oophoritis purulenta . . .	1	—	—	—
d:o	1	Tuberculosis tubaeet ovarii . . .	1	—	—	—
d:o	1	Cystis dermoides ovarii . . .	1	—	—	—

Följdes av total uterusstirpat.

Operation Enl. K. Med.-styrs cirk. d. 11 Dec. 1891	Antal	Sjukdom Enl. K. Med.-styrs cirk. d. 28 Dec. 1891	Den sjukas ålder			Opera- tionens ut- gång			Anmärkningar
			under 15 år	15 - 55 år	öfver 55 år	god	mindre god	dödlig	
Exstirpation av båda si- dornas adnexer	3	Salpingo-oophoritis chron. d:o purulenta d:o subchron. + Kystoma ovarii tosta Adenocarcinoma prim. ovar. amb.	—	3	—	3	—	—	
d:o	1	Adenocarcinoma secund. ovar. amb.	—	3	—	3	—	—	
d:o	1	Graviditas tubaria c. rup- tura	—	1	—	1	—	—	
d:o	1	Salpingo-oophoritis c. ab- scessibus	—	1	—	1	—	—	Död av metastaser senare under året.
Operation för extraut. gra- vid.	5	Abcessus pelvis min p. salp. tbc.	—	1	—	1	—	—	Död under 1909. (Metastaser från oper. cancer recti.)
Laparot. + Dränage av bäckenet	1	Laceratio vulvæ	—	5	—	5	—	—	
d:o	1	Mola hydatidosa	—	1	—	—	1	—	Kvarstående tunntarmsstiel.
Suturer	1	Trichiasis palpebr. supe- rior.	—	1	—	—	—	—	Senare uterusextirp. för malignt deciduom.
Manuell utrymning	1		—	1	—	1	—	—	
X.									
Kantoplastik	1		—	—	1	—	1	—	Samma pat. som följande.

Exstirpation av ögonlocks-													
kanten	1	Trichiasis palp. superior. .	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Iridektomi.	1	Glaucoma simplex	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Starr-extraktion	2	Cataracta senilis	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Extraktion av linsen	1	Luxatio lentis	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Discision	2	Cataracta congenita	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Enukleation	1	Atrophia bulbi + Oph-	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
d:o	1	talmia sympath.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
d:o	1	Panophthalmitis suppur. . .	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—
		Laceratio bulbi	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		XI.											
Uppnejsling	4	Otitis med. ac. + Mastoi-	4	3	4	—	—	—	—	—	—	—	—
d:o + Radikalop.	1	dit. ac.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
d:o + d:o	22	d:o + d:o + Paralysis	22	20	1	—	—	—	—	—	—	—	—
d:o + d:o	1	nerv. facial.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Incision	1	Otitis med. chron. + Mas-	1	1	9	13	—	—	—	—	—	—	—
		toidit. ac.			1	—	—	—	—	—	—	—	—
		d:o + d:o + Abscessus			1	—	—	—	—	—	—	—	—
		perisnuos.			—	—	—	—	—	—	—	—	—
		Otitis med. ac. + d:o +			—	—	—	—	—	—	—	—	—
		Abscessus colli			1	—	—	—	—	—	—	—	—
		XII.											
Königs radikal-operation .	5	Unguis incarnatus	5	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—
Extraktion av främmande	4	Corpus alienum	4	4	3	—	—	—	—	—	—	—	—
kropp													

Såna pat. i 2 olika scéancer.

1 fall dubbels. i samma scéance.

I 1 fall en förut inlagd Thierschs analring.

Se dödsorsak No 70.

Operation Enl. K. Med.-styrs cirkl. d. 11 Dec. 1891	Antal	Sjukdom Enl. K. Med.-styrs cirkl. d. 25 Dec. 1891	Den sjukas ålder			Opera- tionens ut- gång			Anmärkingar
			under 15 år	15- 55 år	öfver 55 år	god	mindre god	dödlig	
Excision	1	Hygroma subdeltoideum .	—	1	—	1	—	—	
d:o	3	Hygroma præpatellare . .	—	3	—	3	—	—	
d:o + Dränage	1	Tbc. bursæ trochanteric. .	—	1	—	—	1	—	
Incision + Utskrapning . .	1	Hygroma subglut.-trochan- ter.	—	1	—	1	—	—	
Incision + Utskrapning . .	1	Abscessus congestion. . .	—	1	—	1	—	—	
d:o + Jodoformglyc. . . .	4	d:o	1	3	—	4	—	—	
+ Sutures	1	d:o	—	1	—	1	—	—	
Incision + Dränage	1	Abscessus permagn. reg ^{is} temporal.	—	1	—	1	—	—	
d:o + d:o	1	Hæmatoma inguinis	—	1	—	1	—	—	
Exstirpation	1	Fistula tbc.	—	1	—	1	—	—	
Fisteloperation	3		2	1	—	3	—	—	

Uppgift från Allmänna och Sahlgrenska Sjukhuset i Göteborg, Kirurgiska Afdelningen, för år 1908 angående operationer, utförda å ej intagna patienter.

Operation Erl. K. Med.-styrs cirk. d. 11 Dec. 1891.	Antal	Sjukdom Erl. K. Med.-styrs cirk. d. 28 Dec. 1891	Den sjukas ålder			Opera- tionens ut- gång			Anmärkningar
			under 15 år	15— 55 år	öfver 55 år	god	mindre god	dödlig	
I.									
Amputation å fingrar el. tår	24	Laceratio	1	22	1	24	—	—	—
Seqvestrotomi	1	Necrosis post lacerationem	1	—	—	1	—	—	—
Osteotomi	1	Morbus Schlatter	1	—	—	1	—	—	—
II.									
Exartikulation å fingrar el. tår	14	Laceratio s. necrosis	—	14	—	14	—	—	—
Exartikulation å tår	2	Digitus malleus	—	2	—	2	—	—	—
Reposition i narkos	20	Luxatio humeri	2	15	3	20	—	—	—
Punktion av led + Jodo- formglycerin	1	Dolores art ^{is} man. p. frac- tur. carpi	—	1	—	1	—	—	—
d:o	1	Tuberculosis cubiti	—	1	—	1	—	—	—
Sensuturer	15	Abscisio tendinum	1	13	2	12	3	—	—
Incision	10	Tendovaginitis supp.	—	10	—	7	3	—	—

Operation (Enl. K. Med.-styres cirk. d. 11 Dec. 1891.)	Antal	Sjukdom (Enl. K. Med.-styres cirk. d. 28 Dec. 1891.)	Den sjukes ålder			Opera- tionens ut- gång			Anmärkingar
			under 15 år	15 - 55 år	öfver 55 år	god	mindre god	dödlig	
IV.									
Transplant. enl. Thiersch	1	Exceiderade ärr	—	1	—	1	—	—	—
V.									
Exstirpation	14	Tumor cutis	1	11	2	14	—	—	—
d:o	4	Cystis	1	3	—	4	—	—	—
d:o	1	Cancer labii	—	—	1	1	—	—	—
d:o	6	Angioma	5	1	—	6	—	—	—
d:o	28	Ateromecysta	—	25	3	28	—	—	—
d:o	1	Lipoma	—	1	—	1	—	—	—
d:o	1	Lymphoma tbc.	—	1	—	2	—	—	—
d:o	1	Hygroma	—	1	—	1	—	—	—
d:o	2	Nævus	1	1	—	2	—	—	—
Galvanocausis	4	Tumor cutis	—	4	—	4	—	—	—
d:o	1	Angioma	1	—	—	1	—	—	—
VI.									
Tonsillotomi	17	Hypertrophia tonsillarum .	14	3	—	17	—	—	—
Exstirpation	2	Epulis	1	—	1	2	—	—	—

Evulsio	2	Polypus nasi	—	2	—	—
Ringkniv	111	Vegetationes adenoideæ	109	—	—	—
Incision	2	Angina phlegmonosa	—	3	—	—
Avmejsling	1	Spina septi narium	—	1	—	—
Bakre tamponad	1	Epistaxis	—	1	—	1
Galvanocæusis	1	d:o	—	1	—	1
Incision	1	Parotitis suppurativa	—	1	—	—
VII.						
Incision	13	Mastitis suppurativa	—	13	—	—
VIII.						
Incision	3	Abscessus ad anum	—	3	—	—
Operation	2	Phimosis congenita	1	1	—	—
Reposition	2	Paraphimosis	—	2	—	—
IX.						
Evulsio	1	Polypus cervicalis	—	1	—	—
X.						
Bowmans operation	3	Dacryocystitis	1	1	1	3
Skrapning av hornhinnan	10	Corpus alien. corneæ	2	8	—	10

Operation Enl. K. Med.-styres cirk. d. 11 Dec. 1891	Antal	Sjukdom Enl. K. Med.-styres cirk. d. 28 Dec. 1891.	Den sjukes ålder			Opera- tionens ut- gång			Anmärkningar
			under 15 år	15— 55 år	öfver 55 år	god	mindre god	dödlig	
XI.									
Incision	1	Otitis externa	1	—	—	1	—	—	—
d:o	2	Mastoiditis acuta	1	1	—	2	—	—	—
XII.									
Evulsio unguis	1	Contusio digiti	—	1	—	1	—	—	—
Extraktion	65	Corpus alienum	16	47	2	65	—	—	—
Suturer	26	Vulnus s. laceratio	3	20	3	26	—	—	—
Excision	2	HämATOMA	—	2	—	2	—	—	—
Königs radikaloperation	5	Unguis incarnatus	—	5	—	5	—	—	—
Extractio	7	Caries dentium	2	5	—	7	—	—	—
Exstirpation	6	Hidradenitis axillæ	1	5	—	6	—	—	—
Incision	2	Bursitis	—	2	—	2	—	—	—
d:o	22	Periostitis alveolar. supp.	5	17	—	22	—	—	—
d:o + Utskrapping	27	Lymphomata supp.	2	24	—	26	—	—	—
d:o + d:o	4	Tuberculosus cutis	1	3	—	4	—	—	—
d:o	134	Abscessus s. Phlegmone s. Panaritium, s. Furun- culus, s. Carbunculus	19	111	4	134	—	—	—

Mindre operationer å intagna patienter hava i regel ej antecknats; så hava enkla incisioner för abscesser, tendovaginites och periostiter endast i svårare fall upptagits. Av repositioner för luxationer eller benbrott äro endast de antecknade i operationsjournalen, vid vilka narkos använts. Utan narkos hava under år 1908 reponerats 177 frakturer och 73 luxationer.

Å intagna patienter hava utförts (enl. op.-journ.) 909 operationer
 Å ej intagna patienter hava utförts 625 „
 Summa 1,534 operationer

Polikliniken har under året besökts av 20,752 personer.

På icke poliklinisk tid hava inkommit och behandlats 1,740 personer.

Albert Wallin

2:dre Läkare.

Bilaga G.

**Uppgift från Allm. och Sahlgrenska Sjukhusets
Kirurg. afdeln. för år 1908**
angående de för nedanstående veneriska sjukdomar
**intagna, med hänsyn till den landsdel, inom
hvilken smittan ådragits.**

Län	Syflis recens		Gonorrhœa acuta		Ulcus molle	
	män	ej prost. kv.	män	prost. kv.	män	prost. kv.
Andra länder.	—	—	—	—	1	—

Bilaga G.

**Ålder, kön, civilstånd samt sättet för smittans
öfverförande.**

Sjuk- dom	Summa	Den smittades										Smittan har öf- verförs på annat sätt än genom konsumtionens okänd		
		civil- stånd	ålder											
			ogift	gift	under 10 år	10-15 år	15-20 år	20-25 år	25-30 år	30-40 år	40-50 år		50-60 år	öfver 60 år
Ulcus molle } män . . .	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—

Sjöman, som antagl. smittats i Italien.

Bilaga H.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska Sjukhusets Kirurg.
Afdeln. för år 1908 angående för skador och förgiftningar
intagna, med hänsyn till skadans natur och påföljd.

Skadans natur	Intagna		Skadans påföljd			
	mån	kvinnor	döden	Kvarståen- de men	åter- gående	Öfver- levande
Sår utan komplikationer (vulnus)	66	9	1	—	—	74
Varbildning i följd av inträngande kropp eller skada å huden eller subkut. bindväfven (sepsis)	30	6	1	4	31	
Ledvrickning (distorsio, luxatio)	20	1	—	3	18	
Utgjutning i led (synovitis traumat., hæmarthrosis)	3	—	—	—	3	
Öppnande av någon av de större lederna (vuln. perforans)	4	—	1	1	2	
Benbrott, enkelt (fractura simplex) ¹	40	36	2	36	138	
„ kompliceradt (fractura complicata) ¹	14	4	1	6	11	
Afskärning av muskel, sena, nerv	7	1	—	3	5	
Krossning, avhuggning, avslit- ning (amputatio traumatica, laceratio)	}	av 1—2 fingrar	2	—	2	—
		av 3—5 fingrar, hand	3	—	3	—
		av arm	1	—	1	—
		av får eller fot	3	—	1	2
Förbränning (combustio)	}	fingrar, hand	3	2	—	2
		ansikte	2	2	—	4
		andra kroppsdelar	3	2	—	5
Öppnande av bukhålan (vulnus perforans)	1	—	—	—	1	
Skada å magsäck eller tarm (Vuln. perforans, ruptura)	3	1	1	—	3	
„ å lever, mjälte, njure, urinblåsa	3	—	—	1	2	
Skada å struphuvudet eller luftstrupen	2	—	1	1	—	
Hjärnskakning (commotio cerebri)	23	10	1	1	31	
Brott å hjärnskålens botten (fractura baseos cranii)	14	6	3	5	12	
Direkt skada å hjärna eller ryggmärg	1	1	—	2	—	
Slag å ögat (contusio oculi)	4	—	—	1	3	
Skada å hornhinnan	9	—	—	6	3	
Contusio	37	7	—	—	44	
„ cerebri	1	2	3	—	—	
Främmande kropp i matstrupen	—	1	—	—	1	
„ „ inträngd i kroppen (nålar, kulor o. d.)	5	2	—	—	7	
Ormbett	1	—	—	—	1	
Summa	405	93	16	80	402	

¹) Brott å hjärnskålens botten upptagas ej här.

Bilaga I.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska Sjukhusets Kirurg.
Afdeln. för år 1908 angående för skador och förgift-
ningar intagna, med hänsyn till skadans tillkomstsätt.

Skadans tillkomstsätt	Intagna		Skadans påföljd	
	män	kvinnor	döden	Över- levande Kvarstån- de men
<i>A. Olycksfall i yrkesarbete.</i>				
Vid handterandet av yxa	4	—	1	— 3
” ” ” lie	1	—	—	1
” ” ” andra verktyg	2	—	—	1 1
” ångmaskiner	2	—	—	1 1
” hissar och lyftkranar	1	—	—	1
” arbetsmaskiner inom jordbruket, tröskverk	1	—	—	1
” ” ” stenindustrien	4	—	—	2 2
” ” ” metallindustrien	3	—	—	2 1
” ” ” varf och skeppsbyggeri	5	—	—	1 4
” ” ” träindustrien { cirkelsåg	1	—	—	1
” ” ” ” { andra maskiner	1	—	—	1
” ” ” textilindustrien	2	—	—	2
” ” ” andra industrier	5	2	—	2 5
Genom fall från stege, afsats, ställning; genom halkning, nedstörtande föremål, ras { vid jordbruksarbete	4	—	—	1 3
” ” ” ” { ” byggnadsarbete	21	—	—	2 19
” ” ” ” { inom träindustrien	7	—	1	1 5
” ” ” ” { ” andra industrier	21	—	2	2 17
Genom inträngande föremål, såsom träffisör, spikar glaskärfvor	30	3	1	3 29
Vid körning	9	1	—	1 9
Genom slag, stöt eller bett av djur	8	1	1	2 6
” beröring med hett vatten, ånga	3	1	—	— 4
Transport	135	8	6	26 111

Skadans tillkomstsätt	Intagna		Skadans påföljd		
	mån	kvinnor	döden	Kvarstående men	Öfverlevande
Transport	135	8	6	26	111
Vid järnvägs- och spårvägstrafiken	6	—	—	3	2
„ sjöfarten och hamnarbete	64	1	—	4	61
I brandkarls-, tull-, polis- och militärtjänst	8	—	—	3	5
<i>B. Olycksfall utom yrkesarbete.</i>					
Vid hushållsgöromål	1	10	—	1	10
Under resa: på järnväg och spårväg	—	4	—	1	3
åkning	4	2	—	1	5
Vid sport och gymnastik: gymnastik	6	—	—	—	6
jakt, skottskada	2	—	—	2	—
velocipedåkning	3	2	—	—	5
lek	43	14	1	10	46
Vid slagsmål och öfverfall	21	6	2	1	24
Under rusets inflytande	38	4	—	4	38
I följd av sjukdom (epilepsi, svimning m. m.)	4	4	—	3	1
Öfriga: genom fall i trappa, på gata eller dylikt	45	23	4	14	50
Under gång ute	21	14	2	5	28
<i>C. Självmordsförsök.</i>					
Med skärande vapen	4	1	1	2	2
Summa	405	93	16	80	402

Dödsorsakerna.

Döde under 1908.

1. 28 år gammal man med njurtuberkulos, på vilken gjorts nefrektomi. Dog efter nästan 1 års sjukhusvistelse, ej läkt. Sektionsdiagnos: Meningitis fibrinosa tbc. + Tbc. miliaris peritonei + Ulcera tbc. vesic. urinar. + Tbc. prost. et ves. semin. dxt + Tbc. obsolet. calculos. gland bronch. + Hyperplasia ren. dxt.

2. 84 år gammal man, på vilken gjorts underbensamputation på grund av senil gangrän. Dog 3 veckor efter op. Sektionen visade arteriosklerotiska och atrofiska förändringar i organen samt dessutom en läkt tbc. i ena lungspetsen.

3. 49 år gammal man, på vilken gjorts revbensresektion och pneumotomi för abscessus pulmon. Dog efter nära 4 mån:s sjukhusvistelse. Sektionsdiagnos: Abscessus hemispheri dxt. cerebri + Bronchiectasiæ lob. inf. pulm. dxt. c. communicatione ad cavum pleuræ dxt. + Degeneratio myocardii.

4. 53 år gammal kvinna, som ådragit sig en femurfraktur. Dog efter 3 veckors sjukhusvistelse. Dödsorsak: Bronkopneumonier.

5. 29 år gammal man, som vid ett stenras fått ena underbenet krossat. Amputation omedelbart. Dog på 12:te dagen av tetanus. Sektion: Intet.

6. 76 år gammal man, som fallit i en trappa. Dog på 3:dje dagen. Sektionen visade en kontusion av ena parietalloben samt fraktur av 2:dra dorsalkotan med kompression av ryggmärgen, arteriosclerosis.

7. 56 år gammal man, som fått ett slag mot buken 3 dagar före inkomsten. Peritonitsymptom. Laparotomi och sutur av ett sår å tunntarmen. Dog efter 3 dagar. Sektionen visade utom peritoniten bronkopneumonier på båda lungorna.

8. 69 år gammal man, på vilken gjorts en nefrektomi på grund av ett hypernefrom i ena njuren. Dog på e. m. samma dag som operationen under bilden av en akut anämi. Sektionsdiagnos: (Hypernephroma renis sin.) c. metastasib. pulm. amb. + Amyloidosis lienis + Tbc. obsol. apic. pulm. amb. + Anämia universalis excessiva.

9. 66 år gammal man med kancer i munbotten och tungan. Dog ett dygn efter op. Sektionsdiagnos: Hämorrhagia arterialis postoperativa c. infiltrationem et ödema plicæ ary-epiglotticæ. dxt. sec. + Arteriosclerosis + Cirrhosis hepatis atrofie. (Laennec) + Bronchitis diff.

10. 18 år gammal man, som inkom med en stor överläpps-furunkel sedan några dagar. Upprepade incisioner. Död på 6:te dagen. Sektionen visade en septikopyämi med meningit och abscesser i lungorna. Infektionsmjälte.

11. 65 år gammal man, som inkom med urininfiltration i perineum efter strictura uretræ och uretrruptur. Incisioner och blåsdränage. Dog efter en vecka. Sektionen: Septichæmia.

12. 71 år gammal kvinna, som inkom med ett kruralbräck, inklämt sedan c:a 12 timmar. Vid op. fanns ingen inklämd tarm. Dog 2 dagar senare. Sektion: Gangräna part. intest. ilei c. perforationem et peritonitide fæculenta sec. + Nephritis ac. + Cholelithiasis.

13. 49 år gammal kvinna med Cancér maxillæ inf. Underkäksresektion. Dog efter 3 dagar. Sektion: Encephalomalacia hemispheri sin. post compressionem (ligatur) arter. carot. comm. sin. + Bronchopneumonix bilat. + Degeneratio myocardii parenchymatosa.

14. 77 år gammal man med gangräna senilis i ett underben. Amputatio femoris. Dog följande dag av diffus bronkit och bilaterala brokopneumonier.

15. 52 år gammal kvinna, med Cancér ventriculi c. stenosis. Resektion och gastroenterostomi enl. Roux. Dog 2 dagar senare. Sektion: (Cancér ventriculi) c. metastasib. peritonei + Peritonitis diff. + Hämorrhagia ad intest. ten.

16. 45 år gammal kvinna med ett inklämt kruralbräck. Dog 10 dagar efter op. av dubbelsidiga bronkopneumonier.

17. 27 år gammal man, som inkom med en nekrotiserande angina tons., Angina Ludowici samt ett stort gasflegmone över hals och bröst. Upprepade incisioner. Dog på 2:dra dagen. Sektionen visade bronkopneumonier och septichämi.

18. 77 år gammal man med njurtumör. Nefrektomi. Dog samma dag. Sektion: (Cancer renis) + Constricturæ multiplices artefact. (ligaturer) ven. cav. inf. + Anæmia excessiva + Ruptura peritonei loci renis dxt. + Lien. bipartitus.

19. 4 år gammal flicka, på vilken gjordes provlap. på grund av misstanke om appendicit-peritonit. Torr enterit-peritonit. Dog på 4:de dagen. Sektion: Enterocolitis follicularis hyperplastica acuta (Febris typhoides) + Vulnus incisum intestin. flexur. sigmoid. cum peritonitide fæculenta diff. sec. + Lymphadenitis ac. ferox mesenter. + Hyperplasia lien. ac. + Degeneratio parenchymatosa renum.

20. 67 år gammal kvinna, som inkom med ileus. Anus præternat. å cœcum. Dog efter 14 dagars sjukhusvistelse av bronkopneumonier, bronkit och cardioskleros. Ileus förorsakades av en inoperab. kancer i colon descend.

21. 22 år gammal kvinna, som opererats för en akut gangränös appendicit. Dog samma dag. Sektion: Peritonitis fibr. purul. tot. abdom. + Hämorrhagia intraperit. reg. dxt. abdominis + Degeneratio parenchym. lev. renum.

22. 61 år gammal kvinna med kolelithiasis ocholecystit. Kolecystotomi. Dog en vecka efter op. Sektion: Cholecystit. chron. product. + Bronchopneumonix bilat. Hyperplasia lien. ac. + Degenerat. parenchym. renum.

23. 5 år gammal gosse med akut gangränös och perforerande appendicit. Först appendektomi och 4 dagar senare relap. och mjölkning av tunntarmen på grund av ileus. Dog dagen efter den sista op. Sektion: Peritonitis acuta diffusa. Inga parenkymatösa degenerationer.

24. 58 år gammal man, som inkom moribund under misstanke på ileus. Op. ej. Dog följande dag. Sektion: Nephritis ac. (et chron.?) + Bronchopneumonix pulm. dxt. + Hyperplasia lien. ac. + Degeneratio myocardii (septichæmia?).

25. 28 år gammal man med akut gangränös och perforerad appendicit sedan 14 dagar. Incision — appendix fanns ej. 2 dagar efter op. fäkalfistel. Dog efter 1 månads sjukhusvistelse. Sektion: Volvulus intest. jejun. et partis ilei c. infaret. hämorrhagic. + Enterocolitis follicular. ulcerosa (+ Appendicitis?) c. perforatione + Abscessus fæcal. et peritonitis sec.

26. 56 år gammal man med kron. pyelo-cystit, urinretention, bronkit och emfysem. Dog efter 5 dagar. Ingen obd.

27. 60 år gammal kvinna, som ådragit sig en femurfraktur. Inkom med stor dekubitus. Sektionen visade bronkit och bronkopneumonier. Dessutom infektionsmjälte.

28. 31 år gammal man, som inkom efter ett trauma i huvudet med tecken på pyämi. Avled efter 1 veckas sjukhusvistelse. Sektionen visade en ulcerös endokardit, bronkopneumonier, mjältumör och degenererade organ.

29. 27 år gammal man med tuberkulos i ena njuren. Nefrektomi. Dog efter 1½ månads sjukhusvistelse. Sektion: Induratio tbc. lev. apic. amb. + Tbc. caseos lob. inf. sin. + Tbc. miliaris pulm. amb., peritonei, lienis, hepatis et renis + Cystitis tbc.

30. 9 år gammal flicka med empyem i ena pleuran. Dog under tecken tydande på miliartuberkulos. Sektionen visade, att så ock var fallet. Miliar-tbc. i lungor, lever och mjälte.

31. 54 år gammal man med inoperabel, stenoserande rektalkancer. Dog strax i början av narkosen, när man skulle lägga en anus præternaturalis. Sektionen visade utom rektalkancer metastaser i bäckenet, peritoneum, mesenteriet och de retroperitoneala körtlarne, dessutom en fibrös aortit och degeneratio myocardii.

32. 67 år gammal man med en stenoserande pyloruskancer. Ventrikelresektion samt gastroenterostomi enl. Roux. Dog 5 dagar efter op. Sektion: Peritonitis fibrino-fæculenta diffusa, partim post vulnerationem pancreatis + Gastroenterostomosis c. stenosis, artefact. excessiv. + Metastases canceros. gland. gastral. + Bronchopneumoniarum bilat.

33. 74 år gammal man med lithiasis vesicalis. Epicystotomi, uttagning av stenar samt blåsdränage. Dog 17 dagar efter op. Sektion: Hypertrophia prost. + Cysto-pyelonephritis chron. partim calculos. + Dilatio et myodegeneratio cordis + Arterio-cardiosclerosis + Bronchitis mucopurulenta diff.

34. 33 år gammal man, som fallit utför en trappa och fått en basisfraktur. Dog 8 dagar efter inkomsten. Sektionen visade dessutom fraktur på os temp., ruptur av art. mening. med. med blödning samt encefalomalacier.

35. 4 år gammal gosse, som tänt eld på sängkläder och inandats mycket rök. Symtom av glottisödem. Trakeotomi. Dog dagen därefter. Sektion: Oedema plicæ aryepiglottic, excessiv. + Tracheobronchitis fibrinosa acutissima.

36. 69 år gammal kvinna med symtom av gallsten och peritonit. Kolecystostomi, uttagning av gallstenar samt dränage. Gulaktigt, klart exsudat i buken. Dog dagen efter op. Sektion: Pancreatitis ac. c. peritonitide ac. sec. + Cholelithiasis et dilatat. duct. cystic., hepat. et choledoch. + Bronchopneumonïæ bilat. + Degeneratio parenchymatosa hepat. et renum + Cardioarteriosclerosis.

37. 52 år gammal man med en akut gangränös och perforerande appendicit. Appendix hittades ej. 4 dagar efteråt lades fistel å cœcum på grund av ileus, och då ej heller detta hjälpte gjordes följande dag relaparotomi med tömning av tarmen. Dog på 10:de dagen efter första op. Sektion: Peritonitis diff. + Degeneratio cordis + Degeneratio parenchymatosa renum.

38. 63 år gammal man, som i suicidal avsigt tillfogat sig ett knivsår å halsen. Fick på 2:dra dagen starka ödemer i hela kroppen samt avled följande dag. Sektionen visade ett excessivt hypertroferat och degenererat hjärta samt dessutom börjande levercirrhos, njursten och kronisk cystit.

39. 49 år gammal kvinna, som inkom med obestämda buk-symtom, tydande på en börjande peritonit i vänstra foss. il. Lap. och tömmande av en abscess, i vilken låg en tunntarmslynga med gangränöst mesenterium. Dog 6 dagar efter op. Sektion: Infarctus intest. ten. c. defect. partial. intestini jejuni et communicatione ad abscessum intraabdominal. et intestin. coli (flexur. sigmoid.) + Aneurysmata art. lienalis + Trombosis venar. abdominis atque anomalia levis ibidem + Infarctus lienis totalis + Hepar lobatum + Bronchopneumonïæ bilat. + Dilatatio et myodegeneratio cordis.

40. 20 år gammal man, som fått ett perforerande och infekterat sår i ena knäet. Död 12 dagar efter inkomsten. Sektion: Septicopyæmia.

41. 67 år gammal kvinna med akut appendicit och ett dåligt hjärta. Lap. och tömning av en abscess, appendix fanns ej. Dog 5 dagar efter op. Sektion: Appendicitis gangrän. c. peritonitide diff. sicca sec. + Degeneratio parenchymatosa cordis + Cardioarteriosclerosis.

42. 1 år gammal gosse med empyema pleuræ. Behandlades med formalin-glycerin enligt Murphy. Dog 6 dagar efter inkomsten. Sektion: Empyema pleuræ sin. + Pleuropneumonia dxt et sin. + Pericarditis serofibrinosa + Hyperplasia lien. ac.

43. 44 år gammal man, som inkom med symtom mäst tydande på en akut appendicit. Vid op. befanns det emellertid vara kolelithiasis med kolecystit. Kolecystostomi. Dog 3 dagar efter op. Sektion: Cholecystitis chron. fibr. + Cholelithiasis + Icterus + Endocarditis chron. fibros. (stenos. et insuff. valv. mitral.) + Dilatio et myodegeneratio cordis.

44. 47 år gammal man med en gangränös och perforerande appendicit samt purulent peritonit. Appendektomi och dränage. På 5:te dagen ileus, varför följande dag gjordes relap. och mjölkning av tarmen. Dog dock senare samma dag. Sektion: Peritonitis diff. lev. + Dilatio et degeneratio cordis.

45. 25 år gammal man, som av annan person blivit kastad utför en trappa. Inkom med symtom av commotio cerebri och avled 3 dagar senare. Sektionen visade en stor uppmjukningshärd i ena frontalloben.

46. 28 år gammal man med empyem i ena pleuran. Behandling med formalin-glycerin enligt Murphy samt revbensresektion vid 2 olika tillfällen. Dog efter 6 månaders sjukhusvistelse, ej läkt. Sektionen visade utom empyemet en tbc-pleurit å ena lungan, en spetstbc. å den andra samt degeneration av hjärtmuskulaturen.

47. 53 år gammal kvinna, som inkom med symtom tydande på någon inre inkarcuration. Vägrade emellertid att låta op. sig första dagen. Då op. företogs, var en stor del av tunntarmen brandig och peritoniten i full gång. Dog 3 dagar senare. Sektion: Pelveo-peritonitis chron. fibros. c. funiculi ad mesosigmoideum et strangulatione intestini ten. et peritonitide fibrinofæculenta sec.

48. 26 år gammal man, som fått ett par tår överkörda. Fick på 10:de dagen tetanus samt avled 3 dagar senare. Sektionen visade en rätt stor subdural blödning samt tbc. i lungor och tarm, eljest intet.

49. 64 år gammal kvinna, som inkommit på medic. avdeln. i mycket dåligt tillstånd samma dag, hon överflyttades. Ileus utan känd orsak. Provlap. och befanns vara en akut pankreatit. Dog samma dag. Sektion: (Cystis pancreatis? et) Pancreatitis ac. cum necros. pinguis abdominis + Hyperplasia lienis ac. + Degeneratio parenchymatosa hepatis et myocardii + Nephritis ac. + Bronchopneumoniam bilat. + Synechia pericardii + Cholelithiasis.

50. 50 år gammal kvinna, som inkom med tecken på en smygande peritonit sedan 14 dagar. Mycket dåligt hjärta. Dog på 11:te dagen. Sektion: Salpingitis purulent. sin chron. + Abscessus pelvis min. c. ruptura + Peritonitis seropurulenta + Pelveoperitonit. chron. adhäs. + Cystis parovarial. sin. + Myomata submucosa et subserosa uteri + Degeneratio parenchymatosa cordis, hepatis et ren. + Hyperplasia ac. lien. lev. + Myocardit. chron. fibr. + Cardioarteriosclerosis.

51. 63 år gammal man med en stor inoperabel flexura-sigmoideakancer. Framläggning av flexura sigm. för anus præternat. Avled följande dag under symtom av hjärtförslamning. Ingen obd.

52. 30 år gammal man, som efter en tids illamående häftigt insjuknat under appendicitsymtom. Vid op. befanns cœcum betydligt utspänd. vilket berodde på en inoperabel cancer i nedre delen av flex. sigmoid. Anus præternat. å flexuren. Dog efter 5 månader. Sektion: Cancer flex. sigmoid. inop. + Peritonitis fibrinopurulenta subac. + Degeneratio adiposa myocardii, hepatis et renum.

53. 44 år gammal man, som inkom med symtom av en stark commotio cerebri efter ett fall från en ställning. Efter flera perioder av omväxlande förbättringar och försämringar avled han efter något mer än 3 månaders sjukhusvistelse. Sektion: Pachymeningitis chron. (post hämorrhagiam subdural.) + Cystis chron. (post hämorrhag. obsolet.) thalami optici sin. + Cysto-pyelitis suppurativa c. urethrolithiasis sin. + Nephritis apostematosa sin. + Enterocolitis follicularis diphteritica.

54. 75 år gammal man, som inkom med ett inguinalbräck, inklämt sedan 24 timmar. Dog något mer än 1 dygn efter op. under tydliga tecken på pneumoni. Sektion: Detsamma samt dessutom arterioskleros, koletithiasis, bilateral hydronefros.

55. 61 år gammal kvinna med stark ikterus och andra symtom av koledokussten. Kolecystektomi, koledokotomi samt

dränage. Dog 1 dygn efter op. Sektion: Icterus universalis + Obturatio duct. hepat. per ligaturam.

56. 23 år gammal man ned en kron. tbc.-osteomyelit i ena femur. Fistlar och tbc. pulmon. Amyloid. Dog efter ung. 3 månaders sjukhusvistelse. Sektion: Tbc. pulm. amb. + Osteitis tbc. vertebrar. dorsal. + Ulcera tbc. intestini ten.

57. 64 år gammal man med inguinalbråck, inklämt sedan 2 dygn. Dog 4 dagar efter op. Sektionen visade utom senila och arteriosclerotiska förändringar såsom direkt dödsorsak bronkopneumonier, ett dilaterat hjärta samt en exacerberande kron. nefrit.

58. 31 år gammal man med perforerande ulcus duodeni. Op. 13 timmar efter perforationen. Dog 1 dygn senare. Sektion: Ulcus duodeni perf. + Peritonitis ac. seropurulenta diff. + Degeneratio adiposa levis hepatis et renum.

59. 77 år gammal man med gangråna senilis i en fot. Underbensamputation. Dog efter nära en månads sjukhusvistelse, marantico modo med gangrån nästan upp till höften. Sektionen visade kardioarteriosclerotiska förändringar jämte bronkopneumonier och bronkit.

60. 16 år gammal flicka med bronkiektatiska kavernor å ena lungan. Revbensresektion och försök att dränera en kaverna. Dog 4 dagar efter op. Sektion: Empyema pleuræ dxt. + Induratio chron. fibr. (tbc.) cum bronchiectas. lob. inf. pulm. dxt. + Bronchitis suppurativa — foetida + Induratio calcul. et Tuberculosis recens gland. bronchial. + Hyperplasia lien. chron. + Anæmia exsess.

61. 77 år gammal man med betydande prostatahypertrofi. Prostataktomi enl. Young. Dog 8 dagar efter op. Sektion: Hypertrophia prost. (lobus tertius excessiv. reman. post op.) + Cystopyelitis supp. + Nephrit. chron. + Hyperplasia lien. + Dilatio et Myodegeneratio cordis + Degeneratio parenchymatosa hepat. + Bronchitis mucopurul. + Cholelithiasis + Cardiosclerosis.

62. 56 år gammal kvinna, som inkom dålig med tecken på diffus peritonit. Vid op. befanns denna hava utgått från en brusten pyosalpinx. Dog 1 vecka efter op. Sektion: Salpingitis et parametritis supp. dxt. c. peritonitide sec. + Dilatio et myodegeneratio cordis.

63. 51 år gammal kvinna med en inop. ovarialkancer. Dog efter några dagars sjukhusvistelse. Sektion: Cystis canceros. ovar. dxt. c. metastas. peritonei et hepatis + Bronchopneumoniæ bilat.

64. 33 år gammal man med symtom tydande på en obturerande tumör i kolon. Tillstånd mycket dåligt; dog innan han hann opereras. Sektion: Cancer colloides partis transversi coli c. stenosis. et enterocolitide ulcerosa perforativa et peritonitide stercoreal. sec. + Bronchopneumoniæ aspirationis bilat.

65. 24 år gammal man med en tumor cerebri. Provtrepation. Dog 3 veckor efter op. Sektion: Tumor cerebri + Meningitis supp. post op. + Hyperplasia lienis ac. + Bronchopneumonia bilat.

66. 84 år gammal kvinna med ett kruralbräck, inklämt sedan 5 dagar. Hernia Littrica? Vid op. fanns ej någon inklämd tarm. Tamponad. Dog 4 dagar efter op. Sektion: Peritonitis diffusa fæculenta post perforatione (post strangulatione hernial?) intestin. ten. + Bronchopneumoniæ bilat. + Cardiosclerosis + Degeneratio parenchymatosa renum.

67. 68 år gammal man med symtom av diffus peritonit utan möjlighet att bestämma utgångspunkten och så dålig, att op. ej ansågs indicerad. Dog efter 1 dygn. Sektion: Endocarditis chron. fibr. (Stenosis. et insuff. valv. mitral.) et ac. verruc. c. (?) embolia art. mesenter. super. c. trombos. ibidem et infarct. intestin. ten. et partis ascend. et transvers. intestin. coli c. peritonitide sec. ac. + Bronchopneumoniæ bilat.

68. 21 år gammal man med stor abscess i axillen och sepsis från ett sår å ett finger. Incisioner och kort före döden tömning av tunnt var ur ena pleuran. Dog 3 veckor efter inkomsten. Sektion: Septichæmia (Hyperplasia lien. ac. + Pleuritis serofibrinosa dxt. + Degeneratio parenchymatosa myocardi, hepatitis et renum + Hämorrhagiæ minim. subpleural. et subpericardial.).

69. 70 år gammal man, som inkom med ett kruralbräck, inklämt sedan något mer än 1 dygn. Dog under symtom av hjärt pares samma dag, han opererades. Sektion: Cardiosclerosis + Myodegeneratio cordis.

70. 14 år gammal gosse med kron. otit och mastoidit. Dog 1 vecka efter radikalop. under meningitsymtom. Sektion: Otitis (Chochleitis) intern. supp. c. meningitid. suppurat. sec. + Degeneratio myocardi + Hyperplasia lienis ac. (septichæmia).

71. 26 år gammal kvinna med lungtbc., som insjuknat i symtom av appendicit, av vilken sjukdom hon haft ett föregående anfall. Befanns vid op. emellertid vara en ileus med peritonit beroende på strangulation. Dog ej fullt 1 dygn efter op. under symtom av andnöd och hjärtinsufficiens. Sektion: Peritonitis serofibrinosa diff. + Mesenteriiitis chron. fibr. lev. + Synechia hepatitis ad diafragmat. fibr. + Degeneratio myocardii (et renum) + Tbc. pulm. dxt. + Hypoplasia aortæ.

72. 14 år gammal flicka med appendicit. Appendektomi. 3 dagar senare ileus, varför gjordes relap. och mjölkning av tarmen. 3 veckor senare stigande temperatur, stark hosta. 2 dagar senare kollaps och mors. Sektion: Purulent bronkit, bronkopneumonier och lungödem i båda lungorna, ingen infektionsmjälte, en liten abscess i lilla bäckenet samt en dito i högra subfren. rummet, högst upp på leverpolen.

73. 60 år gammal kvinna, som blivit påkörd av en spårvagn. Commotio cerebri, möjligen basisfraktur. Dog efter 4 dagar. Sektionen visade en basisfraktur, blödningar i hjärnsubstansen och revbensfrakturer.

74. 36 år gammal man med ytterst häftigt insättande appendicit. Appendektomi. Diffus peritonit i hela nedre delen av buken. Fick ett par dagar efter op. dubbelsidig pneumoni. Dog 8 dagar efter op. Sektionen visade utom pneumonierna även akut mjältumör samt degenererade organ.

75. 16 år gammal yngling, som inkom med en akut osteomyelit. Uppmejsling. Fick veckan före döden ett par starka blödningar från såret och avled nästan marantico modo 2 månader efter inkomsten. Sektion: Septichæmia + Anæmia acuta.

76. 50 år gammal man, som inkom med häftiga symtom av diffus peritonit, utan att man med säkerhet kunde avgöra, varifrån den utgått. Laparotomi. I hela buken ett grönaktigt seromuco-purulent exsudat. Appendix exstirperades, (tydligt frisk). Dog följande dag. Sektionen visade, att peritoniten berodde på en infarkt i ett stort stycke av jejunum med börjande gangrän i tarmen.

77. 63 år gammal man med ett stort flegmone i ena axillen. Fick efter ett par dagars sjukhusvistelse dubbelsidig pneumoni samt avled 9 dagar efter inkomsten. Sektion: Bronchopneumoniæ bilat. + Degeneratio myocardii + Arterioscleros.

78. 48 år gammal kvinna med akut appendicit. Appendektomi. Begränsad abscess. Hela tiden dålig: avled 3 veckor efter op. Sektion: Bronchitis purul. diff. + Bronchopneumonix + Degeneratio parench. myocardii, hepatitis et renum + Splenit. acuta.

79. 37 år gammal man med symtom mäst tydande på kololithiasis. Kolecystostomi. Några gallstenar fanns ej, men väl tecken på en levercirrhos. Dog 4 dagar efter op. Sektionen visade en subfrenisk abscess på höger sida samt en peritonit i högra bukhalvan, utgången från en vid buksårets slutande läderad tunnarm eller möjligen från genom dränageröret uttrinnande pankreassaft.

80. 81 år gammal kvinna med en kollumfraktur. Dog 4 dagar efter inkomsten. Sektion: Bronkopneumonix + Cardioarteriosclerosis + Nephritis chron.

81. 43 år gammal kvinna, akut insjuknad med peritonit-symtom. Vid op. befanns pat. hava en diffus, varig peritonit samt en stor, inoperab. tumör i lilla bäckenets vänstra sida, sammanväxt med flexura sigm., uterus, blåsan och vänstra adnexerna. Provexcision. Pat. dog dagen efter op. Sektionen visade ett nästan hela bäckenet utfyllande, retroperitonealt sarkom, vid vilket den vänstra tuban var fastväxt. Vänstra tuban utspänd, varfylld.

82. 47 år gammal kvinna med symtom av ulcus ventriculi sedan 7 år. Nu stenossymtom. Gastroenterostomi med enterostomi enl. Roux. Avled 5 dagar efter op. Sektion: Ulcus carcinomatousum ventriculi + Cardiosclerosis levis + Stenosis gastroenterostomosis et enteroanastomosis.

83. 7 år gammal flicka med gangränös appendicit. Appendektomi. Dog följande dag. Sektionen visade en häftig enterokolit, lokaliserad till nedre delen av ileum och cecum.

84. 30 år gammal kvinna med symtom av Morbus Basedowi. Exstirpation av ena thyreoidealoben; persisterande thymus. Dog 9 dagar efter op. under stigande temperatur. Sektion: Struma malign. c. metastas. hepat. et lympho-gland. retroperiton. et gland. suprarenal. + Pleuropneumonia ac. fibrinosa sin. + Bronchitis purul. diff.

85. 67 år gammal man, som inkom med ileus, vilken lätt löstes med tarmsköljningar. Sedan pat. fått komma upp, fick han ett gammalt bräck, vilket han haft länge, inklämt. Han op:s 6 timmar efter inklämningen, sedan man förgäves försökt taxis.

Dag dagen efter op. Sektion: Peritonitis purulenta diff. e gan-
grän. intestin. p. herniam incarcerat.

86. 43 år gammal kvinna med larynxstenos. Trakeotomi.
Sedan hon på Barnbördshuset förlöst från ett barn, återkom hon
till sjukhuset och avled under symtom av en lungåkomma (tbc.
pulm?). Sektion: Tbc. pulm. amb. e. cavern. pulm. dxt. + Bron-
chopneumonia chron. pulm. dext. + Tbc. laryngis et renum.

87. 72 år gammal kvinna med symtom av larynxstenos.
Avled helt plötsligt innan hon hunnit opereras. Sektion: La-
ryngitis phlegmonosa + Perichondritis laryngis.

Albert Wallin.

2:dre Läkare.

Redogörelse för Obduktionerna ävensom de Patolog. Anatom. och Bakteriologiska Laborato- riernas verksamhet under år 1908.

Under året ha 320 *sektioner* verkställts för sjukhusets räk-
ning. Efter ålder och kön fördela de sig sålunda:

Ålder:	Män:	Kv.:	Summa:	% av samtliga sektioner:
0—1	1	0	1	0,31
1—5	6	3	9	2,81
6—10	1	4	5	1,56
11—15	5	1	6	1,87
16—20	15	9	24	7,50
21—30	26	20	46	14,37
31—40	29	14	43	13,43
41—50	29	23	52	16,25
51—60	34	19	53	16,56
61—70	27	21	48	15,00
71—80	17	11	28	8,75
81—90	1	4	5	1,56
	191	129	320	

Akuta infektionssjukdomar.

Septikämier resp. septikopyämier: 22 fall.

Klin. eller pat. anat. kunde följande orsaker påvisas:

Vulnus infect.	3	Rheumatismus articul.	1
Erysipelas	1	Endocarditis chr. exacerb.	1
Furunculosis.	1	Pneumonia	1
Ulcus anticur.	1	Pyelonephritis suppurat.	1
Decubitus	1	Enterocolitis	1

Osteomyelitis	1	Endometritis sept.	1
Phlegmone	1	Strictura uretræ	1
Lymphadenitis suppur.	1	Otitis media	1
Angina Ludowici	1	Ursprung ej påvisbart	2
Angina tonsillaris	1		

I ett flertal av dessa fall har genom odling ur blodet post mortem påvisats streptokokker. I det fall (223)*, där pneumonien ansågs primär till septikopyämien, påvisades medelst kultur typiska pneumokokker dels i en subkutanabscess, dels uti blodet.

Tetanus: 3 fall. De härledde sig alla från yttre skador i fötter eller underben.

Typhus (resp. paratyphus) abdominalis: 10 fall:

Ålder:	Män:	Kv.:	Summa:
1—5	—	1	1
6—10	—	1	1
11—20	1	—	1
21—30	2	—	2
31—40	3	1	4
41—50	1	—	1
	7	3	10

Uti 7 fall verifierades diagnosen ytterligare genom kultur från mjälte och gallblåsa. Härigenom upptäcktes även ett fall av paratyfus B. Som endast ett fåtal dylika gått till sektion, lämnas här ett utdrag ur protokollet.

Man: 32 år (244). Inkom på sjukhuset moribund.

Hjärtat något dilaterat, myokardiet rödbrunt, tämligen fuktigt.

Lungorna synnerligen blodrika, framför allt i nedre delar. Inga bronchopneumonier.

Buken fri från främmande innehåll; peritoneum speglande.

Mjälten dubbelt så stor som normalt, slapp. Snitten djupröda med en mycket lätt dragning i grått samt mörjiga, utan teckning.

Njurarne normalstora, slappa. Snittkanterna ej fullt skarpa. Barken, som visar en gråröd färg, sticker skarpt av mot den cyanotiska mårgen. Barkteckningen är god med tydlig tredelning av parenkymstrålarne. Kapseln lossar lätt och njurytan under är slät.

Tarmarne, såväl övre som nedre, innehålla flytande, gulbruna fæces. Slemhinnan i jejunum och ileum tunn, normalt genomskinlig, blek, slät. Peyers plaques ej någonstädes förstörade eller svällda. C:a 10 cm. från valv. Bauhini uppträda en del svällda solitär-folliklar uti ileum.

Kolon däremot visar tydliga förändringar. Slemhinnan är överallt ansvalld och lucker. Solitära folliklarne äro något förstörade samt visa mången-

*) Siffrorna inom parentes avse löpande protokollnummer.

städes små, ytliga sår, vilka under vatten hava floterande kanter. Även mellan folliklarna träffas slemhinnefejder av ytlig beskaffenhet. Slemhinnan är i sin helhet mycket obetydligt rodnad. Några större och djupare sår eller mærgiga ansvällningar finnas ej.

Någon körtelförstoring träffas ej vare sig i tunn- eller tjocktarmsmesenterierna.

Såväl på grund av det tämligen måttliga sektionfyndet som ock den kliniskt misstänkta tyfoiden odlades från både mjälte och galla och i bägge träffades renkultur av en stav, som å Drigalski-Conadi-agar växte typiskt för *paratyfus B* samt med immunserum gav specifik reaktion.

Utan tvivel förelåg här ett sektionsfall av paratyfus B. Protokollet ger vid handen en ej oväsentlig avvikelset från den vanliga tyfoidbilden: frånvaro av såväl mærgig svullnad och större sårbildningar uti Peyers plaques som ock lymfadenit i resp. tarmmesenterier. Man har ju som bekant velat uppställa en särskild pat. anat. bild för dessa paratyfoider, ehuru det fullt berättigade häri bestritts från flere håll. De jämförelsevis få sektionfall, som hittills publicerats, berättiga ej till ett generellt omdöme, häst som flere ingalunda varit bakteriologiskt fullt säkerställda. Man har framför allt underlåtit att renodla bakterier in vivo och post mortem. Den fara för felslut man härigenom löper, ligger på hand och illustreras typiskt av ett annat här iakttaget fall.

Kv. 8 år. (221).

Widals reaktion, utförd 2 dygn före döden, utföll sålunda: *Makroskop.* agglutination: med notorisk paratyfus B-kultur tydligt och starkt pos. utslag i spädningen 1:50 — 1:1000. Med tyfuskultur tydlig agglut. i spädningen 1:50, däremot endast antydd i starkare spädning.

Mikroskop. agglut.: efter 3 t. tydlig hopbakn. av paratyfus B-baciller i spädning 1:200, ingen däremot av tyfus. På denna grund ställdes diagnosen paratyfoid. Vid sektionen träffades i stort sett bilden av en typhus abdominalis med mærgig svullnad och sår i tarmarne med perforationsperitonit samt stark mesenterialkörtelansvällning ävensom organdegenerationer. Dessutom förefanns talrika follikulära ytliga sår i kolon.

Hade man ej anlagt kulturer från likorganen och där funnit renkultur av tyfoidbaciller, kunde fallet lätt ha inrangerats bland de paratyfoider, som till sin pat. anat. bild anses överensstämma med den klassiska tyfoidens. Möjligheten av en dubbelinfektion med tyfus-paratyfus B kan naturligtvis ej fullt uteslutas, ehuru den är osannolik.

Kroniska infektionssjukdomar.

Tuberkulos:

Uti 28 fall (8,75 % av alla sektionerna) utgjorde tuberkulos i någon form huvuddödsorsak:

Ålder:	Män:	Kv.:	Summa:
1—5	1	—	1
6—10	—	1	1
11—15	1	—	1
16—20	2	3	5
21—30	6	4	10
31—40	4	2	6
41—50	1	2	3
51—60	1	—	1
	16	12	28

Bland dessa funnos:

	Män:	Kv.:	% av tbc.-fallen:
Framskriden lungtuberkulos	10	5	50,56
Miliar-tbc.	4	4	28,56
Meningitis tuberculosa	2	4	21,42
Tarm-tbc.	5	1	21,42
Urogenital-tbc.	2	3	17,85
Ben- och ledgångs-tbc.	1	1	7,14
Amyloidos	1	1	7,14

De 15 lungtuberkulos-fallen fördela sig sålunda:

Ålder:	Män:	Kv.:	Summa:
1—5	1	—	1
16—20	2	1	3
21—25	3	3	6
36—40	2	—	2
41—50	1	1	2
51—55	1	—	1
	10	5	15

Uti 1 fall (113) träffades tuberkulös appendicit, uti 1 (39) degeneration av ryggmärgens baksträng (tabes). Trombos uti ven. hypogastr. sin. med pulmonalisemboli fanns uti 1 fall (197).

6 fall av tuberkulös meningit: 11—15 år (1 M.), 16—20 år (3 Kv.), 26—30 år (1 M.), 36—40 år (1 Kv.). Närmaste primärhärd till meningiten ansågs i 3 fall vara bronchialkörtlarne (enda äldre härd), i 2 lungorna, uti 1 urogenitalorganen.

Bentuberkulosen satt uti de bägge observerade fallen i dorsalkotorna med ryggmärgskompression uti 1.

Uti 4 fall (2 M., 2 Kv.) var urogenitaltuberkulosen lokaliserad till urinblåsan, uti 1 (238) till tuborna med perforation in i rektum och sekundära tuberkulösa sår därstädes, uti 1 till prostata och vesicul. seminal.

Syphilis:

Som luetiska ha följande förändringar uppfattats:

	Män:	Kv.:	Summa:
Aortitis et exaortitis fibrosa	10	1	11
Anevrysmata	4	1	5
Endocarditis chr. fibros. vv. aort.	3	—	3
Hepar lobatum	—	2	2
Gumma myocardii (septum interventricul.)	1	—	1
Cicatric. et perfor. vel. palat.	—	1	1
Tabes	1	—	1

Den lobarade levern förekom i bägge fallen jämte andra säkra luetiska förändringar. Uti 1 (101) saknades dylika och i leverincisurernas botten träffades inga som helst inflammatoriska processer, varför förändringen uppfattades som kongenital.

Anevrysmen visade följande lokalisation:

Aorta ascendens vel. arcus aortae	4
Aorta thoracica	1
Truncus anonymus	1
Art. pulmonalis	1
Art. lienalis.	1

Tvåne fall förtjäna ett flyktigt omnämnande.

Kv. 49 år (173). Hud och sclera tydligt ikeriska.

Hjärtat något förstorat, mycket slappt. Peri- och endokardiet utan anm. Myokardiet brungrått, torrt. Kamrar vida. Kranskärlens intima slät.

Buken måttligt utspänd. Större delen av vänstra sidan utgör en fækalhåla, avkaplad från den övriga delen av buken. Alla jejunum- och en del av ileum-slyngorna äro blåsvarta, styva, svullna samt mycket sköra. Missfärgn. sträcker sig ett stycke ned på motsvarande mesenterier. Ungefär 1 meter fr. flex. duodeno-jejunalis är tarmen avgangrænerad, och den fria övre ändan ligger

fixerad i vänstra njurhilustrakten. Den nedre åter träffas vid ingången till lilla bäckenet. I nedre delen av flexura sigm. finnes en perforation med trasiga sårkanter.

I vena portæ träffas en obturerande tromb liksom ock i vena mesenterica sup. och v. lienalis. Däremot endast några parietaltromber i v. mesenterica inf. Sistnämnda kärl mynnar varken uti vena lienalis eller mesenterica sup., utan självständigt uti vena portæ. Alla nu uppräknade tromber äro vägghäftande samt centralt uppmjukade. I den vidaste delen av v. mesenterica sup. finnas några smärre sklerotiska fläckar, eljest är portasystemet fritt från dylika förändringar.

Uti hela aorta träffas jämn, slät intima. Samma är förhållandet med a. hepatica, a. mesenterica sup. och a. renalis dx. et sin. Däremot finnes stark skleros i a. lienalis, och kärlet är betydligt dilaterat. Ungefär på midten av det starkt slingriga kärlet träffas en valnötstor, säckformig utbuktning. Denna sitter så till, att den distala delen av kärlet ovillkorligen utsatts för tryck. Kärlförsättningen träffas ock som en helt liten springa vid anevrysmets ena sida. På hvarje sida om denna större utbuktning träffas ytterligare flera smärre anevrysmor med skarpt avsatta kanter. Såväl kärl som utbuktningar äro fyllda med trombmassa.

Mjälten, som väger c:a 600 gm., äger förtjockad kapsel. Konsistensen är lös och sladdrig samt pulpan mjuk, gråröd, sönderflytande, nekrotisk.

Vänstra *leverloben* genomdragen av större och mindre fårör med bindvävsförtjockningar i botten. Inga gummata. Snitten mjuka, svagt grüngult missfärgade med måttligt framträdande teckning.

Njurar slappa, normalstora. Barken är blekare än mären och tydlig teckning saknas. Snittkanter, kapsel och njuryta utan anm.

Vena cava visar inga som helst förändringar.

Till historien i detta fall hör, att pat. opererats för peritonit, varvid man i buken fann ett större, alldeles friliggande tarmstycke. Trots detta levde pat. en tid.

Förklaringen härtill fick man vid sektionen. Fækalierna hade tydligen passerat från den övre fria tarmändan ned genom buken och ut genom den sekundära perforationen i flexura sigmoidea. Det ogynsamma läget hos det stora anevrysmet i mjältarterens vägg hade troligen framkallat förträngning i kärlbanan, varvid den förlängsammade circulationen orsakat trombos först i v. lienal. och så i arteren med sekundär trombos i v. mesenterica sup. och v. portæ. På grund av det något ovanliga inmynningsstället för v. mesenterica inf. har turen kommit sist till detta kärl. Såväl orsaken till tarminfarceringen som ock resultatet av densamma äro således i viss mån ovanliga.

M. 35 år (274).

Hjärtat, som är våldsamt utspänt, visar tydlig klotform med stark breddökning. Kamrar synnerligen dilaterade, väggar förtjockade. Endokardiet i bägge kamrarnes övre mediala delar tydligt förtjockat. Motsvarande dessa partier saknar septum interventriculare varje spår till muskulatur och består i

stället av en drygt centimetertjock svål med central, gulaktig gelatinös, gummatös vävnad. Svålen sträcker sig ett litet stycke upp mellan aorta och pulmonalis, och på detta ställe visa bägge kärlen små cirkumskripta utbuktningar, tydligen orsakade av en skrympningsprocess jämte vägggeneration.

Såväl gummabildningen i myokardiet som pulmonalisanevrismet äro ju mindre vanliga företeelser.

Blod- och ämnesomsättningssjukdomar.

Perniciös anæmi:

Med denna diagnos ha 2 fall (M. 50, Kv. 70 år) gått till sektion. I det förstnämnda träffades vanliga, typiska förändringar. I det senare fanns en kronisk interstitiell nefrit, under det att mårgen i ett flertal rörben var fullkomligt gul och fet.

Ett tredje fall (Kv. 19 år) gick till mors på grund av anæmia post hæmorrhagiam. Här träffades starka fettdegenerationer i njurar och myokard samt röd benmärg.

Morbus maculosus Werlhofii:

Kv. 45 år (172). Jämte utbredda blödningar i hud, serösa hinnor och muskler träffades dels en gangrænös stomatit, dels en börjande levercirrhos ävensom måttlig follikulär ulcerös enterokolit och lindrig infektionsmjälte. De sistnämnda sjukdomarne finge knappast tillmätas etiologisk betydelse. Däremot kunde man tveka, huruvida man borde betrakta fallet som en skorbut eller en purpura.

Diabetes:

2 fall (M. 27, 33 år). Pankreas vägde i bägge c:a 100 gm och visade knappast några makroskopiska förändringar. Däremot förefanns fettdegeneration i njurar och myokard.

Nervsystemets sjukdomar.

Hæmorrhagia cerebri: 9 fall:

Ålder:	Män:	Kv.:	Summa:
41—50	1	—	1
51—60	1	1	2
61—70	2	2	4
71—80	2	—	2
	6	3	9

Blödningarne voro huvudsakligen lokaliserade till:

Cerebellum	3
Pons.	2
Basala kärnorna	1
Vita subst. lateralt om basalkärnorna .	1
Sidoventriklarne	1
Medulla oblong.	1

Uti 1 fall öppnades endast hjärnan. I de övriga träffades antingen kron. interstitiell nefrit (4 fall) eller arterioskleros (3 fall).

Emollitio cerebri: 9 fall.

Ålder:	Män:	Kv.:	Summa:
45—50	1	—	1
51—60	3	—	3
61—70	—	—	—
71—80	1	3	4
81—90	1	—	1
	6	3	9

Uppmjukningen intresserade:

Parietalloben	5
Occipitalloben	3
Frontalloben.	3
Hela hemisferen	1
Temporalloben	1
Basala kärnorna	1

Abscessus cerebri: 1 fall (M. 48 år). Uppfattades som metastatisk från bronchiektasier.

Epilepsia: 1 fall (Kv. 26 år). Utöver en ökad blodprickighet hos hjärnsubstansen träffades intet i cerebrum. Diffus bronchit + bronchopneumonier.

Poliomyelitis acuta: 1 fall (Kv. 1¹/₂ år, 134) gick till sektion under denna diagnos.

Ryggmärgen visar fullt normal konsistens. Snitten svälla ej, teckningen överallt god, distinkt, inga blödningar eller andra färgförändringar hos snitten.

Duran är ganska spänd, något mer å höger sida. Gyri visa motsvarande ringa avplattning. Intet främmande innehåll i vare sig subarachnoidalrum eller ventriklar, intet basalexsudat. Höger hjärnhalva något mjukare än nor-

malt, hjärnmassan fuktig och med ökad blodprickighet. Gränsen mellan märg och bark ej distinkt: den senare har i stor utsträckning förlorat sin normalt grågenomskinliga färg och i st. antagit en mera ogenomskinlig, gulgrå-grågrön nyans. Uti dessa förändrade ställen talrika små blödn. Även vita substansen är i barkens omedelbara närhet förändrad: den är luckrare, mjukare samt ngt kornig. Hemisferens centrala delar förefalla utan anm. Någon alldeles bestämd lokalisation för dessa förändringar kan ej påvisas. Andra hemisfären utan eg. förändringar. Samma är förhållandet med pons, cerebellum och medulla oblongata.

Pat. anat. sattes därför diagnosen encephalitis acuta. Dock har fallet ännu ej mikroskopiskt bearbetats.

Ännu ett fall av akut encefalit har kommit till sektion (Kv. 22 år, 275). Här var det otvivelaktigt fråga om delsymp-tom i en sepsis, enär dessutom träffades akut mjälthyperplasi, ulcerös endokardit, bronchopneumonier samt septisk mjältinfarkt.

Meningitis suppurativa: 6 fall. Anamnes och sektionsfynd talade för följande etiologi:

Otitis media	2
Vuln. infect. capitis (c. empyema sin. front.)	1
Furunculosis lab. sup. oris	1
Post operationem (tumor cerebri)	1
Ej påvisbar	1

Pachymeningitis hæmorrhagica interna: 2 fall (M. 63, Kv. 76 år). I första fallet (200) träffades ett nära flathandstort hämatom, inneslutet i en tunn, blodfärgad bindvävsmembran; i det senare (228) endast tunna, brunröda beläggningar. Dessutom kronisk interstitiell nefrit.

Hæmorrhagia subduralis: 5 fall.

Skottskada (66)	1
Andra traumatiska læsioner	3
Okänd anledning (278)	1

Tabes dorsalis: 1 fall (M. 54 år, 39). Dödsorsak: tuberkulos.

Sclerosis disseminata: 1 fall (M. 70 år, 65). Dödsorsak: cystopyelonephritis suppurativa c. pericystitide phlegmonos. et peritonitide fibrinopurulenta sec.

Compressio medullæ spinalis: 3 fall (M. 76, Kv. 39 o. 24 år).

Fractur. vertebræ dorsal. II (3)	1
Metastas. canceros. vertebr. dors. III (230)	1
Spondylitis tbc. vertebr. dors. VI—VIII (168)	1

Förgiftningar.

Koloxidförgiftning: 2 fall. Det ena (M. 21 år, 31) visade stark hjärtdilatation, bronchopneumonier, degeneration av njurarne ävensom högröda likfläckar.

Det andra (M. 4 1/2 år, 135) visade en mycket häftig, fibrinös trakeobronkit samt höggradigt larynxödem, men inga tecken på förgiftning. Förändringarne hade tydligen alstrats av en starkt retande förbränningsgas, enär rummet, där den lille anträffats, luktade starkt rök.

Combustio: 1 fall.

Nedre delen av kroppen delvis förkolnad. Hjärtat slapt. Serosan i nedre delen av buken rödviolett missfärgad. Levern degig, snitten gråa. Mjälten slapp, snitten egendomligt homogent rödvioletta i mörk nyans. Njurarne mörre, snitten djupt rödvioletta, homogent torra, sköra, utan teckning och skillnad mellan märmg och bark.

Cirkulationsorganens sjukdomar.

Pericarditis acuta: 7 fall.

1—2 år (2 M.), 15—20 år (1 Kv.), 21—30 år (2 Kv.), 31—40 år (1 Kv.), 75—80 år (1 M.).

Sektionen gav vid handen följ. etiologi:

Pleuritis fibrinopurulenta	3
Pneumonia	1
Tbc. pulm.	1
Endocarditis acuta	1
Nephritis chron.	1

Pericarditis chron. adhæsiva: (synechi): 11 fall.

Endocarditis acuta: 10 fall.

Ålder:	Män:	Kv.:	Summa:
10—15	1	1	2
16—20	—	2	2
21—30	1	3	4
41—50	—	1	1
61—70	1	—	1
	3	7	10

Av dessa träffades 8 i samband med kron. fibrös endokardit och 2 i samband med sepsis.

Efter lokaliseringen förhöllo de sig sålunda:

Aorta + Mitralis-v.	4
Mitralis-v.	3
Aorta + Mitralis + Tricuspid-v.	2
Mitralis + Tricuspid-v.	1

Endocarditis chr. fibrosa: (Vit. org.): 28 fall.

Ålder:	Män:	Kv.:	Summa:
10—15	1	—	1
16—20	3	2	5
21—30	1	4	5
31—40	1	3	4
41—50	3	4	7
51—60	2	1	3
61—70	1	1	2
71—80	1	—	1
	13	15	28

Förändringarnes natur och lokalisering:

Sten. + insuff. v. Mitr.	9
Vitium Aort. et Mitr.	6
Sten. ost. Mitr.	5
Insuff. v. Aort.	3
Sten. + insuff. v. Aort.	2
Vitium Mitr. et Tricuspid.	2
Vitium Mitr. et Aort. et Tricuspid.	1

Myocarditis chron. fibrosa: 20 fall (uti 7 fall det väsentliga lidandet).

Ålder:	Män:	Kv.:	Summa:
36—40	1	1	2
41—50	—	1	1
51—60	3	2	5
61—70	3	1	4
71—80	4	3	7
81—90	—	1	1
	11	9	20

- 1 Kv. 43 år företedde inga kärlsklerotiska förändringar.
 1 M. 38 år visade luetiska kärlförändringar.
 1 Kv. 38 år hade utpräglad kardioskleros.

Embolia: 5 fall.

Art. pulmonal. e trombos. v. hypogastric.	. . .	2
” ” ” ” v. femoral.	. . .	1
” iliaca ” ” parietal. cordis	. . .	1
” brachial. ” ” ” ”	. . .	1

Anevrysm: se avd. syfilis.

Slutligen har en något egendomlig aortaruftur kommit till sektion.

M. 50 år (46). Hudfärg blek. Ingen anasarka.

Uti vänstra pleurasäcken ca 2,500 kcm. blod och koagler. Ca 4 cm. ovanför vänster lunghilus träffas ett helt litet hål i pleurabeklädnaden. Med sond kommer man endast in i mediastinala vävnaden. Sedan aorta klippts upp, kan man dock konstatera direkt kommunikation mellan denna och mediastinum genom ett ca 2 1/2 cm. långt kontinuitetsbrott i kärlväggen, beläget å konkava sidan uti själva istmus, som visar en lätt, men tydlig förträngning. Vid sidan av det större hålet träffas ett mindre, hampfrüstort, som på sned dissekerar sig genom kärlväggens lager. Aortaväggen har genom blödnigen i ganska stor utsträckning lossats från omgivande vävnad. Kärlväggen är mitt för istmus papperstunn och mycket skör: utan ringaste våld kan man med ett par pincetter riva isär densamma. Anevrysmabildningar saknas. Intiman är uti aorta descendens i ringa grad plaques-artat förtjockad och mycket obetydligt chagrainerad. Processen är ungefär lika uttalad i kärlets övre och nedre delar. Skörheten och förtunnningen kan däremot endast påvisas uti istmus. Kring kärlet saknas varje spår av sjuklig förändring.

Hjärtat är mycket större än likets knutna hand, synnerligen fast. Vägghypertrofi. Under intiman i vänster kammare träffas utbredda blödnigen. Kranskärlets intima slät.

Mjälten liten, något slapp. Snitten ljusa med en lätt dragning i blackt grårött. Dessutom ringa grad av mörjighet.

Övriga organ utan egentlig anmärkning.

På grund av ett förbiseende kom ej aortaväggen till mikroskopisk undersökning.

Att aortarufturer förekomma vid tämligen intakt eller endast fettdegenererad intima, känner man väl till. Vanligen brukar kärlet i sin helhet vara hypoplastiskt. Här möter oss åter en egendomlig, fullt lokal förtunning och skörhet hos kärlväggen som den direkta orsaken. Hur denna uppstått, är ej lätt att säga. Luetiskt ursprung har man ingen direkt orsak att antaga. Trosligen är det fråga om enbart degenerativ process. Hade istmusförträngningen varit något höggradigare, skulle man möjligen kunnat göra denna ansvarig dels för hjärthypertrofien, dels för vägg-

degenerationen i form av en långsamt skeende förnötning. Man har i flere fall träffat rupturer just i samband med dylika förträngningar. Här räcker knappast denna tolkning av fenomenet, och man får lämna frågan angående den supponerade väggdegenerations orsak och natur öppen.

Andningsorganens sjukdomar.

Lungtuberkulosen behandlas under särskild rubrik.

Pneumonia acuta (fibrinosa vel serosa): 31 fall.

Ålder:	Män:	Kv.:	Summa:
11—20	1	1	2
21—30	1	2	3
31—40	6	1	7
41—50	4	—	4
51—60	3	2	5
61—70	3	1	4
71—80	3	1	4
81—85	1	1	2
	22	9	31

Följande komplicerande (eller ev. huvud-) åkommor torde för den dödliga utgången ha varit av betydelse:

Cardioarteriosclerosis	4
Morbus cord. chron.	4
Nephritis chronica	3
Nephritis acuta	3
Gangræna pulm.	3
Delirium tremens	2
Sepsis	2
Tumor malignus c. metastas.	2
Abscess. pulm.	1
Appendicit. et peritonit. acuta	1
Emollitio cerebri.	1
Resolutio protracta.	1
Empyema pleuræ	1
Influenta	1

Gangræna pulm.: 3 fall (M. 33, 65, Kv. 79 år).

2 voro postpneumoniska, 1 stod i samband med bronchiektasier.

Bronchiectasiæ: 4 fall.

Kv. 63 år. Diffusa bronchiectas. i bägge lungorna.

M. 78 år Obetydlig vidgning av ena nedre lobens broncher.
Orsak ej påvisbar.

M. 33, 48 år. I bägge dessa fall träffades fast pleurasyn-
echi samt indurationer i ena nedre loben med starka bronchiek-
tasier. Vidare funnos uti båda fallen perforationer från en vidgad
bronch till pleurasäcken. Den 48-årige mannen hade dessutom
en valnötstor, fast, ojämn, rundad sten uti huvudbronchen.

Digestionsorganens sjukdomar.

Ulcus ventriculi vel. duodeni: 5 + 2 fall.

Ålder:	Män:	Kv.:	Summa:
21—30	—	1	1
31—40	1	—	1
41—50	1	2	3
51—60	1	1	2
	3	4	7

Dödsorsaker:

Peritonitis perforativa	3
Hæmorrhagia	2
Strictura excessiva	1
Vit. chron. cordis	1

Uti 2 fall träffades timglassmaga.

Kv. 41 år. Ventrikeln upptar en stor del av främre visceralytan. Den
ligger dubbelböjd med vinkelstället ned mot symfyssen. Ungefär å dess mitt
finnes en mycket stark insnörning, som kan passeras av ungefär en blyerts-
penna. Uti ventrikeln finnas 3 ärt-bönstora ulcera med tunna kanter och
jämn botten. Tvänne ligga proximalt om och ett mitt för strikturen, som ej
synes stå i samband med något av dem.

Kv. 41 år. Strikturen, som är belägen rätt nära sfincter pylori, kan
passeras av 2—3 fingrar. Tvänne indurerade ulcera uti curvatura minor.

Uti 1 fall finnes antecknat ärr efter läkt magsår.

Ulcus duodeni (M. 31, 47 år) hade i bägge fallen perforer-
at och framkallat peritonit.

1 fall (Kv. 59 år, N:o 58) gick till mors efter häftig mag-
blödning. Här träffades intet sår, utan endast ett helt litet ga-

pande kärllumen, beläget å främre ventrikelsidan 4—5 cm. från kardia. Vid tryck kunde en bloddroppe frampressas, och med en mycket fin sond kom man in i ett tydligt kärl. Slemhinnan kring detsamma visade inga som hälst förändringar, och någon orsak till kontinuitetsbrottet kunde varken kliniskt eller pat. anat. påvisas.

Uti ytterligare 1 fall (M. 41 år) fanns kärlsruptur (varix i kardia-trakten) uti samband med hypertrofisk levercirrhos.

Enterocolitis ulcerosa: 4 fall.

Enterocolitis ulceros. follicularis . . . 3
Colitis ulceros. post stricturam canceros. 2

Bland iakttagna fall av enterocolitis acuta (vel. subacuta) träffades uti 1 (M. 3 år, 197) hæmorrhagisk lymfadenit uti mesenterialkörtlarne jämte tecken på allmän sepsis.

Anomalia sit. viscer. abdom.: 1 fall. (Obduc. av D:r Heineman).

Kv. 41 år, (316). Colon ascendens saknas fullständigt. Från cœcum löper den abnormt långa och med starkt rörligt mesenterium fästade kolon i riktning uppåt-vänster och ligger i slyngor täckande ventrikelns vänstra parti. Colon descendens utan anmärkning. Följer man så i motsatt riktning ileum, träffas endast ett par decimeters normalt förlopp på densamma. Hela den övriga delen av tunntarmen försvinner genom en mindre skarpkantad defekt uti förutnämnda mesokolon upp i bukens övre-högra del, där den omedelbara ileumfortsättningen går bakom duodenum. En del tunntarmslyngor sänka sig ned framför duodenum och ventrikeln's pylorusdel. Duodenum bildar ingen hästskoform kring pankreashuvudet, utan löper i riktning snett nedåt-höger över nämnda pankreasparti samt övergår nedom detsamma uti de till bukens högra-övre del förlagda jejunumsslyngorna. Ventrikeln har ett mera vertikalt läge än normalt.

Läget hos ventrikeln och kolon påminner sålunda starkt om förhållandena hos fostret uti tidigt stadium, och troligen ha dessa av någon anledning blivit permanenta. Tunntarmens egendomliga läge finner lättast sin förklaring, om man antager, att den del av tunntarmen, som ligger ovanför tunn- och tjocktarmens fötala korsningsställe, tillvuxit på bekostnad av det mera distalt belägna stycket. Härigenom kommer just den ovanför mesokolon belägna delen till utveckling, vilket just motsvarar de anatomiska förhållanden, som här träffats.

Tarmdivertiklar: Uti 2 fall (Kv. 65, 72 år) träffades divertiklar i flexura sigmoidea. I förra fallet fanns utanpå tarmen en valnötstor, tämligen fast bildning, troligen uppkommen ur en divertikulit och peridivertikulit; i det senare träffades en kronisk retraherande mesosigmoidit av säkerligen samma ursprung.

Infarctus intestin.: 4 fall.

1 (Kv. 49 år, 173) visade multipla anevrysmer på art. lienalis med sekundär trombos av mjältkärlen och en del av bukens vener. Se vidare under rubriken syfilis.

Uti 2 (M. 50, 68 år) träffades trombmassa i art. mesenterica sup. I det senare fallet var det säkert fråga om emboli fr. parietala hjärttromber.

1 fall (M. 28 år) visade infarcering av jejunum och övre ileum. Kärstryppningen hade uppkommit genom vridning av mesenteriet ett halvt varv motsols.

Peritonitis acuta diffusa: 38 fall.

Ursprung:	Män:	Kv.:	S.ma:
Appendicitis acuta	4	5	9
Hernia inguinalis	2	—	2
Hernia cruralis	—	2	2
Salpingitis vel. parametritis	—	2	2
Cholecystitis	1	1	2
Ulcus duodeni	2	—	2
Enterocolitis typhosa	2	—	2
Enteritis tuberculosa perf.	1	—	1
Cancer coli transv.	1	—	1
Cancer flexur. sigmoid.	1	—	1
Cancer ventriculi	1	—	1
Sarcoma retroperitoneal. op.	—	1	1
Infarct. intestin.	1	—	1
Vulnus bombardarum (hagelskott)	1	—	1
Ileus strangulationis	—	1	1
Periproctitis c. stenosis	—	1	1
Pancreatitis acuta	—	1	1
Lymphadenitis suppurativa mesenter. intest. ten.	—	1	1
Enterocolitis ulcerosa	1	—	1
Nephritis chronica	1	—	1
Causa interveniens valetudinarii	2	2	4
	21	17	38

Ruptura lienis: 1 fall.

En tämligen ovanlig form av mjältruftur har kommit till sektion.

M. 34 år, (226). Alkoholist. Ofta haft epileptiforma anfall. Efter betydande abusus fick han på gatan ett epileptiskt anfall

och avfördes, sedan han fått full sans, till sjukhuset. Omedelbart därefter fick han kräkningar samt klagade över smärtor i buken, vilka under transporten till sjukhuset synbarligen tilltogo. Efter ankomsten dit förlorade han medvetandet samt avled efter 10 minuter.

Utdrag ur obd.-protokollet:

Allmänna hudfärgen blek.

Ur bukhålan upphämtas drygt 2,500 kbcm. tjockflytande, delvis levråd, rödsvart vätska. Alla serosaytor rödfärgade.

Mjälten, som väger drygt 400 gm., är synnerligen slapp. Mitt genom den krenulerade kanten löper en c:a 8 cm. lång bristning, hvilken till hälften delar organet i tvänne ungefär lika stora delar. Bristningen sträcker sig ända fram till hilus, och sonderar man mjältvenen i perifer riktning, löper sonden med lätthet ut i bristningen. Å mjältens diafragmayta, omedelbart nedanför bristningsstället, fäster sig en tämligen fast bindvävstana, vilken fixerar nedre mjältleden till bukens sidoregion. Mjältkapseln är mjuk, tunn och rynkig. Pulpan mycket lös, nästan flytande och till färgen blackt gråröd.

Levern är något degig med bleka snitt. Måttlig cirrhos.

Njurarne normalstora, mycket mjuka. Barken är påtagligt blekare än märgen samt visar en ogenomskinlig, gråröd färg.

I tunntarmarne träffas ett gulbrunt, halvflytande innehåll. Slembinnorna äro påtagligt tjocka, ogenomskinliga, rodnade. Alla folliklar svällda. Ingen sårbildning.

Mesenterialkörtlarne brunbön-mandelstora, i snitten fuktigt bleka eller ock med grårött centrum och blek periferi.

Hjärtat är något förstorat, så gott som blodtomt, slappt. Muskulaturen blek, men fuktig. Valvler och mynningar utan anmärkning.

Utän ringaste tvivel hade mannen avlidit på grund av förblödning efter mjältruftur. Denna senare hade säkerligen uppkommit därigenom, att han vid anfallet störtat till marken eller möjligen till följd av de häftiga kramperna. I alla händelser måste det ha varit fråga om ett jämförelsevis lindrigt våld. Emellertid förelåg här säkerligen dessutom en troligen från tarmen utgången infektion, och denna torde ha utgjort ett predisponerande moment i form av akut mjälthyperplasi. Kanske har den ovan omtalade mjält-fixeringen spelat in. Från litteraturen känner man ett fåtal s. k. "spontanrupturer" av mjälten och i några av dessa har just förelegat infektionsmjälte.

Cirrhosis hepatis: 17 fall.

Ålder:	Män:	Kv.:	Summa:
31—40	3	—	3
41—50	2	2	4
51—60	5	—	5
61—70	4	—	4
71—80	1	—	1
	15	2	17

De olika cirrhosformerna fördelade sig sålunda:

	Antal:	Tumor lienis:	Ascites:	Ikterus:
Cirrhosis atrophic.	7	6	3	1
” hypertrophic.	6	5	2	4
” incipiens	3	—	—	—
Cirrhose cardiaque	1	—	1	—

Som dödsorsak fastställdes:

Cirrhosis hepatis	5
Peritonitis post cholecystit.	2
Nephritis chron.	2
Cancer hepatis primar.	1
Ruptura lienis	1
Morbus cordis	1
Pneumonia	1
Dementia paralytica	1
Purpura	1
Hæmorrhag. post op. (cancer linguæ)	1
Suicidium	1

Uti 3 fall träffades blod uti digestionskanalen. I ett (191) fanns brusten oesofagusvarix; det andra (119) visade multipla hæmorrhagiska erosioner i ventrikeln. Uti det tredje (60) var hela ventrikeln fylld med blod och koagler, men såväl brystna varicer som ock sår och erosioner saknades.

Cholelithiasis: 17 fall.

Ålder:	Män:	Kv.:	Summa:
41—50	1	1	2
51—60	1	2	3
61—70	2	6	8
71—80	3	1	4
	7	10	17

I samband med gallsten träffades:

Cholecystitis chron. fibrosa	5
Cancer vesicæ felleæ	2
Pancreatitis acuta	2

Uti övriga 8 fall var gallblåsan normal och stenarne tillfälligt obd. fynd.

Pancreatitis acuta: 2 fall.

Kv. 69 år. Myokardiet är ej i påfallande grad degenererat. Kardioskleros.

I *lungornas* nedre delar vanliga bronchopneumonier.

Överallt i *buken* ringa mängd brungrått, tunnflytande innehåll. Serosan rodnad.

Levern är något degig, snitten brungrå, ej fullt klara i färgen. I den mjuka gallblåsan träffas intet abnormt. Ductus cysticus är vidgad; i dess nedre del sitter en mindre, mjuk pigmentsten. Ductus hepaticus och choledochus likaså vidgade, och nära papilla Vateri finnas några liknande små stenar.

Duct. Wirsungianus utan anm. *Pankreas* visar vanlig storlek, men mjuk konsistens. Snitten äro mjuka, gråröda, delvis mörjiga, stinkande. De bukspottkörteln omgivande vävnadsdelarne visa brunaktig missfärgning.

Ventrikel utan anm. *Mjälte* likaså.

Njurarne visa parenkymatös degeneration.

Kv. 64 år. Synechia *pericardii*. Degeneration av myokardiet. Bronchopneumonier.

Uti den utspända *buken* träffas grumlig, tunnflytande, luktfri vätska. Serosan rodnad. Litet varstades i *buken* fettnekrosor.

Levern är slapp, degig. Snitten torra. *Mjälten* normalstor, mycket slapp. Snitten blackt gråröda, sönderflytande. *Njurarne* äro likaså synnerligen slappa. I övrigt visa de tydliga tecken på akut inflammation.

I st. för *pankreas*, av vilken endast träffas några smärre gråröda, mörjiga sönderfallande räster, träffas å *pankreas* plats en stor mörjig håla, som dock visar fasta, släta, ärriga väggar. Duct. Wirsung. visar intet särskilt anmärkningsvärt, om man undantager, att den mynnar i förutnämnda hålighet.

I det senare fallet förelåg tydligen en slags pankreascysta av kanske inflammatoriskt ursprung. Man får väl tänka sig antingen att en kronisk, latent process flammad upp eller ock att en akut inflammation tillstött. Det förstnämnda fallet erbjuder däremot bilden av en vanlig akut pankreatit. Det förtjänar kanske observeras, att i bägge fallen gallstenar träffats, ehuru sektionen ej kunnat påvisa direkt kompression av pankreasgången.

Urin- och könsorganens sjukdomar.

Nephritis: 43 fall.

Ålder:	Män:	Kv.:	Summa:
16—20	—	2	2
21—30	1	2	3
31—40	4	3	7
41—50	4	3	7
51—60	3	2	5
61—70	4	7	11
71—80	3	3	6
81—90	1	1	2
	20	23	43

Av dessa utgjorde:

	Män:	Kv.:	Summa:
Nephritis chron. interstitialis . . .	10	12	22
” ” parenkymatosa . . .	8	9	17
” ” arteriosclerotica . . .	2	2	4

Härtill kommer:

(Cysto-)pyelonephritis (ac. vel chr.)	8	2	10
---------------------------------------	---	---	----

Sek. nefriter i samband med septiska åkommor äro ej räknade, ej heller obetydliga indurationer.

Nephrolithiasis: 4 fall (M. 44, 51, 63, 74, år).

Uti 2 fanns samtidig pyelonefrit.

Svulster.

Cancer (samtliga): 36 fall.

Ålder:	Män:	Kv.:	Summa:
30	—	1	1
33	1	—	1
39	—	2	2
41—50	3	4	7
51—60	6	5	11
61—70	5	5	10
71—80	4	—	4
	19	17	36

Cancer ventriculi: 14 fall.

Ålder:	Män:	Kv.:
41—50	1	2
51—60	4	1
61—70	3	1
71—80	2	—

Lokalisation:

Pylorusdelen	7
Större delen av väggen	3
Curvatura minor	3
Pylorus + 2 isolerade andra ställen av väggen	1

Metastaser träffades uti:

Perigastrala körtlar	7
Lever, portakörtlar	5
Lungor, pleura, bronch. körtl.	4
Mesenterialkörtlar	3
Peritoneum	2
Supraklavikularkörtlar (höger sida)	1
Tunntarmar	1
Ovarialcysta	1

Uti 2 fall var det fråga om en cancer colloides, i 2 om en skirrh. Endast en cancer kunde säkert uppfattas som sekundär till ulcus ventriculi.

Uti fallet med tunntarmsmetastaser (124) träffades minst ett 20-tal nöt-fikonstora sådana, regellöst placerade uti olika delar av huvudsakligen jejunums vägg. Flera av dem voro nära att framkalla perforation. Perforationsperitonit fanns i 1 fall (121), kompression av duct. choledochus med intensiv ikterus i 1 (236).

Cancer oesophagi: 3 fall.

I 1 fall (M. 77 år, 311) satt svulsten mitt för trachealbifurkationen, i 2 (M. 50, Kv. 55 år, 280, 117) något nedanför detta ställe. Uti fallet 280 förefanns perforation till v. bronchen strax nedanför delningsstället. Bland ovanligare metastasområden må nämnas ena njuren, mjälten och ventrikelslemhinnan.

Cancer mammæ: 2 fall.

Kv. 39 (230), 61 år (181). Bägge voro opererade, men visade utbredda metastaser, bl. a. lokaliserade till revben, kotor, ena klippbenet och ryggmärgen (230). I sistnämnda fallet var ryggmärgen komprimerad.

Cancer pulm. prim.: 2 fall.

M. 58 år (98). H. lunghilus ävensom större delen av lob. intermedius upptogs av en i snittet gråröd svulstmassa, som göt sig kring broncherna. Metastaser i bronchialkörtlar och lever.

Kv. 60 år (258). Genom stora delar av h. lunga växte ett nätverk av starkt slemmig kancermassa, följande framför allt bronchernas förgrening. Dock träffades dessutom överallt talrika strödda, mjuka svulstknottror. Mikroskop. ett mucinbild. adenokarcinom. Metastaser i pleurahålor, perikard, revben och bronchialkörtlar.

Cancer vesicae felleae prim.: 2 fall.

Kv. 56 år (256). Ett 40-tal facetterade stenar och kron. fibrös cholecystit jämte nötstor funduskancer, som stod i direkt sammanhang med en mandarinstor tumörmassa uti levern. Dessutom metastaser i bägge lungorna, peritoneum, stora omentet, urinblåsan och bägge ovarierna.

Kv. 63 år (318). Cholelithiasis, kron. fibrös cholecystit jämte skirrhös cancer i collum vesicae, angränsande leverparenkym, duct. cysticus och lig. hepatoduodenale. Metastaser uti inguinal- och portakörtlar.

Cancer hepatis prim.: 2 fall.

Kv. 39 år (273). Levern betydligt förstorad. Synnerligen brokiga snitt med omväxlande fält i grårött och gulrött tämligen likformigt fördelade uti hela organet. Med undantag för pleuræ visceral. fanns för övrigt ingen tumörbildning i hela kroppen. Mikroskopiskt en cancer simplex med övergångar i c. alveolar.

Kv. 61 år (16). Annulär levercirrhos med sek. cancer, som mikroskopiskt visade sig vara av utpräglad balktyp, sålunda mer eller mindre påminnande om leverväv.

Cancer coli: 2 fall.

M. 33 år (237). Canc. colloid. coli transvers. c. stenosis. et enterocolit. ulceros. perf. et peritonit. stercor. sec.

Kv. 67 år (92). Canc. coli descend. c. strictur. Metastaser i lever och lunga. Uti ena binjuren ett valnötstort adenom.

Cancer recti: 2 fall.

M. 54 år. Speciedalerstor, starkt strikturerande cancer 4 cm. ovanför plica transversalis recti.

M. 63 år (198). Starkt stenoserande svulst 10—11 cm. ovanför sfincter ani med sek. ulcerös kolit.

Cancer pleurae prim.: 1 fall.

Kv. 48 år (231). Viscerala pleuran starkt förtjockad, svålig. Här och där ärt-bönstora mjukare knottor med gråvita, mörka snitt. Riklig metastas i bronchial-, supraklavikular- och retroperitonealkörtlar.

Cancer renis: 1 fall.

M. 77 år.

Cancer ovarii: 1 fall.

Kv. 51 år.

Cancer vulvae: 1 fall.

Kv. 67 år (248). Tvänne stora metastaser i den ena storhjärnskemisfären.

Cancer prostatae: 1 fall.

M. 49 år (41). Ungefär dubbelt förstörd prostata med god kapselbegränsning och parenkymatöst snitt. I lilla bäckenet, upp efter kotpelaren, revbenen, nyckelbenen, trachea och larynx ävensom i en del kotkroppar, bägge lungornas hilus jämte de nära kroppens medellinie placerade körtlarne träffades riklig svulstväxt.

Cancer cystidis pancreatis: 1 fall.

Kv. 42 år (61). Knytnävstor cancerfylld cysta uti cauda pancreatis med metastaser å peritoneum, i levern, ventrikeln och båda ovarierna. Kancerns makro- och mikroskopiska förhållande till cystan gjorde det troligt, att den var primär härstädes.

Cancer gland. thyreoideae: 1 fall.

Kv. 30 år (306). Tumören partiellt exstirperad. Metastaser (delvis med kolloidbildning) i lever, binjurar och retroperitoneala körtlar.

Hypernephroma malign.: 1 fall.

M. 69 år. Huvudtumören exstirp. Metastaser i bägge lungorna. Amyloidos hos mjälten. Läkt spetstuberulos.

Sarcoma: 2 fall.

M. 19 år (146). Beläget uti övre mediastinum med kompression av vena cava sup.

M. 51 år (246). Jättestort retroperitonealt sarkom med metastaser i pleuræ, lungor, lever, bronchial- och portakörtlar.

Glioma: 2 fall.

M. 17, 24 år (250, 266).

För sjukhusets räkning ha följande 123 anatomiska preparat underkastats mikroskopisk undersökning: I

1. *Digestionsorgan:*

Tunga: cancer 1; fibrom 1. *Munhåla:* cancer 2; granulationsväv 2; sarkom 1. *Nasopharynx:* lymfangiofibrom 1.

Ventrikel: cancer 2.

Tarm: cancer 2; granulerande sår 1; hæmorrhoider 1; appendicit 3; nekrotisk tarm 1; tuberkulos 1; normal vävnad 2.

2. *Respirationsorgan:*

Näsa: cancer 1.

3. *Endokrina körtlar:*

Gland. thyreoidea: struma colloides 4; sarkom 1; cancer 1.

4. *Blodberedande organ:*

Lymfkörtlar: lymfadenit 6; tuberkulos 4; cancer (metastas) 5; melanosarkom 1; tyfoid 1.

5. *Urinorgan:*

Njurar: cancer 2; suppurativ nefrit 1.

Urinblåsa: papillomatös cancer 1; fibromyxosarkom 1.

6. *Könsorgan:*

Ovarium: cancer 3; corpus luteum-cystor 2; oophoritis chr. 1; enrummig ovarialecysta 1; hæmorrhagia 1.

Tuba Fallopii: salpingitis chron. 5; salpingitis tuberculosa 1.

Uterus: cancer (skrap) 3; cancer (provexcision) 1; erosion 3; abortrester 1; benigna slemhinneförändringar 4; myom 1; myofibrosarkom 1; slemhinnepolyp 1.

Vulva: ulcus non specific. 1.

Mamma: cancer 2; mastit 3; fibroma intracanalicular. 1.

Testis och epididymis: kron. inflammation 1; hydrocele 1; sarkom 1.

7. *Bensystem:* frisk vävnad 1.

8. *Ledgångar, senskidor:* tuberkulos 1; koagel 1; avsnörd kropp 1; ganglion 1.

9. *Hud:* tuberkulos 2; cancer 1; sarkom 1; granulationsväv 2; angiom, angiofibrom 2.

10. *Öga*: fibroepiteliom fr. limbus 1; extrabulbär inflammation 1.

1. *Diverse*: 19.

Dessutom har diagnosen kancer ställts uti 4 fall på cellulära beståndsdelar i exsudat eller uppkräkta massor (från pleuræ 2, peritoneum 1, maginnehall 1).

Följande 106 bakteriologiska undersökningar ha för sjukhusets räkning utförts:

Widals reaktion: 39 pos. (tyfus 31, paratyfus B 8), 39 neg.

Blod: 4 (3 neg., 1 streptokokker).

Pleuraexsudat: 12 (pneumokokker 6, streptokokker 2, stafylokokker 1, neg. 3).

Cerebrospinalvätska: 5 (pneumokokker 2, streptokokker 2, neg. 1).

Urin: 13 (neg. tbc. 7, pos. tbc. 3, coli 3).

Uretrasekret: 1 (neg. gonokokker).

Svalgprov: 3 (difteri neg.).

Synovia: 3 (gonokokker 1, stafylokokker 1, neg. 1).

Galla: 1 (coli).

Var: 7 (tbc. 1, div. bakt. 6).

Sputum: 3 (tbc. 2).

Faeces: 3.

Diverse: 12.

För andra sjukhus och privatkliniker ha följande 209 anatomiska preparat undersökts mikroskopiskt:

1. *Digestionsorgan*:

Läpp: kancer 2; angiofibrosarkom 1. *Tunga*: tuberkulos 1.

Munhåla: epulid 2; kancer 2. *Pharynx*: granulationer 1. *Tonsiller*: tuberkulos 1.

Parotis: endoteliom 2; blandsvulst 1.

Oesofagus: kancer (provexcision) 1.

Ventrikel: ulcus chron. 3; kancer 1.

Tarm: kancer 2; inflammatorisk striktur 1; appendices epiploic. 2; diverticulitis et peridiverticulitis acuta perf. (c. peritonitide sec.) 1; Hirschsprungens sjukdom 1; appendicitis 1; appendix 1.

Gallblåsa: kron. cholecystit 1.

Peritoneum: pseudomyxom 1.

2. *Respirationsorgan:*

Antrum Highmori: kancer 1.

3. *Blodbildande organ:*

Lymfkörtlar: tuberkulos 4; lymfadenit 1; sarkom (mediastinum) 1; sarkom (metastas) 1; kancer (metastas) 1.

4. *Urinorgan:*

Njurar: akut härdformig nefrit 1; adenosarkom 1.

Urinblåsa: papillom 1.

5. *Könsorgan:*

Ovarium: kancer 5; sarkom 2; endoteliom 2; dermoidecysta 2; glandulärkystom 2; corpus luteum-cysta 1; fibrom 1; fibromyxom 1.

Tuba Fallopii: salpingitis chron. 4; tubargraviditet 2.

Uterus: godartade slemhinneförändringar 38; täml. normal slemhinna 5; erosion 6; placentar- och abortrester 18; myom 11; myofibrosarkom, intrauterint 1; slemhinnepolyp 7; sarkomatös polyp 1; kancer (skrap) 4; kancer (hel uterus) 2; tuberkulos (skrap) 3; chorionepiteliom, destruerande 1; adenom (skrap) 1; mola hydatidosa 1.

Lig. rotundum: adenomyofibrom 1.

Vagina: kancer 1; granulationsväv 1.

Vulva: kancer i labia 2; kancer i klitoris 1.

Mamma: kancer 9; adenofibroma 2; adenofibroma intracanalicular 2; adenofibrosarcoma 2; mastitis 1.

Penis: kancer 1.

6. *Nervsystem:*

Periferu nerver: fibrosarkom 1.

7. *Bensystem:*

Osteomyelit 1; exostos 1.

8. *Ledgångar:*

Sarkom 1.

9. *Hud, subkutanvävnad:*
Sarkom 8; granulationsväv 2; vårta 1; lipom 1; kavernöst
angiom 1; fibrom 1; tuberkulos 1; elephantiasis 1.
10. *Muskelsystem:*
Rhabdomyosarkom (tinningtrakten) 1.
11. *Öga:*
Konjunctiva: tuberkulos 1.
12. *Obestämd lokalisation:*
Inflammation 2.

Å Hälsovårdsnämndens bakteriologiska laboratorium ha följande 1,195 undersökningar värkställt:

Difteriprov: 964.

Widals reaktion: 49 (tyfus 12, paratyfus B 6, neg. 31).

Tyfoïdodlingar: 41 (faeces: tyfus 6, paratyfus B 2, neg. 6.

Urin: tyfus 1, paratyfus B 4, neg. 7. Blod: tyfus 5, paratyfus B 4, neg. 6).

Tuberkulos: 101 (Sputum: pos. 31, neg. 50. Urin: pos. 3, neg.

14. Var: pos. 2. Ledvätska: neg. 1).

Diverse undersökningar: 40.

1908 års material omfattar sålunda:

Obduktioner: 320.

Histologiska undersökningar: 322.

Bakteriologiska undersökningar: 1301.

GÖSTA GÖTHLIN

Prosektor.

1. Einleitung
2. Historische Entwicklung
3. Systematik
4. Anatomie
5. Physiologie
6. Pathologie
7. Therapie
8. Prognose
9. Zusammenfassung
10. Literaturverzeichnis
11. Register

1908 für material geistig
Historische Entwicklung
Systematik
Anatomie
Physiologie
Pathologie
Therapie
Prognose
Zusammenfassung
Literaturverzeichnis
Register

GÖSTA GÖTTLICH

Proseur

Kasuistiska meddelanden

af G. Naumann.

Då sjukdomarne i gallsystemet nu mera än förr beaktas af de praktiserande läkarne, torde följande tvänne, mera ovanliga fall förtjäna omnämnas. Det förra bland dem diagnosticerades fullt riktigt af en äldre kollega, ehuru patientens ålder ingalunda talade för sannolikheten af gallsten.

Lithiasis vesicæ felleæ. Cholecystendysis.

Flickan L. E., 14 år, från Jonsered inkom den 25:te Nov. 1908 å sjukhuset. Hon hade sedan flera månader ofta på eftermiddagen haft värk i maggropen och en gång kräkning, som dock ej var blodig. Afföring regelbunden. Fæces af normalt utseende. Aldrig ikterus.

Ungefär en vecka före inkomsten fick hon våldsamt värk i epigastrium och högra hypochondriet. Efter några dagar gick värken öfver. Den 23:dje ånyo ett mycket svårt anfall, hvilket fortsatte den 24:de, så att hon måste få morfin. Inga kräkningar.

Vid inkomsten markerade hon ömhet i högra hypochondriet men hade ingen värk. Ingen ikterus. Lefverdämningen förefaller något förstorad. Temperaturen 36,6—37,4. Puls normal. Fick Carlsbadervatten.

Den 28:de finnes antecknadt, att hon på natten haft plågor i ryggen och fortfarande ömmade i högra hypochondriet. Lindrig, men fullt tydlig ikterisk färgning af conjunctivæ. Blodprof på afföringen gaf negativt resultat.

Dagarne efter gjordes 2:ne gånger Weber's prof med negativt resultat.

Den 1:ste Dec. ingen ikterus.

Då emellertid anamnesen jämförd med förloppet och särskildt den konstanta ömheten i högra hypochondriet ej längre lämnade något tvifvel om diagnosen gallsten, hvilken, på grund deraf att patienten endast var 14 år gammal, vid inkomsten ansågs osäker, så gjordes den 17:de Dec. operation med Kehr's "Wellenschnitt".

Gallblåsan var rätt stor och spänd med vägg af normal tjocklek. Nära halsen funnos obetydliga adhærensers. Den innehöll galla af normalt utseende, möjligen något slemmig, samt i halsen en knappt ärtstor, ej facetterad sten.

Sedan blåsan blifvit väl tömd och stenen aflägsnad, palperades gallgångarne noga, utan att flera stenar kunde upptäckas.

Härpå hopsyddes såret i gallblåsan med tvänne rader catgut-suturer, och blåsan försänktes, hvarefter en cigarett af bomulls-trådar omvirade med cofferdam inlades genom operationssåret, hvilket i öfrigt slöts.

Läkningen gick normalt. Utskrefs den 12:te Januari 1909.

Jag har velat omnämna detta fall, då det är den yngsta patient, som jag opererat för gallsten.

*Cholecystitis purulenta, acuta, post febrem
typhoidem.*

Pericholecystitis adhæsiva.

Sköterskebiträdet Agda J., 22 år, från Göteborg, inremitterades den 17:de Dec. från epidemisjukhuset, der hon från den 2:dre Nov. till den 7:de Dec. vårdats för tyfoidfeber. Hon var derefter frisk till den 15:d Dec., då hon fick värk i högra hypochondriet samt kräkningar. Temp. 36,8—37,4.

Följande dag tilltog värken, och en betydlig ömhet uppstod; men temperaturen var endast 36,6—37,2.

Vid inkomsten markerade hon en betydlig ömhet med défense musculaire i högra hypochondriet, der på djupet kändes en resistens. Temp. 36,6—37,6.

Då ömheten, oakadt pålagd isblåsa, ej försvann, och känslan af resistens kvarstod, så gjordes den 19:de operation, ehuru temperaturen fortfarande var låg.

Genom ett Kehr's "Wellenschnitt" klarlades gallblåsan, hvilken visade sig adhærent till omgifningen. Den innehöll rikligt med var och drainerades genom midten af buksåret.

Tillfrisknandet gick ostördt. Den högsta temperaturen var 37,6. Pat. utskrefs läkt den 23:dje Jan. 1909.

Hon återkom emellertid den 3:dje Febr. 1909 med en gallfistel och utskrefs ånyo läkt den 24:de Mars, utan att någon ny operation behöft företagas, endast dilatation med laminaria och förnyad drainage af blåsan genom fisteln.

Här förelåg alltså ett fall af den mycket sällsynta cholecystit, som någon gång uppkommer genom invandring af typhoidfeberbaciller vid denna sistnämnda sjukdom. En sådan invandring af baciller, som länge kunna lefva i gallblåsan och göra patienten till en s. k. "bacillbärare", torde ej sällan äga rum, ehuru den af dem orsakade inflammationen är ovanlig.

Cancer brachii sin. Amputatio interscapulo-thoracica.

Lagerbokhållaren K. L. E., 48 år gammal, från Göteborg, opererades af mig den 23:dje Febr. 1907 för cancer recti, hvaraf pat. då haft symptom under något mer än en månad.

Han var sedan frisk och arbetsför till i början af Oktober månad 1908, då han lade märke till, att det var svårt höja venstra armen uppåt. Han märkte vid sådan rörelse en viss "stelhet" i skulderdelen. Den 27:de Oktober slog han till ett föremål med venstra handen, dock ej häftigt, och öfverraskades af att armen härvid föll maktlös ned till sidan, utan att han förnam någon smärta. Sedan dess har han varit oförmögen att höja armen.

Han behandlades nu med elektricitet och massage utan verkan.

På sista tiden har han iakttagit en hastigt tillväxande tumör kring venstra skulderleden.

Efter inkomsten togs en Röntgenfotografi af området kring skulderleden, och det visade sig då, att öfre ändan af humerus var säte för en betydande tumör, samt att en fraktur fans å detta ben strax nedom tumörens undre gräns.

Då man hade all anledning att antaga, det en malign tumör förelåg, och att denna varit orsaken till den nästan spontana frakturen å humerus, så var intet annat att göra, än att så radikalt som möjligt aflägsna det sjuka.

Sedan patienten härtill gifvit sitt samtycke, skreds alltså den 17:de Febr. till en amputatio interscapulo-thoracica.

Ett snitt lades från sternoclavicularleden till acromion. Periostet å clavicula delades, och med Gigli-såg genomsågades detta ben på gränsen mellan inre och mellersta tredjedelen, hvarpå musculus subclavius lossades från benet likaså fästet för cucullaris. Benet fattades härpå och fördes kraftigt utåt. Sedan derpå musculus subclavius delats efter längden tillika med fascion, lågo kärlen och nerverna klara. Den väldiga vena subclavia kringgicks försigtigt med en underbindningshake och delades mellan tvänne, väl knutna ligaturer. Derpå underbands arteren och delades äfven den mellan två ligaturer, hvarpå de stora venstammarne i plexus afskuros en efter annan.

Derefter uppsöktes arteria transversa colli och transversa scapulæ och underbundos jämte de ytliga artererna.

Hudsnittet förlängdes nu till axillen och pectoralis major och minor genomskuros under successiv underbindning af i muskulaturen förlöpande arterer. Fettet och körtlarna i armbålan lossades från bröstkorgen, och latissimus dorsi genomskars. Efter kraftig utåtrotation blef nu framsidan af scapulan tillgänglig, så att musklerna i ordning kunde genomskas, nemligen levator scapulæ, serratus anticus major och rhomboideerna. Sedan framdrogs den mediala randen af skulderbladet, och cucullaris lossades från spinan. Till slut genomskas äfven omohyoideus.

Hudsnittet fortsattes sedan i bäge ned till axillen, och dermed var operationen gjord utan nämnvärd blödning.

Det stora såret hopsyddes och drainerades.

Efter operationen ingen feber och normal läkning, så att pat. på dagen en vecka derefter kunde förevisas i läkaresällskapet, hvarvid förbandet aftogs för att demonstrera den betydliga deformitet, som uppstått genom hela skuldergördels aflägsnande.

Han kände sig snart frisk och utskrefs redan den 2:dre Mars ehuru ej fullt läkt och behandlades sedan polikliniskt.

Tumören visade sig vid mikroskopisk undersökning vara en Cancer.

Denna till utseendet våldsamma operation lemnar dock i regel en god prognos. Af 133 hittills kända dylika beräknas mortaliteten till knappast 4 %. Deremot torde i omkring 30 % eller mera recidiv infinna sig.

Onekligen ser en pat., som genomgått denna operation, ganska egendomlig ut, närmast som om han vore klufven.

Deformitas nasi. "Sattelnase", Bentransplantation.

Arbetaren G. F., 31 år, från Göteborg, hade år 1896 fallit från en ställning, hvarvid han knäckte näsbenet, så att en typisk sadelnäsa uppstod med näsborrarna vettande framåt.

Han intogs den 16:de Mars 1909 för att få denna deformitet afhjelpat.

Då jag väl visste, hvilka till ytterlighet vanskapliga näsor en vanlig rhinoplastik skaffar, så litet plastiskt sköna som möjligt, och hvilka fula och vanställande ärr en sådan operation medför, så beslöt jag använda en af Lexer omtalad method.

Jag lade alltså ett något mera än 1 cm. långt tvärsnitt vid näsroten in på periostet, införde genom detta sår ett vanligt elevatorium, med hvilket huden ända ned till nässpetsen underminerades och lossades från sitt underlag, utan att instrumentet inkom i näsans inre.

Härpå uppmättes på ett ungefär längden af denna sårkanal, och ett lika långt snitt lades öfver crista tibiæ på patientens

venstra ben in till benhinnan. Denna genomskars nu på sidorna tillräckligt långt från cristan, så att med bibehållande af benhinnan ett lagom långt och bredt benstycke kunde utmejslas. Sedan detta skett infördes detta stycke genom hålet vid näsroten ned i den bildade kanalen ända ned till näsans spets och passade utmärkt, hvarpå incisionen igensyddes.

Näsryggen upplyftades härigenom på ett mycket naturenligt sätt, men spetsen trycktes bakåt något mera än nödigt.

Läkningen gick per primom och näsan fick efter hand en alltmer naturlig form, hvarefter pat. öfverflyttades till medicinska afdelningen för en annan sjukdom.

Till det af mig 1901 för läkaresällskapet omtalade fallet af gallstensileus, som ledt till operation, kan jag nu lägga ännu ett.

Cholelithiasis, Ileus, Degeneratio cordis. Död.

Fru K. H., 71 år, från Göteborg, inkom den 26:te Febr. 1909.

Hon hade i många år haft dålig mage och lidit af symptom tydande på gallsten. Sedan fyra dagar led hon af total förstoppning utan väderafgång men hade kräkning endast, om hon åt eller drack något.

Vid inkomsten var hon afbril med oöm buk, i hvilken intet abnormt kunde palperas. Pulsen var liten och intermittent.

Tarmsköljning medförde endast obetydlig väderafgång.

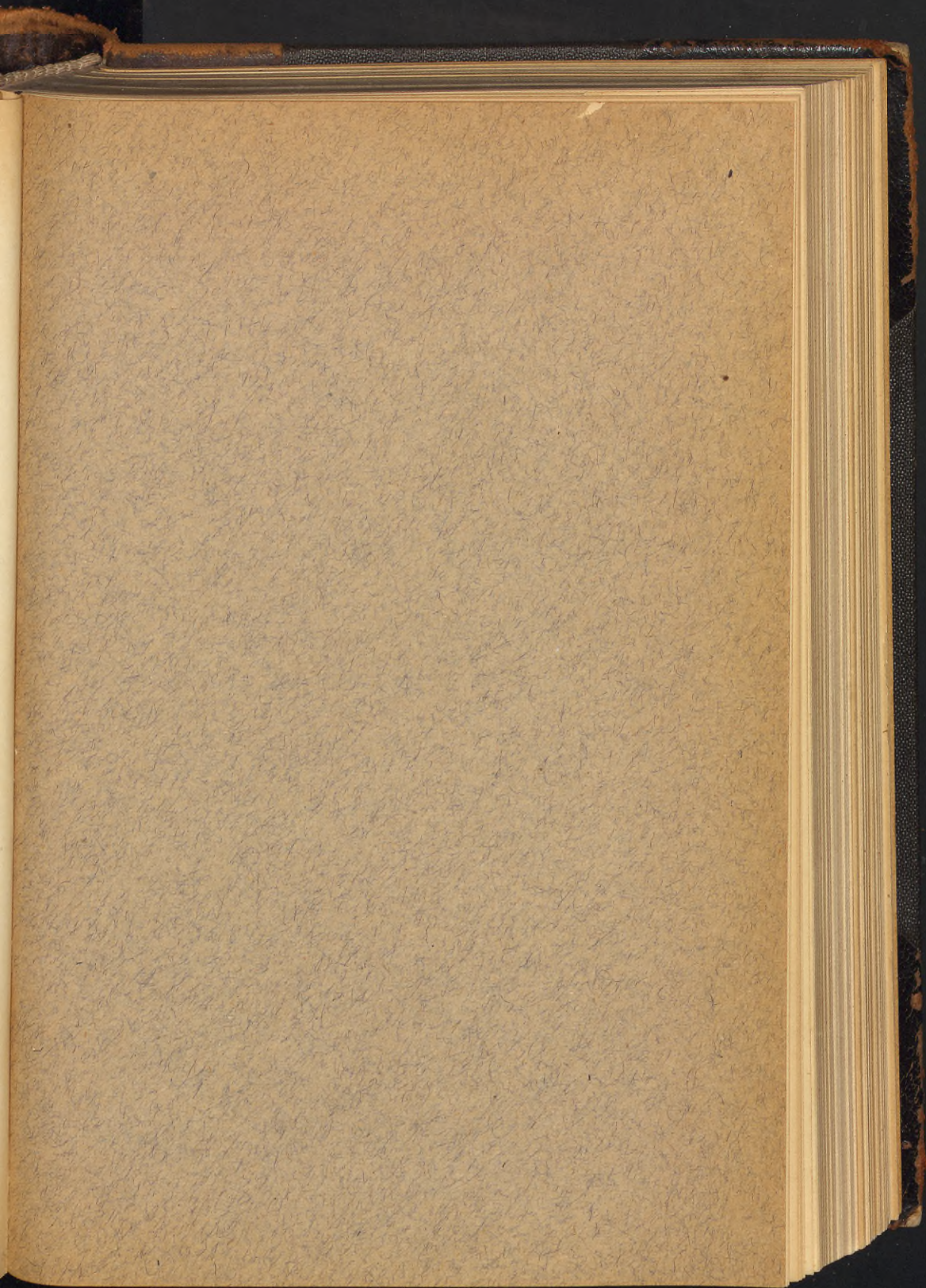
Då pulsen oaktadt stimulantia ej förbättrades, beslöts att söka rädda patienten genom operation med eventuellt anläggande af en anus præternaturalis.

Den 27:de gjordes alltså laparotomi medelst ett parallelt med ligamentum Poupartii förlöpande snedsnitt å venster sida. Vid handens införande kändes genast en tunntarmslynga innehållande en hård, främmande kropp. Slyngan framtogs och en tvärincision gjordes, så att en stor, äggformig sten kunde uttagas. Härefter hopsyddes tarmen med två rader silkesuturer och bukåret slöts fullständigt.

Hjertverksamheten, hvilken under narkosen var mycket klen, fortfor så under första dygnet, under hvilket såväl flatus som fæces spontant afgingo.

Den 28:de var pulsen något bättre; men den 1:ste Mars på morgonen ånyo sämre, hvarefter hon afled kl. 10,40 på morgonen.

Stenen, som mätte 3 cm. i längd och 2,5 i största bredd, var, som nämndes, äggformig och visade sig vid obduktionen hafva legat i nedre delen af ileum. Mellan gallblåsan och duodenum förefans en vid fistel, hvilken den tydligen passerat.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING:

H. Köster.

Årsberättelse	Sid.	4.
Ekonomisk öfversikt	„	10.
Rapport öfver intagna å medicinska afdelningen	„	1.
Dödsorsakerna å d:o d:o	„	13.

A. Wallin.

Rapport öfver intagna å kirurgiska afdelningen	„	23.
„ „ operationer å d:o d:o	„	30.
Dödsorsakerna å d:o d:o	„	60.

G. Göthlin.

Redogörelse för Obduktionerna äfvensom de Patolog. Anatom. och Bakteriologiska Laboratoriernas verksamhet under år 1908.	„	1.
--	---	----

G. Naumann.

Kasuistiska meddelanden	„	1.
-------------------------	---	----

